

Täysistunto

Keskiviikko 18.11.2015 klo 14.06—19.11

Täysistunto alkoi klo 14.06. Täysistunto päättyi klo 19.11.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (14.06—16.29), toinen varapuhemies Paula Risikko (16.29—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (18.00—19.11).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Välikysymys hallituksen liikennepolitiikan tavoitteiden vaikutuksista kansalaisille ja alueelliselle saavutettavuudelle

Välikysymys VK 3/2015 vp

Pöytäkirjan liite Pöytäkirjan liite 2A

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt tehdään päätös edustaja Katja Taimelan ym. välikysymyksestä hallituksen liikennepolitiikan tavoitteiden vaikutuksista kansalaisille ja alueelliselle saavutettavuudelle. Keskustelu välikysymyksestä päättyi 17.11.2015 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on edustaja Katja Taimela edustaja Harry Wallinin kannattamana tehnyt ehdotuksen epäluottamuslauseen antamisesta valtioneuvostolle. Ehdotus on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 2A)

Selonteko hyväksyttiin.

Luottamuslause valtioneuvostolle "jaa", Katja Taimelan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 66; poissa 19 (äänestys 1).

Eduskunta päätti, että valtioneuvosto nauttii eduskunnan luottamusta. Asian käsittely päättyi.

3. Pääministerin ilmoitus sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksesta ja itsehallintoalueiden muodostamisesta

Pääministerin ilmoitus PI 4/2015 vp

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Keskustelu

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksesta ja itsehallintoalueiden muodostamisesta. Pääministeri Juha Sipilän esittelypuheenvuoron jälkeen käydään yksi ryhmäpuheenvuorokierros enintään 5 minuutin puheenvuoroin. Tämän jälkeen myönnän harkintani mukaan enintään 2 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, jotka varataan V-painiketta käyttäen.

Keskustelun aloittaa pääministeri Juha Sipilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.09 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoitteena on ratkaista tämän vaalikauden kipeimmät ja suurimmat kysymykset alkukaudesta. Odottelu ei enää auta, ja tekemättä ei voi jättää.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus on hallituksen tärkein ja suurin reformi. Sitä on yritetty tehdä vuosikausia laihoihin tuloksiin. Hallitus vie tämän uudistuksen maaliin. Sote-uudistus on välttämätön terveyserojen kaventamiseksi, menojen hallitsemiseksi sekä palveluiden laadun ja yhdenvertaisen saatavuuden takaamiseksi koko maassa. Nyt hallituksen sopimat askelmerkit mahdollistavat tavoitteiden täyttymisen.

Hallitus pääsi 7. marraskuuta yhteisymmärrykseen sote-uudistuksen aluejaosta ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen järjestämisen ratkaisusta. Linjasimme, että jatkossa julkinen hallinto järjestetään kolmella tasolla: valtio, itsehallintoalue ja kunta. Suomeen perustetaan 18 itsehallintoaluetta. Itsehallintoalueet perustuvat nykyiseen maakuntajakoon. Kaikki 18 itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelunsa. Kolme itsehallintoaluetta järjestää sote-palvelut yhteistyössä toisen maakunnan kanssa tekemällä siitä yhteistyösopimuksen. Tämän johdosta sosiaali- ja terveyspalveluissa on 15 alueellista kokonaisuutta. Ahvenanmaahan toimii jo tältä pohjalta.

Arvoisa puhemies! Soten järjestämisen tehtävät siirtyvät lähes 190 eri taholta 18 itsehallintoalueelle. Siirrymme kohti eurooppalaista virtaviivaista hallintoa. Kunnat ovat jatkosakin hyvinvointiyhteiskunnan pohja. Ne voivat keskittyä vastaamaan elinvoimasta ja kuntalaistensa muista palveluista entistä paremmin. Vastuu sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä itsehallintoalueille 1.1.2019. Itsehallintoalueita johtavat vaaleilla valitut valtuustot. Itsehallintoalueiden rahoitus valmistellaan ensisijaisesti valtion rahoitusvastuun pohjalta. Uudistuksen yhteydessä kokonaisveroaste ei saa nousta. Hallitus päätti 20. lokakuuta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistamista koskevista linjauksista. Tarkemmat linjaukset asiasta tehdään huhtikuussa 2016.

Arvoisa puhemies! Jatkossa Suomessa on 12 laajan ympärivuorokautisen sosiaali- ja terveyspalveluiden päivystyksen yksikköä, joissa on vähintään kymmenen erityisalan kattava jatkuva päivystysvalmius. Suppeampaa ympärivuorokautista sosiaali- ja terveyspalveluiden päivystystä tarjotaan muiden keskussairaaloiden puitteissa. Näin maan eri osissa on päivystyspalveluita ympäri vuorokauden tulevaisuudessakin. Nyt on keskusteltu, lakkautetaanko kaikki muut terveyskeskukset ja sairaalat. Ei tietenkään lakkauteta. Tulevaisuudessakin tarvitsemme päivystävien sairaaloiden lisäksi muita sairaaloita, terveyskeskuksia ja palveluyksiköitä.

Arvoisa puhemies! Hallitus lisää julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon tuotannon monipuolisuutta, yksinkertaistaa palveluiden rahoitusta ja lisää valinnanvapautta. Itsehallinto-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

alue tuottaa tarvittavat sosiaali- ja terveyspalvelut itse tai yhdessä muiden itsehallintoalueiden kanssa tai voi käyttää yksityisen tai kolmannen sektorin palveluita. Itsehallintoalueiden tulee erottaa sisäisessä organisaatiossaan palveluiden järjestäminen sen omaan tuotantoon kuuluvista palveluista. Omaa tuotantoa johtavat ammattijohtajat erillään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistä koskevasta päätöksenteosta.

Yksityisten ja julkisten palveluiden vertailtavuutta ja järjestelmällistä vertailua lisätään. Vertailua toteuttavat itsehallintoalueiden yhteishankintayksikön ulkopuolisena asiantuntijana tekemät asiantuntija-arviot. Julkisesti rahoitetuissa palveluissa itsehallintoalueiden ja muiden tuottajien tuotannon kustannusten ja laadun tulee olla yhtäläisellä tavalla avoimesti vertailtavissa julkisen tiedon pohjalta.

Osana uudistusta käyttäjä voi valita nykyistä laajemmin julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tuottajan väliltä. Valinnanvapaus on pääsääntö perustasolla. Erityistason sosiaali- ja terveyspalveluissa valinnanvapaus otetaan käyttöön niissä palveluissa, joihin se soveltuu. Monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistamista ja valinnanvapautta laajentava lainsäädäntö on tarkoitus saada voimaan samaan aikaan kuin itsehallintoalueet aloittavat toimintansa 1. päivänä tammikuuta 2019. Valinnanvapaudella vahvistetaan erityisesti perustason palveluita ja turvataan nykyistä nopeampi tasa-arvoinen hoitoon pääsy. Jotta asiakkaalla olisi todellinen valinnanmahdollisuus, palvelujen laatu- ja kustannustietojen on oltava avoimesti vertailtavissa. Uudistuksen tavoitteena on kulujen hillintä. Valinnanvapausmalli rakennetaan tätä tavoitetta mukaillen. Valinnanvapaus toteutetaan ensisijaisesti palveluiden saatavuuden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen myötä valtioneuvosto päättää noin joka viides vuosi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämispäätöksestä itsehallintoalueiden esitysten ja niiden kanssa käytävien neuvotteluiden pohjalta. Järjestämispäätös toteuttaa valtion velvoitetta turvata perusoikeuksien toteutuminen ja niitä toteuttavien peruspalveluiden yhdenvertainen saatavuus. Järjestämispäätöksellä voidaan valtakunnallisesti ohjata voimavaroja ja palveluverkostoa siten, että julkisen talouden kestävyysvajeen vähentäminen 3 miljardilla eurolla onnistuu. Säästöjä syntyy esimerkiksi järjestäjien vahvemmissa hartioista, paremmasta johtamisesta, henkilöstön sekä tilojen järkevämmästä käytöstä, erikoistumisesta ja työnjaosta ja paremmasta tietotekniikan hyödyntämisestä. Järjestämispäätöksessä täsmennetään palvelulupausta. Valtioneuvosto päättää valtakunnallisten ja alueellisten erityisyksiköiden ja yliopistollisten sairaaloiden ja muiden osaamiskeskusten tehtävistä ja työnjaosta. Valtioneuvosto ohjaa laajakantoisia investointeja ja tuotantorakennetta sekä varmistaa valinnanvapauden toteutumisen. Hallituksen linjaus itsehallintoalueista ja sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksesta antaa myös alueille mahdollisuuksia kehittää omalle seudulle parhaat ja sopivimmat ratkaisut.

Viimein saamme myös tiedon kulkemaan. Luomme yhteensopivat tietojärjestelmät. Pyrimme varmistamaan täydellinen asiakastiedon ja toimintaa ohjaavan tiedon integraation. Lisäksi perustetaan itsehallintoalueiden omistama valtakunnallinen yhteishankintayksikkö ja muut itsehallintoalueiden yhteiset valtakunnalliset tukipalvelut. Yhtenäiset tietojärjestelmät toimivat kuin liimana, joiden avulla ihmisten palvelut nivotaan toiminnallisesti yhteen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajat näkevät helposti, mitä on tehty ja missä. Ihmiset saavat uusien järjestelmien kautta itse tietoa tilanteestaan. Tällä on myös huomattava talousvaikutus. Tällä ratkaisulla luomme edellytykset, että kustannukset kasvavat selvästi nykyisiä ennusteita hitaammin. Tavoitteena on, että menot ovat vuoden 2029 lopussa 3 miljardia euroa pienemmät kuin nykyisten ennusteiden mukaan.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Arvoisa rouva puhemies! Teemme historiallisen uudistuksen. Maastamme vähenee toistasataa hallintoahimieliksikin kutsuttua rakennetta. Karsimme hallintoa, turha pompottelu luukulta toiselle päättyy ja pyrimme luomaan viimein sujuvat hoitoketjut. Itsehallaintoalusta tehdään heti monitoimialaisia, ja niille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien muun muassa seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät, ely-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät ja lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto.

Päättämme alkuvuodesta tarkemmin aluehallintouudistuksen valmistelusta ja tehtäväsiirtojen toteuttamisesta. Päättämme myös tiettyjen alueellisten tehtävien mahdollisesta siirtämisestä kunnille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella on parlamentaarinen seurantaryhmä. Sen tehtävänä on seurata soten rakenneuudistuksen, rahoitusuudistuksen sekä valinnanvapauselvityksen valmistelua, toimeenpanoa ja tavoitteiden toteutumista. Seurantaryhmä voi myös antaa näkemyksiään valmistelun ja toimeenpanon tueksi ja uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Suomella ei ole enää varaa toimia siten, että lykkäämme poliittisesti vaikeat päätökset eteenpäin ja odotamme niiden ikään kuin ratkeavan itsestään. Näin on toimittu jo aivan liian kauan. Siksi minulla oli oltava varmuus siitä, että nyt tehdyt linjaukset johtavat myös toimeenpanoon, jotta uudistus etenee sovitussa aikataulussa. Tehdyt linjaukset ovat hallitusohjelmamme mukaisia. Ne antavat erinomaisen pohjan uudistuksen lainsäädännölliselle valmistelulle. Eduskuntaan uudistus tulee lausuntokierroksen jälkeen ensi vuoden syksyllä.

Ratkaisu antaa riittävät edellytykset viedä tämän vaalikauden tärkein uudistus maaliin. Nyt on sovittu rakenteista, mutta työ parempien ja sujuvampien palveluiden luomiseksi on alussa. Toivon, että oppositio on tässä tärkeässä uudistuksessa rakentavalla otteella mukana.

Puhemies Maria Lohela: Ryhmäpuheenvuorot aloittaa keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Vanhanen.

14.21 Matti Vanhanen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella ja eduskunnalla on tällä vaalikaudella kolme ylitse muiden menevää tehtävää: työllisyyden parantaminen kilpailukykytoimilla, julkisen velkaantumisen hallintaan saaminen ja kolmanneksi uudistaa Suomea niin, että voimme turvata palvelut myös tulevaisuudessa. Sote-uudistus kuuluu tähän kolmanteen ryhmään, mutta samalla sillä on merkittävä vaikutus kestävyysvajeeseen.

Ihmiset ovat olleet oikeutetusti huolissaan siitä, pääseekö tulevaisuudessa lääkäriille ja miten sosiaali- ja terveystoimen ylipäätään käy. Samaan aikaan hoidon ja hoivan kustannukset ovat jatkuvasti voimakkaasti nousseet. Tätä uudistusta on valmisteltu vuosia, itse asiassa kahden vaalikauden ajalla ennen tätä vaalikautta. Kaikki puolueet ovat tässä työssä olleet mukana, ja huoli on noussut siitä, kykenemmekö me Suomessa ylipäätään tekemään tällaisia suuria päätöksiä. Nyt on pystytty. Se oli hallituksen tehtävä, ja tehty päätös on äärimmäisen tärkeä. Tällä päätöksellä on heijastusvaikutukset kansalaisten elämään vuosikymmeniä tästä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että tällä ratkaisulla voidaan kehittää sosiaali- ja terveystalveluja koko Suomessa, sekä turvata ihmisten lähipalvelut että

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

säästää veronmaksajien rahoja ja saada kustannukset kuriin. Nämä ovat olleet koko uudistuksen lähtökohтия kaikkien näiden vuosien aikana. Keskusta on erityisesti halunnut vahtia sitä, että luomme sellaisen päätöksentekojärjestelmän, joka takaa myös tavoiteltujen säästöjen saavuttamisen. Tässä suhteessa tämä päätös täyttää nämä ehdot. Päätöksessä tärkeää on se, että valtiolla on riittävä rooli varmistaa kunnollinen, optimaalinen työnjako eri toimijoiden kesken ja kyetä tarvittaessa keskittämään vaativimmat hoidot riittävästi. Mutta oma merkityksensä säästöjen saavuttamisen kannalta on myös sillä, että yhtenäisiin ratkaisuihin kalliin tietotekniikan kehittämisessä on päästävissä, ja edessä olevalla rahoituspäättöksellä on luotava malli, jossa viime kädessä rahahanojen säätelyn avulla voidaan säätää myös säästötavoitteiden saavuttamisesta. Koko uudistuksen jatkokehittämisessä olisi löydettävä tapa, jolla parhaaseen kustannustehokkuuteen jo nyt kyenneet alueet voisivat esimerkkeineen olla suunnannäyttäjiä emmekä menisi eteenpäin kaikkein kalleimpien ja tehottomimpien alueiden ehdolla.

Arvoisa puhemies! Uudistus onnistuu, kun tulevaisuudessa lääkärille pääsee nopeammin ja tarpeeton pompottelu luukulta toiselle loppuu. Jos tässä onnistutaan, toteutuvat myös nämä säästötavoitteet, ja toisaalta jos itse uudistus onnistuu, niin lopputulos myös asiakkaiden kannalta on se, minkä sanoin. Saamme Suomeen katkeamattoman hoidon, kun raja-aidat sosiaalitoimen, perusterveydenhoidon ja erikoissairaanhoidon välillä poistuvat. Näemme sosiaalitoimen ja perusterveydenhoidon yhteisiä palvelupisteitä, jotka ovat helposti saavutettavissa. Ryhmämme katsoo, että sosiaali- ja terveyskeskukset on jatkossa turvattava lailla lähipalveluina koko Suomessa. Tavoitteena on oltava se, että lääkärien työt järjestetään niin, että kiinnostus myös terveyskeskuslääkärin työhön lisääntyy ja että lääkärit tekevät työtä myös syrjemässä sijaitsevassa sosiaali- ja terveyskeskuksessa.

Arvoisa puhemies! Tässä samassa yhteydessä ratkaistiin myös aluehallintomme tulevaisuus. Moni on kritisoinut, miksi näin tehtiin. Minusta pitää olla rehellisiä itsellemme, että kun näin suuri sosiaali- ja terveystoimea koskeva uudistus tehdään, niin sillä on luonnollisesti vaikutusta myös siihen, miten muut alueella toimivat hallintojärjestelmät luodaan. Siksi oli perusteltua, että alueellinen itsehallinto kokonaisuudessaan ratkaistaan tässä yhteydessä, ja keskustan eduskuntaryhmä on äärimmäisen tyytyväinen siitä, että hallitus kykeni tähän ratkaisuun. Tästä on erittäin hyvä jatkaa jatkovalmistelutyötä sekä sotien osalta että tämän aluehallinnon kehittämisen osalta.

14.26 Pirkko Mattila ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-ratkaisu on tehty. Se on pohja tulevalle työlle, jotta kansalaisten — potilaiden, asiakkaiden ja kuntoutujien — hoito- ja palveluketjut saadaan kuntoon. Sairauksien ennaltaehkäisy kaikissa elämänvaiheissa olkoon myös merkittävä osa tulevaa sote-toimintamallia, ja ennaltaehkäisy on myös tulevaisuuden kuntien tehtävä edelleen. Kansanterveys ja hyvinvointi syntyvät monesta eri lähtökohdasta. Terveystietojen kaventamiseksi on tehtävä töitä. Meillä on myös ammattitaitoinen ja osaava sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö ja siihen liittyvä tutkimus ja koulutus. Jatkossa huolehditaan, että sopivat henkilöt ovat oikeassa paikassa oikeaan aikaan ja että heitä on riittävästi. Noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa.

Liikkeellepääsy uudistuksen eteenpäinviemiseksi on kaiken onnistumisen edellytys. Tarve uudistukselle on tunnustettu jo vuosia. Edellisen kauden ponnistukset antoivat askelmerkit tähän päivään. Perustuslakivaliokunnan lausunnot viime kaudella osoittivat, mihin suuntaan sote-ratkaisua tuli viedä. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoo, että nyt teh-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

dyllä ratkaisulla turvataan palvelut, sen rahoitus ja demokraattinen päätöksenteko. Yliopistosairaalat jatkavat vahvaa rooliaan tutkimuksen ja osaamisen edistäjinä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat työskennelleet tuloshakuisesti järkevän sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuden aikaansaamiseksi. Tämä syntynyt sote-malli on lähellä mallia, mitä viime kaudella esitimme, jossa yhdistetään sote-palvelut kuntia laajempaan hallintomalliin. Nyt aikaansaatu malli palvelee kansalaisten etua niin palveluiden kuin hallinnon suhteen. Itsehallintoalueille voidaan koota kuntien hoitamia tehtäviä kuitenkin kuntien olemassaoloa kyseenalaistamatta. Aluehallinto ja sote-palvelut sovitetaan yhteen. Käsityksemme mukaan tämä hallintomalli on lähellä kansalaisen arkea. Alueellinen hallinto näkyy siellä, missä kansalaiset ovat.

On haastava tehtävä aluksi ja pitkällä tähtäimelläkin sovittaa yhteen aluehallinto ja sote-palvelut. Mutta näillä toimijoilla on yhteisiä tehtäviä, joita edelleen kehittämällä turvataan kansanvaltainen hallinto, kansalaisten Suomi, joka on yhdessä rakennettu, kuten hallitusohjelmassa todetaan. Sote-palvelut ovat toki merkittävä osa kunnilta poistuvia tehtäviä, kuntien rooli muuttuu. Mutta kansainvälisestikin arvioiden meillä kunnille jää painoarvoltaan merkittäviä tehtäviä. Meillä on myös jatkossakin kunnat, jotka lainsäädäntömme vahvasti tunnistaa. Me perussuomalaiset emme ole lopettamassa tai ajamassa alas kuntia. Ei tämä sote-ratkaisu ole kuntien tulevaisuudelle peikko. Mahdollisesti sitten tulevaisuudessa maakuntien liittojen siirtyvät tehtävät tulevat uusien itsehallintoalueiden päätettäväksi, ja alueiden kehittämistehtävät tukevat kuntien elinvoimaa.

Mutta hallintomallin rinnalla on painokkaasti puhuttava hoito- ja palveluketjujen yhtenäistämisestä. Tässäkin haetaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Sosiaali- ja terveyspalvelut nivotaan aiempaa paremmin yhteen, eikä perustason ja erityistason palveluilla ole enää jatkossa hidastavia raja-aitoja. Eri alojen osaamista yhdistellään asiakkaan tarpeiden mukaisiksi kokonaisuuksiksi. Hallinnon virtaviivaistaminen ja uudet käytännöt mahdollistavat 3 miljardin säästöt 10 vuoden aikana. Tämä on realistinen tavoite, ja siitä on myös tutkimustietoa, on myös kokemustietoa Kainuun itsehallintomallikokeilusta. Kustannusten aleneminen perustuu siis toimintojen yhdistämiseen. Resursseja pystytään käyttämään aiempaa tehokkaammin, hallinnolliset kulut vähenevät, ja henkilöstö voi toimia yli nykyisten raja-aitojen. Paikallinen kilpavarustelu ja ylikapasiteetti vähenevät, palvelujen käytön painopiste saadaan perustason palveluihin, ja tietojärjestelmät puhuvat tulevaisuudessa keskenään.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset haluavat vaalia pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksia sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajana. Valinnanvapautta edistetään tavalla, joka turvaa kansalaisten yhdenvertaisuuden ja mahdollistaa säästötavoitteiden toteutumisen. On aivan päivänselvää, että nyt tätä suurta, suurta ratkaisua kohtaan kiinnitetään valtavasti huomiota, esitetään huolenaiheitakin, mutta nyt on sen keskustelun aika, linjausten aika. Se on nyt. Paikalleen ei pidä jäädä.

Puhemies Maria Lohela: Kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Laitinen-Pesola.

14.32 Jaana Laitinen-Pesola kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukselle asetettiin kunnianhimoiset tavoitteet: taata kaikille yhdenvertaiset, ihmisten todellisia tarpeita vastaavat ja laadukkaat palvelut — eli taata palvelut silloin, kun niitä tarvitaan, sellaisina kuin niitä tarvitaan ja kaikille niille, jotka niitä tarvitsevat. Aivan keskeisiä tavoitteita ovat myös terveyserojen kaventaminen, uudenlaiset ta-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

vat tuottaa palveluita ja meidän kaikkien suomalaisten yhteisten rahojen säästäminen 3 miljardilla eurolla.

Tehty ratkaisu, joka toimii pohjana jatkovalmistelulle, antaa raamit näiden tavoitteiden saavuttamiselle. Ratkaisu ei ole täydellinen, mutta yhdessä tekemällä voimme saada aikaan meille suomalaisille parhaan mahdollisen, olemmehan aikaisemminkin rakentaneet sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuja maahamme. Nyt tehty sote-ratkaisu on suurin sosiaali- ja terveydenhuollon muutos maassamme. Tehty ratkaisu yhdistää sosiaali- ja terveyspalvelut yhdeksi kokonaisuudeksi. Uudistus tuo saman järjestäjän käsiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluketjut perustasosta vaativiin erityispalveluihin. Hoiva- ja terveyspalvelut yhdistyvät entistä saumattomammin. Huomion saavat järjestelmien raja-aitojen sijaan ihmisten tarpeet.

Uudistus myös kaventaa eriarvoisuutta. Vuodesta 2019 eteenpäin ihmiset ovat tuloistaan tai työmarkkina-asemastaan riippumatta tasavertaisessa asemassa valitessaan yksityisen, julkisen tai kolmannen sektorin palvelutuottajan. Nykyisessä järjestelmässä hyväosaisilla ja hyvätuloisilla on mahdollisuus käyttää halutessaan sairausvakuutusten tai työterveyshuollon kautta yksityisiä palveluita. Pienituloisilla ja työttömillä tätä mahdollisuutta ei käytännössä ole ollut. Uuden valinnanvapausjärjestelmän kautta jatkossa kaikki pääsevät valitsemaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tuottajien välillä. Valinnanvapaus paitsi poistaa eriarvoisuutta myös lyhentää jonoja ja kirittää niin julkiset kuin yksityisetkin palvelut nykyistä laadukkaammiksi. Lisäksi valinnanvapaus on yhtäkään alueratkaisua parempi tapa varmistaa lähipalveluiden saatavuus myös tulevaisuudessa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä haluaa, että Suomen oma valinnanvapausjärjestelmä palkitsee laadusta, osaamisesta ja innovaatioista. Haluamme mallin, jossa on tilaa niin yhden naisen yrityksille kuin järjestöille, julkiselle osaamiselle ja myös esimerkiksi kokonaisia palveluketjuja rakentaville hoivayrityksille. Haluamme kaikki voimavarat käyttöön. Monista erilaisista tuottajista ja näiden välillä ihmisten itse tekemistä valinnoista syntyy kokonaisuus, jossa voittaja on palveluita tarvitseva ihminen. Syntyy parempia ihmisten tarpeista lähteviä ja entistä tasa-arvoisempia palveluita. Uskomme ihmisen valintoihin, emme järjestelmän kaikkivoipaisuuteen. Uskomme ihmisiin.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että alan henkilöstö pidetään mukana uudistuksen kaikissa vaiheissa. Uudistus vaatii toki vahvaa valtakunnallista ohjausta, mutta onnistunut siitä tulee ainoastaan siinä tapauksessa, että alan henkilöstö pääsee mukaan uudistustyöhön. Henkilöstön mukaan ottaminen ja vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen on tärkeää, sillä uudistuksen yhtenä tavoitteena on juuri koulutetun ammattihenkilöstön saatavuuden turvaaminen tulevaisuudessa. Ilman osaavia ammattilaisia jää uudistuksen tavoite paremmista palveluista toteutumatta.

Muutos, varsinkin kun se on näin suuri ja kokonaisvaltainen, aiheuttaa aina epävarmuutta. Uudistus vaatii henkilöstöltä paljon, mutta se myös antaa. Uudistuksen ansiosta sosiaalityöntekijät, lähihoitajat, lääkärit, sairaanhoitajat ja muut alojensa ammattilaiset saavat otettua kaiken osaamisensa käyttöön. Jatkossa voidaan rakentaa entistä laajempia, monipuolista osaamista ja asiantuntemusta sisältäviä palvelukokonaisuuksia.

On hyvä muistaa, että kysymys ei ole vain lääkärille pääsystä, vaan jatkossa yhä enemmän sekä terveydenhuollon että sosiaalialan muut ammattihenkilöt ovat avainasemassa asiakkaiden oikea-aikaisessa auttamisessa. Sote-ratkaisussa ei ole ensisijaisesti kysymys hallinnosta tai rakenteista, vaan siitä, miten kansalaiset tarvitessaan saavat palveluita oikea-aikaisesti oikeassa paikassa. Kokoomukselle uudistuksessa tärkeintä on ihminen.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

14.37 **Antti Lindtman sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikolla, muutama päivä hallituskriisin jälkeen, eräs sairaanhoitaja tuli kaupassa minulle puhumaan. Hän oli vihainen. Hän sanoi minulle, ettei voi ymmärtää, miten sote-uudistus on joillekin ideologinen tai valtapoliittinen kysymys. Hän sanoi kuvitelleensa, että uudistuksessa on kyse ihmisten terveydestä eikä puolueiden vallasta. Kuinka oikeassa hän olikaan.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksessa on kyse suomalaisista ja heidän kaikkien terveydestään. Kyseessä on suomalaista yhteiskuntaa syvästi muuttava hanke, ja juuri siksi on valitettavaa, että Sipilän hallituksen ensimmäinen sote-päätös oli opposition siirtäminen syrjään valmistelusta. Tilalle perustettiin seurantaryhmä, jonka rooli todellakin, arvoisa puhemies, on vain seurata sivusta hallituksen käännteitä. (Välihuutoja)

Edellisen hallituksen pääministeri Kataiselle on annettava tunnustus. Hän näki, että uudistuksessa tarvitaan hallitus—oppositio-rajat ylittävää yhteistyön henkeä ja aito vaikuttamisen mahdollisuus myös oppositiolle. Nyt tätä mahdollisuutta ei annettu. Minkä takia? Syyn saimme tietää pari viikkoa sitten. Syy on se, että jokaisen hallituspuolueen piti saada jokin puoluepoliittinen tavoite läpi tässä uudistuksessa. Ja tässä hallitus onnistui. Hallituksen hajottamisen uhalla pääministeri Sipilä runnoi läpi keskustapuolueen valta-asemalle tärkeän maakuntaitsehallinnon. Kokoomus sai markkinavetoisen terveydenhuoltojärjestelmän, ja perussuomalaiset välttyivät uusilta vaaleilta. Jäljelle jää kysymys: mitä potilas sai? Siihen emme ole saaneet vastausta. (Välihuutoja) Se on varmaa, että nyt on tehty päätös siitä, että Suomeen syntyy 18 alueen maakuntaitsehallinto. Se, miten kaikille suomalaisille tärkeät sote-palvelut tähän sovitetaan, on kysymysmerkki. Kuntaliiton keskustalaisen varatoimitusjohtajan Timo Kietäväisen sanoin: "Valtaosa isoista periaatteellisista asioista on sote-linjauksen jälkeenkin vielä täysin auki."

Arvoisa puhemies! Mitä uudistuksella sitten alun perin tavoiteltiin? Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista, palvelujen saatavuuden parantamista ja yhdenvertaisuutta, kustannusten hillintää, parempaa vaikuttavuutta ja pompottelun lopettamista. Alun perin uudistuksessa oli kyse siitä, että ihminen saa oikean hoidon, oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa. Tullaanko uudistuksen alkuperäiset tavoitteet saavuttamaan? Sitä ei kukaan tiedä. Hallitus on luvannut paljon. Pääministeri Sipilä on sanonut: "Nyt on ratkaisu, joka kestää kaiken tarkastelun." Valtiovarainministeri Stubb on puolestaan luvannut, että jatkossa kenenkään suomalaisen ei enää tarvitse jonottaa ja säästöjä syntyy miljardikaupalla. Ja kaikki tämä vuoden 2019 alusta.

Arvoisa puhemies! Mikäli hallitus tuo esityksen, jossa kuka tahansa voi valita haluamansa perusterveydenhuollon- tai sosiaalipalvelun milloin tahansa, jonot poistuvat, laatu paranee, ihmisten väliset terveyserot pienentyvät ja vieläpä rahaa säästetään 3 miljardia palveluita heikentämättä, on SDP valmis tukemaan hallituksen esitystä. (Välihuutoja) Arvioimme hallituksen mallia, kun me sen saamme. Nythän meillä on vasta lupauksia. No, onko näillä lupauksilla katetta? Ainakin asiantuntijat tuntuvat epäilevän. Viime viikolla Helsingin Sanomien sote-keskustelussa professori Jussi Huttunen totesi, että hallituksen ajamassa markkinamallissa on kaksi suurta uhkaa: ensinnäkin, tavoite palveluiden integraatiosta eli niistä paremmista palveluketjuista ei toteudu, ja mitä pidemmälle tämä malli viedään, sitä korkeammaksi kustannukset nousevat. Tästä on kansainvälistä esimerkkiä.

On syntynyt vaikutelma, että oli malli tai alueiden määrä mikä tahansa, niin aina syntyy 3 miljardia säästöä. Kuulostaa fantastiselta, etenkin kun hallituksen valitsemassa mallissa on 18 itsehallintoaluetta, kuten valtiovarainministeri Stubb on sanonut, 15 sote-aluetta, 12 laajan päivystyksen sairaalaa, 5 yliopistollista sairaalaa ja 1 yhteishankintakuntayhty-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

mäyksikkö. Herää kysymys, mistä sitten säästöt syntyvät. Alivaltiosihteeri Pöysti ja hallituksen muistiot sen sanovat suoraan: säästötavoite edellyttää, että julkisia hoitoja ja palveluja pitää rajata ja karsia. Mitkä leikkaukset jätetään tekemättä? Mikä hoito jää antamatta? Siihen kansalaiset odottavat vastauksia.

Arvoisa puhemies! SDP on valmis yhteistyöhön sote-uudistuksessa. Ensinnäkin, me kannatamme ajatusta järjestäjien vähentämisestä. Me kannatamme sitä, että palvelutuotanto perustuu julkiseen pohjaan ja yritykset täydentävät. Kolmas tavoite: jonot puretaan käyttäen hyväksi nykyistä kapasiteettia, (Puhemies koputtaa) ja toteutetaan selkeä hallintomalli, jossa sote-alueiden määrä vastaa itsehallintoalueiden määrää.

Arvoisa puhemies! Sote ei ole hallituksen vaan koko kansan uudistus.

Puhemies Maria Lohela: Aika on jo täynnä!

Me olemme valmiita rakentamaan yhteistyöhön.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Lindtman, aika on jo täynnä!

Pääministeri Sipilä: osoittakaa johtajuutta ja palauttakaa sote-uudistus parlamentaarisuuteen valmisteluun.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Alanko-Kahiluoto. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

14.43 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansanedustajat! Sote-uudistusta valmisteltaessa on pidettävä mielessä sen perimmäinen tarkoitus: terveyserojen kaventaminen ja palveluiden turvaaminen varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta. Nykyisen järjestelmämme vakavin ongelma on sen eriarvoisuus. Siksi uudistuksella on varmistettava, että ihmisten yhdenvertaisuus, oikea-aikaiset ja saavutettavat palvelut turvataan kaikille kansalaisille.

Arvoisa puhemies! Vihreän eduskuntaryhmän näkemys sote-alueiden tarkoituksenmukaisesta määrästä on toinen kuin hallituksen. Miksi hallitus ei kuunnellut asiantuntijoita ja esittänyt sote-alueille riittävän laajaa väestöpohjaa, jolla taattaisiin riittävä osaaminen ja voimavarat kaikille sote-alueille? On hyvä, että sote-uudistuksesta käydään nyt avointa julkista keskustelua. Kansalaisilla on oltava mahdollisuus arvioida, millaisilla argumenteilla meille kaikille elintärkeiden palveluiden tulevaisuudesta tehdään päätöksiä. Hallituksen malli on riittävän hyvä, jotta siitä voidaan lähteä liikkeelle. (Eduskunnasta: Hyvä!) Vihreä eduskuntaryhmä haluaa olla tässä työssä mukana.

Arvoisa puhemies! Kuten jo sanoin, terveyserojen kaventaminen on sote-uudistuksen keskeisin tavoite. Jotta tässä onnistuttaisiin, on pidettävä mielessä keino, jolla siihen päästään. Ihmisten pompottelun ja vastuun siirtämisen toimijalta toiselle on loputtava. Meidän on parannettava hoitoketjujen saumattomuutta ja palveluiden sujuvuutta, siis integraatiota. Apua tarvitsevaa on hoidettava ajoissa, kokonaisvaltaisesti. Yhteistyön terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen sekä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä on pelattava ihmisen hyväksi. Toimivilla palveluketjuilla on varmistettava, ettei yksikään ihminen jää välitilaan, jossa häntä koskeva tieto ei liiku eikä kukaan vastaa potilaan ja hänen perheensä kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Arvoisa puhemies! Syrjäytyneiden nuorten parissa työtä tekevä Vamos ry on todennut, että syrjäytymisen taustalla on usein meillä vallalla oleva pois lähettämisen kulttuuri. Sen sijaan, että ihminen kohdattaisiin ja hän saisi avun ajoissa, apua tarvitsevaa pompotellaan luukulta toiselle. Pahimmillaan tämä on todellisuutta myös terveydenhuollossa Suomessa. Vastuuta siirrellään, kunnes vaivat pahenevat, ja pahimmassa tapauksessa potilas kuolee vaivaan, joka ajoissa hoidettuna oltaisi voitu parantaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen aikomuksena on lisätä valinnanvapautta keskeisissä terveys- ja sosiaalipalveluissa. Miten tämä toteutetaan, on juuri palveluketjujen toimivuuden ja ihmisen kohtaamisen kannalta kaikkein keskeisin kysymys. Kysymys valinnanvapauden toteuttamisen tavasta on hallituksen sote-mallin akilleenkantapää, joka voi huonosti toteutettuna estää sote-uudistuksen keskeisen tavoitteen, terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen. On elintärkeää, ettei valinnanvapauden lisääminen vaaranna palveluketjujen toimivuutta ja eri toimijoiden yhteistyön pelaamista tai oikeuta kulujen karkaamista käsistä. Valinnanvapaudessa on myös oltava aidosti kyse ihmisten valinnanvapaudesta, ei yritysten oikeudesta tai vapaudesta valita, millaisia potilaita tai vaivoja ne hoitavat ja millaisilla alueilla — kaupungeissako, syrjäseuduilla, lähiöissä, monisairaitako vai hyvinvoivia. Yksityisten palveluntuottajien käyttäminen ei saa heikentää heikommassa asemassa olevien asemaa. (Eduskunnasta: Sehän parantuu!)

Arvoisa puhemies! Vihreän eduskuntaryhmän näkemys on, että laadukkaat julkiset palvelut muodostavat sosiaali- ja terveyspalveluiden perustan. Näitä palveluita yksityinen ja kolmas sektori voivat täydentää, mutta julkisella vallalla on vastuu siitä, että ihminen saa sen avun ja hoidon, jonka hän tarvitsee. Tätä valtiovallalla olevaa julkista vastuuta ei ole mahdollista ulkoistaa. Erityisesti tämä koskee erikoissairaanhoidoa tai vaativaa sosiaalihuoltoa. Ei myöskään ole mielekästä rakentaa raskaimmille ja kalleimmille palveluille päällekkäisiä yksityisiä palveluita. Se hajottaisi asiantuntemusta, heikentäisi palveluketjuja (Puhemies koputtaa) ja lisäisi lopulta yhteiskunnan kustannuksia.

Sote-uudistus on nimensä mukaisesti myös sosiaalipalveluita koskeva uudistus. Sosiaalipalvelut eivät saa jäädä terveyspalveluiden jalkoihin.

Puhemies Maria Lohela: 5 minuuttia on täynnä!

Sosiaalipalvelut ovat olennaisia ihmisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja varhaisen tuen näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä haluaa lopuksi muistuttaa, että ihmisten hyvinvointiin vaikuttavia päätöksiä tehdään kaikilla politiikan alueilla... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

Puhemies Maria Lohela: Aika meni jo reilusti yli.

14.49 Aino-Kaisa Pekonen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Heti tähän alkuun haluan kiittää pääministeriä siitä, että kuulitte opposition yhteisen huolen ja toitte sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen tänään keskusteltavaksi tänne saliin. Tämä uudistus on niin iso ja merkittävä asia, että hallituksen on syytä kuunnella herkillä korvalla niitä kysymyksiä ja huolenaiheita, jotka tänään nostamme esiin. Toimikoon tämä keskustelu lähetekeskusteluna hallituksen suuntaan.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Arvoisa puhemies! Olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että näin tärkeä uudistus on saatava valmiiksi. Itse asiassa uudistusta on tehty jo niin kauan, että palvelut ovat päässeet paikoin erittäin heikkoon kuntoon. Kunnissa ei ole uskallettu ottaa askelia sosiaali- tai terveyspalveluiden parantamiseksi, kun ei ole ollut varmuutta siitä, mihin suuntaan uudistus lopulta etenee. Ihmiset odottavat terveyskeskuksiin ja sosiaalitoimeenkin viikkoja, ja tähän on tul-tava loppu.

Vasemmistoliiton tavoitteena on ollut saada Suomeen sote-uudistus ja kolmiportainen hallinto: kunnat, aluehallinto ja valtio. Jokaisella tasolla pitää olla suorilla vaaleilla valittu parlamentti, jotta päätöksenteko ei karkaa liian kauas. Rahoitusmallia mietittäessä on selvitettävä itsehallintoalueen oma verotusoikeus. Uudistuksessa onkin kyse sote-uudistuk-sen lisäksi myös aluehallinnon uudistamisesta ja kuntien toiminnan uudelleen määrittelys-tä. Vahva aluehallinto on tuttu malli useimmissa Euroopan maissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen sote-mallin kulmakivi on valinnanvapaus. Tarkoitukse-na on ilmeisesti luoda jonkinlainen versio Ruotsin raha seuraa potilasta -mallista, mutta vieläkään emme ole saaneet vastausta siihen, kuka jatkossa valitsee, mistä valitsee ja mitä valitsee. Valinnanvapaus kuulostaa ehdottomasti upealta. Kukapa meistä ei haluaisi aa-mulla sairaana herätessään itse päättää, mihin hakeutua hoitoon. Me kannatamme ihmisten valinnanvapautta, mutta suhtaudumme kriittisesti yritysten valinnanvapauteen. Mikä ta-kaa, että syrjäseutujen asukkaille on tarjolla enää minkäänlaisia palveluita uudistuksen jäl-keen? Kuka ottaa kokonaisvastuun ihmisestä?

Siksi Suomen mallia rakennettaessa onkin tärkeää huomioida ne ongelmat, jotka ovat Ruotsin mallista seuranneet. Ruotsissa raha on seurannut äveriästä potilasta eli palvelut ovat keskittyneet kasvukeskuksiin ja hyvätuloisten asuinalueille. Terveyserot ovat kasva-neet. Sote-uudistuksen yksi tärkein punainen lanka on koko ajan ollut terveyserojen kaven-taminen. Yksityisten terveyspalveluyritysten ongelmana on myös niiden veronmaksukäy-täntö. Tällä hetkellä useat Suomessa toimivat suuret terveyspalveluyritykset eivät maksa verojaan Suomeen. Jos näin jatketaan, palveluiden yksityistämisen seurauksena verora-hamme valuvat veroparatiiseihin.

Arvoisa puhemies! Edellä mainittujen avointen kysymysten lisäksi uudistuksessa on monia muita, todella suuria asioita, joihin kukaan ei tunnu tietävän vastausta. Poliittisen suhmuroinnin sijaan tarvitaankin nyt palvelut edellä kulkevaa valmistelua. Erittäin suuri auki oleva kysymys on rahoitusmalli. Tavoitteena tulee pitkällä aikavälillä olla yksikana-vainen rahoitus. Suuri kysymys on myös uudistuksesta syntyvät säästöt, joita hallitus ta-voittelee jopa 3 miljardin edestä. Tällä hetkellä hallitus ei ole pystynyt kertomaan, mistä säästöt varsinaisesti otetaan. Onkin todennäköistä, että säästötavoitteisiin pääsemiseksi on vähennettävä palveluita tai heikennettävä palveluiden laatua, pahimmassa tapauksessa teh-tävä molemmat.

Arvoisa puhemies! Merkittävä on myös kysymys sosiaalipalveluiden järjestämisestä. Valtaosa sosiaalityöstä on virkatyötä, ja terveyspalveluja taas tullaan siirtämään yksityisil-le palveluntuottajille. Vaarana nyt suunnitellussa mallissa on, että sosiaali- ja terveyspal-veluiden järkevä yhdistyminen ei tule onnistumaan. Tämän yhteistyön ratkaiseminen on vielä kokonaan auki.

Myös paljon muita asioita on ratkaisematta. Mitkä päivystyspalvelut jäisivät niin sanot-tuihin satelliittisairaaloihin, jos täyden palvelun päivystys tulisi vain sote-alueille? Missä sairaaloissa synnytykset hoidetaan? Miten varmistetaan palveluiden alueellinen tasa-arvoi-suus?

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Uudistuksen toteuttaminen ei pysähdy tähän vaalikauteen. Mitä parempi yhteisymmärrys uudistuksesta on, sitä paremmat mahdollisuudet sillä on toteutua.

14.55 Anna-Maja Henriksson r (ryhmäpuheenvuoro): Ärade fru talman! Alla i den här salen är säkert överens om att en vådreform behövs. Vi behöver göra förändringar för att vi ska kunna garantera varje finländare jämlika möjligheter att få vård och omsorg. Det här tycks ändå långt ha glömts bort i regeringens maktspel. Nu förefaller det som att regeringen anser att reformen måste göras enbart för att spara kostnader. Men reformen får inte utmynna i en sjukhusslakt och större ojämlikhet i tillgången på vård.

Arvoisa puhemies! Ruotsissa on lähes 60 sairaalaa, joissa on ympärivuorokautinen kirurginen päivystys, Norjassa 39 ja Tanskassa 25 sairaalaa. Hallitus haluaa Suomeen ainoastaan 12 sairaalaa, joissa on täysimittainen ympärivuorokautinen päivystys. Kun onnettomuus tapahtuu, loppupäässä kyse on ajasta. Meidän on turvattava pelastushelikoptereiden, ambulanssien ja riittävän lähellä olevien sairaaloiden saatavuus. Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että hallituksen on taattava jokaiselle suomalaiselle oikeus sairaalahoitoon kohtuullisella etäisyydellä ja molemmilla kansalliskielillä. Tämä tarkoittaa muun muassa, että Vaasan keskussairaalassa on myös jatkossa oltava laaja päivystys, Porvoossa ja Kokkolassa saa synnyttää lapsia tulevaisuudessakin ja että muun muassa Pietarsaaren, Raaseporin ja Turunmaan sairaaloita ei saa lakkauttaa.

Hallitus keskittyy rakenteisiin ja esittelee puolittaisia kompromisseja: 18 itsehallintoaluetta, 15 sote-aluetta ja 12 laajan päivystyksen sairaalaa. Mitkä itsehallintoalueet eivät saa järjestää sote-palvelujaan? Ja mitkä ovat ne 12 itsehallintoaluetta, jotka saavat täyden palvelun sairaaloita? Eikö Suomen hallituksen tulisi tehdä päätös siitä, miten alueen asukkaiden sote-palvelut parhaiten järjestetään? Jos ei, niin mitä itsehallinto tarkoittaa? Miten voidaan heti alussa perustella, että alueilla on erilainen lähtöasema? Onko lisäksi niin, että hallituksen tavoitteena on päivystysasetuksen tiukentaminen entisestään, joka tarkoittaisi, että synnytysosastoja lakkautetaan vielä lisää? Kuten kuulette, teidän ratkaisunne tässä vaiheessa herättävät enemmän kysymyksiä kuin antavat meille vastauksia. Selvää kuitenkin on, ja toivomme, että hallitus ymmärtää, että kielellisten vaikutusten arviointi on tehtävä, ennen kuin alueet vahvistetaan.

Värderade talman! Svenska riksdagsgruppen anser att patienten och medborgaren nog har glömts bort i vådreformen i det här skedet. I stället verkar det som om regeringen driver en specialistsjukvårdsreform där såväl socialvården som primärhälsovården hamnat i skymundan. Hur mycket diskuterar vi hur människorna i Pernå, på Houtskär eller i Utsjoki i fortsättningen ska få bra åldringsvård eller hur invånarna i Karis och Vörå ska ha en hälsocentral inom rimligt avstånd i framtiden? Inte alls, och det här oroar oss mycket.

OECD publicerade en rapport om social- och hälsovården förra veckan. I den framgår att tillgången på primärvårdstjänster är mer problematisk i Finland än i de andra nordiska länderna.

Bästa medlemmar i regeringen, ni har tidigare ändrat er kring flera beslut när nya fakta har kommit fram, och nu skulle det vara dags att sätta fokus på rätt saker. Svenska riksdagsgruppen anser att man borde koppla bort socialvården och låta den bli kvar i kommunernas regi.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Arvoisa puhemies! Monia kysymyksiä ei ole lainkaan käsitelty. Rahoitus on auki, ja tässä on tärkeää, että verorasitus ei kasva. Henkilöstön asema on epäselvä. Kiinteistömassan hoito on epäselvää. Epäselvää on myös, miten miljardisäästöt saavutetaan. Esimerkiksi palkkataso nousee tavallisesti suurimmissa organisaatioissa, joissa palkka yhdenmukaistetaan niiden kanssa, joilla on suurin palkka. Nämä ovat asioita, jotka pitäisi tietää, ennen kuin uudistuksessa edetään. Lisäksi valinnanvapaus vaikuttaa myös olevan epäselvä. Mediassa virkamiesten ja poliitikkojen lausunnot ovat aivan erilaisia: osa katsoo potilaalla, osa hallinnolla olevan oikeus valita hoito julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin välillä. Haluaisimme tietää, mikä on se hallituksen päätös tässä asiassa.

Aivan lopuksi haluan myös muistuttaa, että vuosisadan sote-uudistus tulisi valmistella siten kuin suuret uudistukset on aina valmisteltu, nimittäin parlamentaarisesti yhdessä kaikkien eduskuntapuolueiden kesken, ja ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa tässä olla aktiivisesti mukana löytämässä fiksua ratkaisua tähän tärkeään asiaan.

15.01 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on maailman parhaiten koulutettu henkilöstö sosiaali- ja terveyspalveluissa. Suomen terveydenhuollon tulokset ovat OECD-maiden huippuluokkaa, ja olemme perinteisesti kuuluneet hyvinvointivertailujen kärkimaihin. Sosiaaliset terveyserot ovat kuitenkin Pohjoismaiden suurimmat ja kasvavat. Palvelujen saaminen on työläistä ja usein myös kalleinta niille, jotka eniten niitä tarvitsisivat. Erikoissairaanhoidon ja korjaavien sosiaalipalveluiden, esimerkiksi lastensuojelun, kustannukset ovat kasvaneet kovaa vauhtia samalla kun peruspalveluiden voimavarat ovat polkeneet paikallaan. Sirpaleinen hallintorakenne on johtanut siihen, että palvelujen järjestämisestä vastuussa olevat kunnat ja sairaanhoitopiirit vahtivat kukin omaa kukkaroaan, eikä valtiovallalla ole riittäviä keinoja ohjata voimavaroja niin, että ihmiset saisivat ajoissa ja nopeasti apua ja samalla yhteiskunta säästäisi menoissa. Nykyjärjestelmällä väestön ikääntyessä ja palvelutarpeen kasvaessa näköpiirissä olisi romahdus: köyhät ja kipeät syrjäytyisivät palveluista. On siis remontin aika.

Hallitus ansaitsee tunnustuksen siitä, että kivulias ja vaikea sote-päätös saatiin vihdoin aikaan. Valittu hallintomalli ei ole ideaalinen, eikä siinä noudatettu sosiaali- ja terveyspalveluiden asiantuntijoiden ensisijaisia neuvoja. 18/15-malli on poliittinen kytkykauppa, jonka varaan tulevaisuuden palvelut on kuitenkin mahdollista rakentaa niin, että väestön ikääntyessä ja palvelutarpeen kasvaessa myös heikommassa asemassa olevista kansalaisista huolehditaan. Vastuutahojen määrä vähenee 190:stä 18:aan, ja valtionohjaus vahvistuu.

Vaikka sote-kiistan numeropeli on saanut keskustelussa suurimman huomion, oleellista uudistuksessa ei ole hallinnon keventäminen, sillä hallintokustannukset sote-palveluiden kokonaiskuluista ovat vain noin 1,4 prosenttia. Sen sijaan merkittävin tehostamismahdollisuus on siinä, kun palvelut saadaan saman hallinnon alaisuuteen, jolloin hoitoketjut saadaan sujuviksi ja palvelujen painopistettä voidaan siirtää peruspalveluihin ja varhaiseen puuttumiseen. Yhteen toimivat tietojärjestelmät, niiden innovatiivinen hyödyntäminen sekä valtakunnallinen yhteishankintayksikkö ja yhteiset valtakunnalliset tukipalvelut tuovat suuria mahdollisuuksia palvelujen tehostamiseen ja parantamiseen.

Asiakkaan valinnanvapaus voi auttaa pieniä, paikallisia palveluntarjoajia siltä osin kuin julkisia hankintoja ei enää tarvitse tehdä asiakkaan puolesta. On kuitenkin syytä huolehtia siitä, että hankintoja kilpailutettaessa näillä kasvavilla hallintoalueilla ja valtakunnallisessa hallintoyksikössä turvataan kotimaisten pienten yritysten mahdollisuudet pärjätä monikansallisille yhtiöille, jotka ovat nykyjärjestelmässä vallanneet markkinoita.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Terveyspalveluja tulee tuottaa potilaan ehdoilla — nimenomaan ihmisen, ei järjestelmän tarpeisiin. Olemme tottuneet jonottamaan lääkärille samaan tapaan kuin jonotettiin aikoinaan kauppoihin Neuvostoliitossa. Jonot eivät tuo kenellekään säästöä vaan ne lisäävät menoja, kun tutkimuksiin tai leikkaukseen pääsyä odotellessa kertyy kustannuksia sairauspäivärahoista ja lääkehoidoista. Jonot eivät kuitenkaan ole mikään luonnonlaki silloin, jos tuotantoa ohjaa asiakkaan tarve. Siksi on myönteistä, että uudistuksessa lisätään potilaan valinnanvapautta, mikä ohjaa tuottamaan lääkäriaikoja potilaiden tarpeen mukaan. Asiakkaan joustava mahdollisuus valintaan tulee toteuttaa myös alueiden välille. Raja-alueella asuvien tai toisella alueella työskentelevien tulee voida joustavasti valita asiointi- tai työskäyntialueensa hoitoyksikkö. Valinnanvapaus ja terve kilpailu voivat parantaa palveluiden laatua ja purkaa jonoja.

Sote-uudistuksen vaikutukset ulottuvat yli vaalikauden, vuosikymmeniksi eteenpäin. Edessä on suuria, vielä ratkaisemattomia kysymyksiä rahoituksesta, omistussjärjestelyistä, palkkaharmonisoinnista, sairaalaverkostosta, väliportaan hallinnosta, lähidemokratiasta ja perusoikeuksiin soveltamisesta. Siksi tarvitaan hyvää yhteishenkeä, hallitus- ja oppositiorajan ylittävää yhteistyötä, jotta päätöksenteko ei poukkoilisi kulloisenkin poliittisen tuulen mukana.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit antavat oman rakentavan panoksensa ratkaisujen etsimiseen.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi pääministeri Sipilä, 3 minuuttia tästä puhujakorokkeelta.

15.06 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia rakentavista puheenvuoroista.

Keskustan puheenvuorossa nostettiin tämä iso kuva esille. Tässä on kysymys julkisen talouden tasapainottamisesta, tässä on kysymys työllisyyden parantamisesta, ja ennen kaikkea meidän tehtävämme täällä on tehdä 4 miljardin kestävyysvajeen paikkaamiseen nämä isot uudistukset, joissa tämä sote-uudistus on keskeisessä osassa.

Perussuomalaisen puheenvuorossa nostettiin esiin huoli pk-yritysten, pienten yrittäjien asemasta. Tätä me olemme käsitelleet tämän prosessin aikana moneen kertaan. Me haluamme, että ne pienet yritykset, usein yksin yrittävät fysioterapeutit ynnä muut, pysyvät tässä tärkeänä osana palveluketjua.

Kokoomuksen puheenvuorossa nostettiin henkilöstön mukaan ottaminen tämän uudistuksen jatkovalmistelussa. Tämä on erittäin tärkeä näkökulma. Tässä ei todellakaan ole kysymys hallinnosta, vaan palveluiden parantamisesta.

Sosialidemokraattien puheenvuorossa keskityttiin valtapoliittikkaan. Siitä tässä ei todellakaan ole kysymys. Ehkä se kertoo enemmän esittäjän asenteesta kuin todellisesta tilanteesta. (Välihuutoja)

Tapasin eduskuntapuolueiden puheenjohtajat kaksi kertaa ennen päätöksen tekemistä. Toisella kertaa keskusteltiin rahoitusratkaisusta. Olimme kaikki puheenjohtajat samaa mieltä siitä, että kuntarahoitukselle vedetään raksit ja lähdetään viemään valtion rahoitusta ykkösenä mutta tutkitaan myöskin itsehallintoalueiden rahoitus. Siitä olimme yksimielisiä ja näin myöskin päätimme. Sitten keskustelimme alueiden määrästä. Tuli luvut 5, 9, 12, 18, 19, ja eräs puolue ei halunnut ottaa kantaa ennen hallituksen tekemää esitystä koko määrään. Tämä osoittaa sen, että tämä vain jossakin vaiheessa pitää päättää. Sillä, onko alueita

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

12 vai 15, ei asiantuntijoiden mukaan enää ollut juurikaan merkitystä sille, mikä on kustannusvaikutus ja kestävyysvajevaikutus. Mutta muihin asioihin sillä on paljonkin vaikutusta. Tämä on jatkumo sille, mitä viime kaudella aloitettiin.

Minä kiitän vihreitä rakentavasta puheenvuorosta. Tässä on kysymys ihmisten hyvinvointierojen kaventamisesta ja siitä, että me pystymme pitämään hyvinvointilupauksemme. Ja valinnanvapaus on nimenomaan ihmisten valinnanvapautta.

Vasemmistoliiton puheenvuorosta kiitän myöskin, erittäin rakentava puheenvuoro. Me rakennamme suomalaisen valinnanvapausmallin ja otamme huomioon Ruotsin huonot kokemukset tämän rakentamisessa.

RKP:n huoliin (Puhemies koputtaa) sairaaloitten jatkumisesta: Ehkä ministeri Rehula palaa tähän. Me tarvitsemme työnjakoa sairaaloitten välillä. Työ on vasta alussa. Nyt on asetettu virkamiesjohdon mielestä riittävä ohjaus lainsäädännön kehittämiseksi. (Puhemies koputtaa)

Samoihin kiitän KD:tä rakentavasta puheenvuorosta.

Puhemies Maria Lohela: Siirrytään debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua keskusteluun, ilmoittautumaan.

15.10 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä keskustelu toi hyvin esille ne erot, joita puolueiden välillä tässä vuosien ajan on ollut, mutta samalla sen, että kyllä nämä kannat ovat kuitenkin hioutuneet aika lähelle toisiaan. Sitteenkin nämä erot, joita tässä keskustelussa nyt oli, ovat siihen lähtökohtatilanteeseen nähden marginaalisia. Minusta ei tarvitse millään tavalla syyttää katsoa taaksepäin, miksi emme silloin vuodesta 2005 asti eri hallituksissa ole tätä saaneet tehtyä. Se työ on asteittain hionut sen tähän ratkaisuun.

Kaikesta ei olla vielä samaa mieltä, enkä oikein voi yhtyä tuohon SDP:n Lindtmanin päättämään osioon, jossa hän totesi, että palauttakaa uudistus parlamentaariseen valmisteluun. Niin isoa palautusta nyt ei tehdä, mutta varmasti pitää parlamentaarisen seurantaryhmän kyetä nyt tähän loppuhiontaan. Tässä on valtavan paljon vielä työtä edessä.

Valinnanvapauden osalta kritiikkiä tulee. Se valinnanvapaus pitää nähdä tietysti myös keinona toteuttaa säästöt. Ei valinnanvapautta voida toteuttaa, ellei se pysyisi näissä taloudellisissa reunaehdoissa. Valinnanvapautteen liittyy myös se hyvä puoli kaikille organisaatioille, että kyllä se myös kirittää eri osapuolia. Se täytyy nähdä mahdollisuutena myös tämän uudistuksen isojen tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Edustaja Pekonen vasemmistoliitosta kyseli, mistä säästöt tulevat, ja arveli, että on vähennettävä ja ehkä leikattava. Meillä on 15 vuotta aikaa saavuttaa se 3 miljardin suhteellinen säästö, joka tässä saavutetaan. Kyllä pitää luottaa siihen, että säästetään, kun vähennetään pompottamista, hoidetaan oikealla tasolla, on yhtenäiset hoitoketjut. Tästä on ihmisillä vaikka kuinka paljon esimerkkejä omasta kokemuksestaan, miten voitaisiin säästää, jos olisi heti osattu toimia oikein, ja siihen toivottavasti tämä uusi yhtenäinen malli antaa hyvät mahdollisuudet. Piste.

15.12 Pirkko Mattila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On varmasti aivan luonnollista, että täällä esitetään paljon kysymyksiä nyt, kun vasta ollaan sen ison perusratkaisun äärellä eikä millään voida yksityiskohtia tietää, eikä niitä varmasti tässä voida käsitellä. Mutta on hyvä, että se lähtötilanne on nyt tässä ja ratkaisu on tehty. Kyllä siihen

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

liittyy myös tosiasioiden tunnustaminen siinä, että nykyinen tilanne, kuntayhtymät, on karannut niin kustannuksiltaan kuin ohjausvallaltaan kuntien päätöksenteon ulottumattomiin ja tässä tarjotaan nyt sitten aivan uutta, kansanvaltaisempaa ratkaisua ja tätä alueellista hallintoa.

Kyllä minä ihmettelen niitä puheenvuoroja nyt, että tässä ei olisi kuunneltu asiantuntijoita. Minulla on täällä pöydälläni viime kaudelta tietoa, joka muuten varmasti on myös, arvoisa SDP, teillä ollut tiedossanne silloin, kun te olette hallitusneuvotteluja käyneet, ainakin julkisuudessa olleitten tietojen mukaan. Varmasti sitä tutkimustietoa on tehty. Tätä alueellista mallia on esitetty varmasti aiemminkin hallitusneuvottelujen pohjaksi, mutta toisin viime kaudella on käynyt, eikä todellakaan varmasti niissäkään puitteissa palautustarvetta todellakaan ole.

Mutta kyllä se sisältö tässä parasta on. Eli jos tässä nimenomaan päästään purkamaan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon porrastusta, auttamaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaspintoja, niitä asiakkaita, potilaita, jotka tarvitsevat molempia palveluja todella paljon, niin olen kyllä iloinen siitä. Ja kiitän niistä puheenvuoroista, joissa on nostettu nimenomaan hoito- ja palveluketjujen virtaviivaistaminen esiin meidän kaikkien kansalaisten parhaaksi.

Sitten vielä lopulta: nyt täällä on mielestäni ansiokkaasti kiinnitetty monessa puheenvuorossa huomiota myös siihen, että eihän terveyttä todellakaan tuoteta pelkästään siellä sosiaali- ja terveyspalveluissa, vaan se meidän hyvinvointi rakentuu myös niissä kunnissa, joissa me asumme ja perheemme perustamme.

15.14 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluaisin vielä kerran kiinnittää huomiota nimenomaan tähän keskusteluun siitä, että helposti tämä keskittyy tähän terveyspuoleen. Se on ilmeisesti jotenkin helpompi meidän ymmärtää, ja se on tällainen suuri, joka vie sen huomion, mutta toivon, että jatkossa tässä valmistelussa todellakin huomioidaan se, että kysymys on sosiaali- ja terveysratkaisusta. Ministeri Rehula on sitä ansiokkaasti — minulla on ollut mahdollisuus kahtena päivänä häntä kuulla — tuonut esille, ja toivon, että se menee yleisesti perille.

Mutta se, mitä haluan vielä sanoa myös, on, että haluan korostaa sitä, että esimerkiksi nämä joustavat palveluketjut tai sitten se, että me todellakin tätä kestävyysvajetta kamppailtaisimme, eivät onnistu, jos puhumme pelkästään lääkärille pääsystä. Tässä pitää ottaa koko koulutetun henkilöstön osaaminen laajasti käyttöön ja käyttää näitä työnjakoja. Meillä on jo hyviä esimerkkejä toimivista palveluista, joissa on esimerkiksi sydänhoitajia, astmahoitajia ja muita, eli nimenomaan tätä erityisosaamista ja niin, että potilaat, asiakkaat, saavat oikeata hoitoa oikeassa paikassa.

15.15 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt näitä puheita on kuunnellut, niin kyllä tulee se käsitys, että kaikilla on näistä tavoitteista yhteinen käsitys, siis ainakin mikäli minä olen ymmärtänyt, että tavoitteena on — jos on — pompottelun vähentäminen nimenomaan saamalla laajoja kokonaisuuksia ja parantamalla hoitoketjuja. Ihmisten välisten terveyserojen kaventaminen — sehän se tässä oli keskeisin asia. Ja kustannuksia säästyy saamalla vaikuttavampia palveluja, niin että se hoito saadaan oikeaan aikaan, siis ei niin, että kun ihminen menee terveyskeskukseen, ensin jonotetaan, sitten sieltä lähetetään sairaalaan, labran kautta sieltä tullaan takaisin ja vasta sen jälkeen huomataan, että kyseessä olikin mielenterveyssairaus, tarvitaan sosiaalipalveluita tai mielen-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

terveyspalveluita. Kun tämä kokonaisuus on hanskassa, siinä on vahva ohjaus, niin silloin syntyy vaikuttavampia palveluja, ihmiset saavat parempia palveluja ja syntyy säästöjä.

Nyt kysyn hallitukselta, että jos on niin, että nämä tavoitteet ovat edelleen pohjalla, niin mitä te vastaatte niiden asiantuntijoiden kritiikkiin, jotka ovat olleet huolissaan siitä, että nyt kun te liitätte tämän markkinamallin, niin itse asiassa silloin tästä integraatiosta, paremmista palveluketjuista, saadut hyödyt jäävät saavuttamatta. (Välihuutoja) — Näin esimerkiksi pisimpään sote-uudistusta seurannut professori Jussi Huttunen on todennut, että tässä on suuri riski. Toinen on kustannuksissa.

Arvoisa pääministeri, kysyin teiltä, oletteko valmiita ottamaan opposition aidosti mukaan, antamaan mahdollisuuden vaikuttaa. Me olemme valmiita rakentavaan yhteistyöhön, me olemme valmiita hyväksymään, että alueita on vähemmän. Vahvistetaan julkisia palveluja, täydennetään niitä yrityksen, kolmannen sektorin palveluja ja käytetään nykyistä kapasiteettia jonojen purkamiseksi. Tehdään selkeä hallintomalli, jossa sote-alueita ja itsehallintoalueita on sama määrä. Kysyin selkeän kysymyksen: oletteko valmis palauttamaan tämän uudistuksen parlamentaariseen (Puhemies koputtaa) valmisteluun? Se osoitaisi johtajuutta.

15.17 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten totesin, tähän hallituksen esittämään sote-uudistukseen, tähän esitykseen, sisältyy eräs akilleenkantapää, ja se on juuri tämä valinnanvapauden lisääminen, joka voidaan toteuttaa joko hyvin tai huonosti. (Vasemmalta: Tai hyvin huonosti!) Eräs siihen liittyvä sudenkuoppa on juuri tämä edustaja Lindtmaninkin mainitsema riski, että menetetään nimenomaan tämä integraatio, palveluketjujen saumattomuus, palveluketjujen yhtenäisyys, jota tavoittelemme ja joka on keino terveyserojen kaventamiseksi. Sen vuoksi olisin kiinnostunut kuulemaan tarkemmin, millä reunaehdoilla hallitus aikoo valinnanvapautta lisätä. Totesitte, hyvä pääministeri, että perustasolla valinnanvapaus tulee olemaan pääsääntö, mutta aiotte soveltaa sitä myöskin sosiaalipalveluissa ja myöskin siellä erityistasolla ymmärtääkseni jollain tavalla, ja nimenomaan tähän käsittääkseni liittyy riskejä, joita toivoisin teidän hälventävän tässä keskustelussa.

Eräs seikka, jota en ehtinyt ryhmäpuheessamme tuomaan esille, liittyy myöskin pelkoon siitä, että suuret kansainväliset verovälttelyäkin harrastavat terveysyritykset voisivat kaapata palveluita itselleen ja ostaa pieniä yrityksiä ja vallata tällä tavoin markkinoita, mikä sitten puolestaan johtaisi luultavasti hintojen nousemiseen ja sitten siihen, että yhdenvertaisuus ei toteutuisi sillä tavalla kuin me vihreät haluamme sen toteutuvan. Olette, hyvä pääministeri, sanonut, että hallitus aikoo lainsäädännöllä estää kansainvälisiä suuryrityksiä kaappaamasta haltuunsa Suomen verovarjoilla rahoitettavia sosiaali- ja terveyspalveluita, ja olisimme vihreässä eduskuntaryhmässä erittäin iloisia, jos valaisisitte, miten (Puhemies: Aika!) hallitus aikoo tämän toteuttaa.

15.19 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy tässä edustaja Vanhaselle vastata sen verran, että kun virkamiesselvityksessä sanotaan, että tulevaisuudessa palveluita rajataan ja palvelulupaus on nykyistä rajatumpi, niin totta kai se aiheuttaa täällä oppositiossa huolen siitä, että palveluita vähennetään ja palveluiden laatua heikennetään, jotta päästään näihin säästötavoitteisiin. Toki tietysti on hienoa, että teillä on tämä 3 miljardin säästötavoite, mutta minun käsittääkseni tällä hetkellä se perustuu hartaiseen toiveeseen.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Haluan myös tuossa antaa tukeni edustaja Lindtmanille siinä, että tämä sote-uudistus olisi mielestäni hyvä valmistella parlamentaarisesti. Kun se nyt näyttää etenevän näin hienosti ja meillä kaikilla on täällä yhteinen tavoite ja tahtotila siitä, että sote-uudistus on vietävä maaliin mahdollisimman nopeasti, niin kyllä mielestäni hallituksen tulisi nyt ottaa oppositio mukaan uudistuksen jatkovalmistukseen, jotta me saisimme tämän ison asian eteenmään myös tulevilla vaalikausilla. Me kaikki tiedämme, että tämä asia on sellainen, joka ei etene niin nopeasti ja vaatii myös vuoden 2019 jälkeen paljon valmistelua.

Mutta, puhemies, olisin vielä kysynyt kuntien tehtävistä, kuntien tulevaisuudesta. Täällä sanottiin, että kunnat ovat tulevaisuudessakin hyvinvointiyhteiskunnan pohja ja kunnilla on vastuullaan ennaltaehkäisy. Mutta miten hoidetaan se ennaltaehkäisyn rahoitus, mitkä ovat ne mahdolliset kannustimet ennaltaehkäisyn hoitoon kunnissa? Jääkö ennaltaehkäisyn hoitaminen vain sinne peruskouluun? Kaikki me tiedämme, että nimenomaan sairauksien ennaltaehkäiseminen on paitsi inhimillistä myös kustannustehokasta.

15.21 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Jag tror att vi alla är överens om att vi behöver en vårdreform. Vi borde också alla vara överens om att alla ska ha en jämlik möjlighet till vård. Och det är också därför som vi i svenska riksdagsgruppen nu är oroliga för regeringens linjedragning att ha 12, 15 och 18 olika områden, där de här 12 uppenbart är de städer där man får den mest högt specialiserade vården i framtiden, där inte alla sätts på samma linje när man drar upp linjedragningarna nu för hur det ska se ut i framtiden. Så min fråga till regeringen är: När kommer man att fastslå områdenas gränser, och kommer man att göra språkliga konsekvensbedömningar så att man kan trygga att alla medborgare, oberoende av modersmål har tillgång till högt kvalitativ vård?

Eliikkä lyhyesti: Koska hallitus aikoo tehdä päätöksiä näistä alueista, mitkä ne ovat, missä rajat kulkevat, ja miksi meillä on tavallaan 12 kaupunkia, jotka saavat ne kaikki parhaimmat mahdollisuudet asukkailleen, mutta kaikilla 15 alueella ei anneta samoja mahdollisuuksia? Ja koska hallitus aikoo tehdä tämän päätöksen, ja tehdäänkö myös kielellisten vaikutusten arviointi tässä ennen kuin näitä päätöksiä tehdään? Se olisi erittäin tärkeää.

Sitten vielä tarkentava kysymys tästä valinnanvapaudesta: Mielestäni se on hyvä elementti, että hallitus nyt tuo sen valinnanvapauden mukaan tähän uudistukseen, mutta me haluaisimme tietää, mikä on nyt sitten se valinnanvapaus käytännössä. Onko se niin, että siellä sote-alueella sitten nämä virkamiehet päättävät, mitä saa valita, vai saako potilas itse valita? Olisi hyvä, että hallitus nyt selvittäisi tämän myös koko eduskunnalle, mitä tämä valinnanvapaus käytännössä tarkoittaa.

15.23 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä keskustelu osoittaa, että eduskunnassa on kyllä yllättävänkin vahva tuki tehdyille sote-ratkaisulle. (Ben Zyskowicz: Kyllä!) Mielestäni hallitus on toiminut viisaasti siinä, että nyt alkukaudesta pyritään tätä viemään määrätietoisesti maaliin, ja toivon, että tätä parlamentaarista sote-ryhmää käytetään hyvin aktiivisesti tässä työskentelyssä, jossa on todellakin monia, monia avoimia kysymyksiä.

En kuitenkaan ihan ymmärrä ehdotusta tämän sote-ratkaisun palauttamisesta. Ihmettelen, jos kukaan tässä talossa haluaisi aloittaa tätä sote-veivausta ihan lähtökuopista. Mutta toivon, (Hälinää — Puhemies koputtaa) herra pääministeri, että kommentoisitte hiukan

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

enemmän tätä palvelulupausta, joka tulee kyllä hyvin potilaan iholle. Nimittäin tässä valtioneuvoston järjestämispäätöksellähän on tarkoitus määritellä lainsäädäntöä tarkentava sosiaali- ja terveydenhuollon julkinen palvelulupaus, jossa tämän kestävyysvajeongelman ratkaisemiseksi palvelulupauksen kattama toiminta on osin nykyistä palvelua rajatumpi. Ja tämä nyt on tietenkin kysymys, mikä herättää huolta ja kysymyksiä siitä, millä tavalla palveluja aiotaan priorisoida, vaikuttaako tämä esimerkiksi nykyisiin hoitotakuuajakoihin, ja ennen kaikkea ajattelen, että nyt tässä tulevassa päätöksenteossa, jonka perustelut kyllä ymmärrän, vaaditaan vahvaa eettistä arvopohjaa, jotta kaikki väestöryhmät olisivat iästä, tuottavuudesta tai sosiaalisesta asemasta riippumatta yhdenvertaisessa asemassa, jotta rajausta ja priorisointia ei tehtäisi (Puhemies koputtaa) epäeettisin perustein. Toivon, että tätä kommentoitte.

Puhemies Maria Lohela: Siirrytään minuutin puheenvuoroihin.

15.26 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin tuon edustaja Räsäsen puheenvuoron jälkeen totisesti miettimään, että apua ja taivaan verrat, jos tämä sote alkaisi vielä uudestaan. Erinomaista, että hallitus on nyt saanut poliittiset linjat tältä aikaisiksi, ja täällä salissa on jo tähän mennessä ryhmäpuheenvuoroissa kuultu tärkeitä keskeisiä elementtejä: juuri tämä julkinen palvelulupaus tämän kaiken taustalla, ikään kuin luottamus siitä, mihin voi veronmaksajana ja kansalaisena luottaa, mitä hyvinvointiyhteiskunta tarjoaa.

Mutta yksi näkökulma, jonka haluan nostaa esiin tässä, on kyllä se potilaiden ja asiakkaiden näkökulma. Olen tällä viikolla tavannut sekä omaishoitajia että lastensuojelun läpikäyneitä nuoria, ja täytyy sanoa, että meillä kaikilla varmasti on opittavaa siinä, että me tässä valmistelussa ja rakenne- ja rahoituspuheen keskellä pysähtyisimme kuulemaan niitä ihmisiä, joita tämä uudistus koskee. Heillä on aika paljon palautetta ja kehittämistä, ja nyt meillä tulisi olla viisautta poimia näille 15 alueelle (Puhemies koputtaa) ne parhaimmat käytännöt kuntakentältä, joka ainoalta puolelta, myös sosiaalitoimesta.

15.27 Vesa-Matti Saarakkala ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meilähän on tosiaan sosiaali- ja terveydenhuollossa tällä hetkellä yli 180 järjestäjätahoa, ja nämä kaikki perustuvat joko yhteistoiminta-alueisiin tai kuntayhtymiin sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa. Kuntalaiset eivät tiedä käytännössä moninkaan paikoin, ketkä siellä ovat näistä asioista päättämässä, eikä myöskään ole käytössä vaaleja. Tällä uudistuksella luodaan kansanvaltainen hallintojärjestelmä sekä perusterveydenhuoltoon että erikoissairaanhoidon ja samalla viedään pois peruste tehdä aivan turhia, äkkivääriä kuntaliitoksia, mitä viime vaalikaudella silloisen hallituksen kannustamana ja — voisi sanoa — patistamana on nyt monin paikoin menty tekemään. Nyt näihin ei ole tarvetta, ja täältä lähtee selkeä viesti kuntiin, että nyt keskitytään soteen, ja kuntalaisille, että teidän äänivaltanne nimenomaan kansanvallan näkökulmasta paranee. Siinä on se ratkaisu.

15.28 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aina pohdittua, teimmekö hyvän päätöksen vai huonon päätöksen ja mitä riskejä siihen liittyy ja miten ne vältetään. Lopputuloksena voi todeta, että tämä malli tarjoaa paljon mahdollisuuksia. Ensinnäkin palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta voidaan parantaa sitä kautta, että me saamme yhä enemmän toimijoita.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Asiakkaiden valinnanvapauden lisääminen: Täällä on peräänkuulutettu sosiaalitoimen näkökulmaa. Otetaan esimerkki lastensuojelun tarpeessa olevalta nuorelta. Miksi emme antaisi hänelle valinnanvapautta valita kotiansa, perhekotiansa? Miksi siellä virkamies tekee sen päätöksen hänen puolestaan?

Toinen kysymys on julkisen talouden kestävyys ja kustannusnousun hillitseminen. Tässä kohdin tämä malli mahdollistaa, mutta samalla se myös herättää kysymyksen: miten ne kustannusriskit siellä vältetään? Tältä osin toivonkin erityistä huomiota kiinnitettävän näihin kustannusriskeihin ja niiden välttämiseen. (Puhemies koputtaa)

Hajanaisuuden vähentäminen ja osaoptimointi — nämä kaikki toteutuvat tässä.

15.29 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen asettama säästötavoite, 3 miljardia, on yhtä suuri kuin Pirkanmaan sairaanhoitopiirin budjetti kolminkertaisena. Virkamiesten mukaan selvitykset ovat osoittaneet, että säästötavoite ei tule nyt onnistumaan pelkästään hoitoprosesseja sujuvoittamalla ja tuottavuutta parantamalla, vaan pitäisi myös karsia palveluita ja sairaalaverkkoa ja pitäisi myös priorisoida. Puhutaan palvelulupauksesta, näin siis hallituksen omissa aineistoissa. Moni ammattilainen ja kansalainen kysyy: Mistä tullaan nyt sitten priorisoimaan? Mitkä palvelut lähtevät pois?

Toinen asia: Suomessa on Pohjoismaiden korkeimmat palvelumaksut, ja niitä ollaan nyt hallituksessa voimakkaasti nostamassa. Ollaanko nyt Suomessa luomassa malli, jossa palvelulupauksella turvataan vain pieni osa palveluista ja potilas joutuu sitten maksamaan omasta pussistaan tämän lopun tai sitten varakkaat ottavat vakuutuksen tälle loppuosalle? Näihin asioihin me haluamme täällä eduskunnassa (Puhemies koputtaa) vastausta, arvoisa pääministeri.

15.30 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelun sävy on ollut salissa varsin hyvä, ja toivonkin, että hallitus ja oppositio yhdessä nyt keskittyvät ratkaisukeskeiseen lähestymistapaan. Suomalaiset ansaitsevat kunnon sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen, joka kestää sitten vuosikymmeniä, johon voidaan luottaa ja jossa me voimme yhdessä avoimesti ratkoa ne ongelmat ja huolet, jotka tästä tähän asti päätetystä väistämättäkin ihmisten mielissä, alan henkilöstön mielissä ja myös sitten asiantuntijoiden mielissä heräävät. Lähdetään ratkomaan niitä nyt yhdessä ja tehdään mahdollisimman hyvä lopputulos.

Muutama asia on erityisesti huomioitava. Yksi on tämä integraatio ja sosiaalipalveluiden rooli ja sitten vielä se suhde sinne kuntiin eli se, mitä tehtäviä kuntiin jää jäljelle. Nuorisotyö on edelleenkin tärkeä osa kuntien työtä. Mikä tulee olemaan nuorisotyön ja sosiaalityön kosketuspinta? Tässä pitää saada alan henkilöstö ja ammattilaiset mukaan miettimään, miten tämä käytännössä tehdään. Tässä tehdään aika uutta asiaa.

Ja toinen on siinä valinnanvapaudessa se, että pitää varmistaa, että valinnanvapaudella saadaan (Puhemies koputtaa) itse asiassa palveluntuottajat julkisen valvonnan alle (Puhemies: Aika!) paremmin kuin nykyään, ei huonommin.

15.31 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedämme jo nyt, että yksityiset terveystalokset käärivät meidän verovarjoilla voittoja ja siirtävät niitä veroparatiiseihin. Sosiaalipalveluyritysten puolella on sama kehitys lähtemässä liikkeelle. Pieniltä yrittäjiltä suuremmat konsernit ostavat yrityksiä ja tekevät isompia kokonaisuuksia. Ja aivan oikein pääministeri on ollut huolestunut siitä, että kansainvä-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

liset suuryritykset voivat tulla kaappaamaan meidän verovaroidella rahoitetut sosiaali- ja terveyspalvelut. Te lupasitte, että tähän tehdään lainsäädäntö.

Nyt kysyisinkin valtiovarainministeri Stubbilta: miten te estätte sen, että veroparatiisyritykset tulevat tässä uudessa mallissa kuppaamaan meidän sosiaali- ja terveysvarojamme ja siirtävät niitä veroparatiiseihin?

Toinen kysymys liittyy henkilöstön asemaan. Kun tässä pitää kilpailuttaa, kunnat eivät voi enää tuottaa, mitä tapahtuu henkilöstölle: lähihoitajille, sairaanhoitajille, kättilöille? Mikä on henkilöstön asema tilanteessa, jossa kilpailutus hävitään? (Puhemies: Aika!) Tämä on äärimmäisen suuri asia työsuhteturvan kannalta.

15.32 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Fru talman! Det är bra att den här reformen har tagit ett steg framåt, men ännu finns det en hel del frågor. Jag skulle här fokusera på den svenskspråkiga servicen. Också när man går in för valfrihet, vilket är bra, så måste det här beaktas, så att det säkert finns serviceproducenter som kan ge svenskspråkig service. Det här ansvaret ligger nu på de här självstyrande områdena.

Puhemies! Niillä kunnilla, joissa tällä hetkellä on suuri ruotsinkielinen väestö tai joissa sen osuus on iso, on aika hyvät mahdollisuudet järjestää tasavertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ruotsiksi että suomeksi. Nyt, kun vastuu siirtyy isoille itsehallintoalueille, joilla on erittäin vahva suomenkielinen enemmistö, heikkenevät tietysti ruotsinkielisten kuntalaisten mahdollisuudet vaikuttaa siihen hoidon järjestämiseen omalla äidinkiellään. Kysynkin siksi: miten vähemmistönä olevan ruotsinkielisen väestön kielelliset oikeudet käytännössä turvataan suunnitelluilla itsehallintoalueilla, kun uudistus toteutetaan?

15.34 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus pääsi lopulta strategiseen linjaukseen asiassa, jota on veivattu useassa hallituksessa ja monissa työryhmissä ilman hyväksi nähtyä ratkaisua. Kiitos siitä, että syntyi päätös.

Toinen hyvä asia on valinnanvapauden mahdollistaminen, vaikka toisaalta siihen liittyy myös avoinna olevia kysymyksiä. Esimerkiksi, sallitaanko jatkossakin lääkäreiden ja hoitohenkilökunnan toimiminen sekä julkisella että yksityisellä puolella? Ja jos näin toimitaan, haluaisin kysyä: vastaako se vapaan markkinatalouden kriteereihin? Ja vielä, jos näin toimittaisiin esimerkiksi sallimalla julkisen sektorin kiinteistöjen ja laitteistojen tehokasta hyötykäyttöä julkisen sektorin lääkäreille yksityiseen käyttöön esimerkiksi iltaisin, perittäkö silloin käypiä vuokrahintoja vai annetaanko kenties ilmaiseksi? Jos näin, onko se kilpailunäkökulmasta tervettä kilpailua?

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi ministerit Rehula ja Vehviläinen. Ensimmäinen ministeri Rehula, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

15.35 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tähän asti ollut yhteinen näkemys siitä, että ihmisten pompottaminen sosiaali- ja terveyspalvelujen viidakossa saadaan vähenemään. Se on tavoite. Meillä on tavoite parantaa tilannetta, vähentää terveyseroja. (Antti Lindtman: Hyvä!) Meillä on tähän asti ollut yhteinen näkemys siitä, että oikea hoito ja hoiva saadaan oikeaan aikaan. Meillä on myös tähän asti ollut laaja yksituumaisuus siitä, että Suomeen ollaan rakentamassa Suomen mallia — maailmassa ensimmäisenä sosiaali- ja terveydenhuolto yhteen. Meillä on ollut laaja yhtei-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

nen näkemys siitä, että palveluketjut on saatava kuntoon, jotta 1) rahat tulevat tehokkaammin käytetyksi ja 2) ihminen, joka tarvitsee palveluja, ei olisi pompoteltavana. (Vasemmalta: Hyvä, oikein!) Meillä on ollut laaja yhteinen näkemys siitäkin, että yksikään kunta ei jatkossa yksin ole vastuussa siitä, mitä tehdään. Ja tälle viimeiselle lauseelle se laaja yksituumaisuus on viime talvelta, jolloin silloinen hallituksen esitys kaatui eduskunnan perustuslakivaliokunnassa ja perustuslakivaliokunta totesi: jatkossa yhdenvertaisuuden turvaamisen tässä maassa sote-palvelujen osalta on oltava sillä tavalla järjestettyä, ettei yksikään kunta yksin ole siitä vastuussa.

Arvoisa rouva puhemies! Palvelulupaus. Meillä on palvelulupaus suomalaisille siitä, että hyvinvointiyhteiskunnan peruspilarit, sosiaali- ja terveysterveyst, ovat niitä tarvittaessa saatavilla. Meidän palvelulupauksemme on perustuslain 19 §, jolla turvataan rahapausin paksuudesta, asuinpaikasta riippumatta terveys- ja hyvinvointipalvelut. Se on jatkossakin se palvelulupaus, jonka tämä hallitus antaa, ja se on se palvelulupaus, jonka me olemme yhdessä antaneet silloin kun perustuslakia on säädetty. Muutoksen tekee henkilöstö. Muutoksen tekevät ne ihmiset, jotka kentällä arjessaan ovat palvelujen tuotannosta vastuussa. Kaiken tämän keskellä, mitä matkan varrella on tapahtunut, meillä on alueita, jotka ovat etulinjassa henkilöstö mukana ollen rakentaneet palveluketjuja, rakentaneet niitä peruspilareita, joilla alueella on päästy eteenpäin.

Sitten valinnanvapauteen: On olemassa nuotit, joita lähdetään valmistelevaan. On ilmiselvää, että tulee laatukriteereitä. On ilmiselvää, että tulee avoimuuden vaatimuksia niin julkiselle kuin yksityiselle puolelle. Tämä työ on lähdössä liikkeelle.

Ja sitten, milloin alueet päätetään? Tällä viikolla kunnat, alueet, saavat lausuntopyyntön, jolla on kymmenen viikkoa aikaa. Sen jälkeen alamme tekemään aluepäätöksiä, kun on alueita ja kuntia kuultu.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Vehviläinen, 3 minuuttia, ja sen jälkeen jatketaan debattia.

15.38 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Täällä sekä edustaja Pekonen että edustaja Niinistö kyselivät tästä yhteydestä sosiaali- ja terveysterveystaluelueitten ja sitten kuntien osalta. Tässä täytyy olla todella tarkkana, että tämä yhteys säilyy. Ensinnäkin toteaisin niin, että jatkossahan kunnilla tulee olemaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen omana tehtävänä. Me totta kai uudistamme myös valtionosuusjärjestelmää tässä yhteydessä. Tätä ei ole vielä linjattu. Mutta pitäisin hyvänä, että tässä kohdalla tutkittaisiin, onko mahdollista laittaa valtionosuusjärjestelmään kannustinta, millä pystyttäisiin palkitsemaan niitä kuntia, jotka onnistuvat hyvin terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Se ei ole aivan yksinkertaista, mutta sen pitää meillä olla tässä yhteisenä tavoitteena.

Edelleen, edustaja Niinistö, sanoitte tästä nuorisotyöstä. Varhaiskasvatus, nämä kaikki palvelut, mitä on — meidän täytyy huolehtia siitä, että tämä yhteys todellakin säilyy. Siinä pitää tehdä tässä jatkokehittelyssä lisää töitä.

Sitten toinen asia liittyen näihin parlamentaarisiin yhteistyöasioihin. On tärkeää, että tässä sote-uudistuksessa on tämä parlamentaarinen seurantaryhmä. Kyllä sille töitä riittää, vaikka ei nyt aloiteta ihan alusta. Näin se vaan on.

Tässä yhteydessä totean sen, että myös muita reformeja on tässä samalla valmistelussa. On tämä tulevaisuuden kuntareformi, josta on tulossa teille, niin pian kuin pystyn vain saa-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

maan aikaiseksi, pyyntö parlamentaarista työryhmästä. Eli pohdimme yhdessä, mikä se tulevaisuuden kunta on, ja siinä yhteydessä pystymme määrittämään yli puoluerajojen myös sitä, mikä on tulevaisuuden kunnan ja itsehallintoalueitten välinen suhde.

Sitten on tämä aluehallinnon uudistus, eli mitä tehtäviä sinne itsehallintoalueille myös lisäksi laitetaan. Tässä minun henkilökohtainen kantani on, että olisi hyvä, että me voisimme tätä parlamentaarista yhteistyötä ulottaa myös tähän aluehallinnon uudistukseen. Aina-kin itse ajattelen niin, että kun on suuria uudistuksia käsissä, niin meidän pitää yli puoluerajojen hakea sellaisia ratkaisuja, että nämä meidän uudistukset ja hallinnollisetkin uudistukset pystyvät kantamaan sitten pitkälle tulevaisuuteen, että niitä ei tehdä vain muutamaksi vuodeksi kerrallaan.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä totean vielä näistä itsehallintoalueista. Onneksi meillä on perustuslaissa 121 §:ssä määritelty myös, mitä itsehallintoalueet ovat. Sen perusteella me pystymme tekemään tämän ratkaisun, että menemme tähän eurooppalaiseen kolmiportaiseen, kansanvaltaiseen malliin. Meillä on paikallinen taso kunta, meillä on aluehallinto, kansanvaltaisesti toteutettuna maakuntahallinto ja sitten kolmantena valtiovalta ja me täällä eduskunnassa. Tässä työssä meillä riittää kyllä yhteistä harjoitusta tuleville kausille ja tälle koko vaalikaudelle.

Puhemies Maria Lohela: Sitten jatketaan debattia.

15.41 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tavallinen kansalainen on kiinnostunut siitä, miten näitä palveluita oikeasti saa tuolta läheltä tai miten laadukkaasti. Tavallinen kansalainen on kiinnostunut siitä, mitä tämä maksaa. Ja tavallinen kansalainen on kiinnostunut siitä, miten tätä rahoitetaan.

SDP tarkoittaa parlamentaarisen valmistelun jatkamisella sitä, että näissä asioissa yritetään löytää yhdessä tästä eteenpäinkin, yhteistyössä maaliin, niin kuin tehtiin viime vaalikaudella, ja haetaan järkeviä ratkaisuja. Erityisesti me olemme esittäneet sitä, että rahoitukseen, joka on erittäin iso kokonaisuus — keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Matti Vanhanen on todennut, että historian suurin verouudistus on tapahtumassa — me haluamme tulla vaikuttamaan mukaan.

Kiinteistöt, kiinteistömassat, niitten siirtorahoitus, henkilöstön asema ovat asioita, joissa on järkevää varmastikin kaikkien kannalta, että kyetään vaalikausia ylittäviin ratkaisuihin sillä tavalla, että niitä voidaan sitten puolustaa yhdessä tästä eteenkinpäin. (Puhemies koputtaa) Näihin tarvitaan nyt parlamentarismia. — Kiitoksia.

15.42 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tulee hallitus esittämään mitä tahansa mallia, hallituksen tulisi muistaa se, että meidän sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö toteuttaa tämän mallin.

Pääministeri Sipilä, totesitte äsken, että henkilöstö pitää ottaa mukaan tähän uudistukseen. Valitettavasti olette kuitenkin kohdistanut erilaisia toimenpiteitä, pakkolakeja, joilla heikennetään alan työntekijöiden sitoutumista, motivaatiota uudistuksen toteuttamiseen. Olette esittämässä myös useita lakeja, joilla heikennetään sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden hyvinvointia, jaksamista, toimeentuloa, lomaoikeuksia ja työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista. Arvoisa pääministeri, tässä on totaalinen ristiriita. Kysynkin teiltä vielä: mitkä ovat teidän toimenpiteenne, joilla parannatte työn hyvinvointia, motivaatiota ja kannustatte alan työntekijöitä toteuttamaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

ja samalla toteuttamaan tavoitteenne 2—3 miljardin (Puhemies koputtaa) tai 3—4 miljardin euron säästöistä.

15.44 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On annettava vahva tunnustus hallitukselle siitä, että on saatu toimiva ratkaisu aikaan. Tämä ratkaisu noudattaa sitä perusväylää, jonka perustuslakivaliokunta viime vaalikaudella linjasi sen esityksen perusteella, mikä oli silloin käsittelyssä, josta oli kohtuullisen hyvä yhteisymmärrys. Nyt on tärkeää, että tässä uudistuksessa päästään eteenpäin. Nyt on laskettu kivijalka, jonka päälle rakennetaan. Nyt tässä keskustelussa kysytään sellaisia yksityiskohtia, jotka ovat tässä työn alla periaatteessa. Ollaan yhdessä tässä rakennustyössä. Minä kuuntelin näitä opposition puheenvuoroja ja jäin vähän surulliseksi nimenomaan SDP:n puheenvuorosta. Kyllä asia on sillä tavalla, että meillä voi olla omat mielipiteet, mutta ei ole omat faktat. Asia on sillä tavalla, että tätä on yhdessä rakennettava.

15.45 Annika Lapintie vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä 18 alueen malli kelpaa sikäli, että nyt alueen asukkaat pääsevät itse vaikuttamaan suorilla vaaleilla siihen, ketkä heidän asioistaan päättävät, ja toivottavasti myös pääsevät vahtimaan sitä, mihin niitä verorahoja käytetään. Pääministeri, vasta sanoitte, että ei toisteta Ruotsin virheitä, ja se on kyllä hyvä, koska Ruotsin valtiontalouden tarkastusvirasto totesi, että Ruotsissa tämä niin kutsuttu valinnanvapausmalli on heikentänyt terveyspalveluiden tasavertaista saatavuutta. Siellä ei ole sosiaalipalveluita niihin yhdistetty, mutta terveyspalveluiden osalta nimenomaan on ollut seurauksena se, että hyvinvoivilla alueilla on paljon terveysasemia, siellä on paljon lääkäreitä, mutta niillä alueilla, joilla on vähemmän varakasta väkeä ja joilla tarvittaisiin enemmän lääkäreitä, on lääkäripulaa, siellä on vähemmän terveysasemia ja siellä on vähemmän lääkäreitä. (Puhemies koputtaa) Otetaan oppia. Toivon, että todellakaan ei uudisteta näitä virheitä.

15.46 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäisenä pieni tieto pääministeri Sipilälle. Ruotsissa sote-integraatio ei ole tapahtunut samalla tapaa kuin Suomessa suunnitellaan sen tapahtuvan. Toinen asia: Periaatteellinen kysymys, josta haluan tietää, on se, että nyt kun valinnanvapauslainsäädäntöä toteutetaan, tullaanko siinä yhteydessä varmistamaan, että yksityiset firmat ovat aidosti yksityisiä firmoja. Se tarkoittaa ensinnäkin sitä, että yksityisten terveyspalveluiden tulee toimia ja pärjätä ilman julkisia verovaroja. Toinen: ne eivät saa tuottaa piilokustannuksia julkiselle sektorille. Kolme: niiden tulee vastata omista virheistään. Neljä: yksityisten terveyspalveluiden kilpailuetu ei saa muodostua veronkierrosta, alennetuista sairausvakuutusmaksuista tai nyt esitetystä yksityisten työnantajamaksujen alentamisesta. Ja viisi: julkisen sektorin tulee aina vastata kaikissa keskeisissä palvelutarpeissa siitä, että yksityiselle ei saa muodostua hintoja nostavaa ja hyvinvointipalveluiden tasa-arvoa (Puhemies koputtaa) heikentävää monopoliasemaa.

15.47 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tavalliselle kansalaiselle kaikkein mielenkiintoisin asia tässä sotessa on se, pääsenkö minä lääkäriin, kuinka kauan minä joudun odottamaan. Meillä on liian pitkään Suomessa ollut tilanne, että jonot ovat kohtuuttomia. Vein viime perjantaina ystäväni täällä Uudellamaalla sairaalaan, kun häneltä murtui jalka, ja hän odotti 4,5 tuntia pääsyä lääkärille, ja tämä aika on vielä ly-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

hyt, nimittäin pitempiäkin aikoja on. Mielestäni tässä sotessa täytyy lähteä potilasturvallisuus edellä ja tähdätä siihen, että me onnistumme ja pystymme todellakin vähentämään myös potilasvahinkoja. Eikö tämä ole myös hallituksen ja tämän uudistuksen tahtotila, että jokainen ihminen saisi hoitoa oikea-aikaisesti, oikealla ajallaan, ja se hoito osuisi oikeaan kohteeseensa mahdollisimman pian ja välittömästi? Jotta tämä inhimillinen kärsimys ja fyysinen kärsimys vähenisi, ihmisen pitää päästä lääkäriin ajoissa.

15.48 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että tämä tärkeä uudistus täytyy saada vihdoin maaliin. Viime kaudella saimme jo yhteisen esityksen eduskunnalle, mikä on ollut varmasti apuna hallituksen nyt tehdessä tätä ratkaisua. Mutta ei millä tahansa ehdoilla pidä viedä esityksiä eteenpäin. Varmasti täällä olisi vähän vähemmän näitä kysymyksiä hallitukselle, mikäli tämä parlamentaarinen yhteinen valmistelu olisi voinut myös jatkua tämän vaalikauden aikana.

Puhemies! Tämän alueiden numerokikkailun varjoon uhkaa kuitenkin jäädä tämän uudistuksen tärkein asia eli se palveluketjujen saumattomuus, ja olin pahoillani siitä, että pääministeri ei maininnut tätä kysymystä puhuessaan säästöistä. Nimenomaan tämä integraatio tuo myöskin niitä säästöjä parhaalla mahdollisella tavalla toteutettuna. Mutta miten varmistetaan näiden ketjujen saumattomuus? Nythän uhkaa tulla luukkuja lisää. Millä tavalla voidaan varmistua siitä, että tämä markkinamalli ei valuta meidän veroeurojamme läpinäkyvällä tavalla yksityisten yritysten voitoksi? Millä tavalla varmistetaan, että järjestäjästä (Puhemies: Aika!) ei tule pelkkä kilpailutuskeskus?

15.49 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeintä on nyt se, että tämä uudistus saadaan eteenpäin, ja siinä on otettu merkittävä askel, kun hallitus on strategisen linjauksen tehnyt. On hyvä, että täällä opposition puheenvuorotkin pääosin ovat olleet rakentavia. Toki edustaja Lindtmanin puheenvuoron osalta oli hyvä, että hän erikseen mainitsi, että he ovat valmiita yhteistyöhön, kun se ei itse puheesta käynyt kyllä mitenkään ilmi.

Mutta käyttäjän kannalta tässä on tärkeintä se, että voi valita useammasta vaihtoehdosta perusterveydenhoidon osalta, voi valita julkisen vaihtoehdon, voi valita pienen yksityisen, kotimaisen, monikansallisen, voi valita kolmannen sektorin, ja käyttäjä varmasti valitsee sen siitä näkökulmasta, minkä hän itse kokee parhaakseen, ja rahapussin paksuuteen katsomatta voi tämän valinnan tehdä. Mitä sitten vaativampaan hoitoon tulee, niin se varmasti keskittyy harvempiin paikkoihin, mutta samalla vahvistetaan se, että siellä on erittäin korkea osaaminen, jolloin kansalaiset saavat sitä laadukasta palvelua, (Puhemies koputtaa) kun sitä tarvitsevat.

15.50 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun tarkoituksena oli kaikesti hälventää vääriä mielikuvia, mutta kyllä minä nyt olen kauhuissani. Minä ymmärrän esimerkiksi... (Välihuutoja) — Kuunnelkaa, minä kerron, miksi. — Minä ymmärrän sen, että valinnanvapautta käytetään silloin, kun haetaan hammaslääkärille aikaa tai mennään fysioterapiaan, mutta edustaja Lauslahti julistaa täällä, että nyt on jatkossa valinnanvapautta myös lastensuojelun lapsille. Aivan käsittämätön asia. Eli lasten on otettava itse vastuuta jatkossa omista valinnoistaan. Ei, näin ei voi olla, näin ei voi olla. Kertokaa minulle, että tässä oli nyt väärinkäsitys. (Hälinää — Puhemies koputtaa) Työn-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

tekijä voi yhteistyössä lapsen kanssa etsiä parasta mahdollista sijoituspaikkaa, mutta aikuisen tehtävä on aina kantaa huoli lapsesta.

Ministerit Rehula ja Mäntylä, onko niin, että te olette sopineet kokoomuksen kanssa tällaisesta valinnanvapaudesta myös sosiaalialalle?

15.51 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys. Oetaan vaikka 14—15-vuotias nuori, jolle on etsitty paikkaa virkamiehen voimin. Miksi me emme ajattele häntä itsenäisenä? Hänellä on varmasti näkemys siitä, mikä on hänen näkökulmastaan paras vaihtoehto. Se ei tarkoita sitä, että hän joutuu lähtemään etsimään sitä paikkaa, vaan hänelle tarjotaan joitakin paikkoja, joista hän voi valita, ja ne ovat valmiiksi tarkistettuja, että ne ovat hänen näkökulmastaan niitä parhaita vaihtoehtoja.

15.52 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! (Hälinää — Puhemies koputtaa) Kyllä tässä nyt on jonkinlaisen pysähtymisen paikka. Kyllä meistä moni ihmettelee ensinnäkin, miksi hallitus aikoinaan valitsi 300 miljoonan sopeuttamistoimien — jotka yhdessä jo viime hallituskaudella parlamentaarisesti päätettiin soten tehostamistoimiksi — sijasta 3 miljardia euroa. Nyt kun katsoo teidän virkamiesmuistiotanne, niin täällä virkamies toteaa teidän omassa esityksessänne, että 3 miljardin kustannussäästötavoitteen saavuttamiseksi on muuten jatkettava priorisointia ja määriteltävä hallitusohjelmassa tarkoitettu julkinen palvelulupaus siten, että palvelulupauksen kattama toiminta on osin nykyistä palvelua rajatumpi. Minusta olisi reilua, että suomalaiset nyt kuulisivat, miksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta tulikin vain säästöuudistus. Tämä on minun mielestäni se todella iso juttu, minkä takia me sosialidemokraatit olemme pyytäneet, että tähän hallituksen neuvoa-antavaan pöytään pääsisi myöskin oppositio ottamaan kantaa (Puhemies: Aika!) siihen, haluammeko rikkoa näin pahasti nyt palvelulupauksemme ihmisille.

Puhemies Maria Lohela: Nyt valtiovarainministeri Stubb, 3 minuuttia.

15.53 Valtiovarainministeri Alexander Stubb: Arvoisa rouva puhemies! Sote-uudistuksen tavoitteenahan oli kolme asiaa eli paremmat palvelut, 3 miljardin säästöt ja se, että verotus ei kiristy, ja keskityn näihin kahteen viimeiseen.

Ensimmäinen liittyy säästöihin, ja paljon hyviä puheenvuoroja on ollut tämän ympärillä. Me olemme hallituksessa hahmottaneet tämän niin, että säästöt eivät tule valinnanvapauden kautta. Valinnanvapaushan tarkoittaa lisää tasa-arvoa, parempaa laatua ja lyhyempiä jonoja. Mutta säästöt tulevat itse asiassa viiden kohdan kautta: 1) valtion ohjaus eli järjestämis päätös, yhteishankintayksikkö, ict- ja tukipalvelut, 2) järjestäjän leveämmät hartiat, missä, kuten edustaja Huovinen tuossa totesi, hoitoketjujen integraatio on yksi niistä kokonaisuuksista, 3) laajan palvelun päivystys, 4) järjestäjän ja tuottajan erottaminen ja 5) kilpailun lisääminen. Tämä on se, joka muodostaa sen 15 vuoden aikana tapahtuvan 3 miljardin euron säästön suhteutettuna tähän päivään.

Toinen kysymys, joka on totta kai keskeinen: Mehän joudumme edelleen valmistelemaan ne yksityiskohdat rahoituksen suhteen, valinnanvapauden suhteen ja totta kai itsehallintoalueiden suhteen. Mutta rahoituksen suhteen totean, että meillä on kaksi johtoajatusta tästä. Ensimmäinen on se — ja siitä me pidämme kiinni — että ne 3 miljardin euron säästöt toteutuvat, ja toinen on se, että verotus ei kiristy. Silloin lähtökohtaisesti tämä tehdään sitä kautta, että rahoituspäätös on ensisijaisesti valtion rahoitusvastuun pohjalta, ja sitten, ku-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

ten pääministerikin totesi, selvittämme verotusoikeutta itsehallintoalueille. Ja tästähän me lähetämme oman esityksen lausunnoille vuoden 2016 puolella, alkukeväästä.

Viimeisenä huomiona ehkä veronkierto ja edustaja Arhinmäen kysymys. Lähtökohtana valinnanvapaudessa, josta varmasti kumpuaa tämä teidän kysymyksenne, ovat todellakin ne kolme asiaa: Ensinnäkin se lisää tasa-arvoa, tästä me lienemme kaikki samaa mieltä. Toinen on se, että se parantaa palveluja. Se on minun mielestäni hyvä tavoite. Ja kolmas on se, että se lyhentää jonoja.

Me olemme puhuneet paljon siitä, että kun rakennamme valinnanvapausmallia, me rakennamme Suomen mallin, kuten ministeri Rehula tuossa totesi, ei Ruotsin mallia. Mutta todettakoon Ruotsin mallista sen verran, että sen seurauksena syntyi noin 800 pientä ja keskisuurta yritystä, joista suurin osa oli naisvoittoisia. Me lähdemme siitä, että ihminen valitsee sen palvelun, ja uskon, että ihminen ei lähde ikään kuin kilpailuttamaan yksityisiä suuryrityksiä siltä puolelta, vaan hän katsoo, mikä on se paras palvelun tuottaja. Ja silloin tulen tähän teidän kysymykseenne, edustaja Huovinen. Suora vastaus kysymykseenne: meiltä ei heru sympatiaa missään olosuhteissa sellaisille yrityksille, jotka pakenevat verotusta Suomessa, ei missään olosuhteissa. Sen takia meillä on harmaan talouden torjunnan strategia, sen takia meillä on verotietojen vaihtoa (Puhemies koputtaa) ja niin edespäin.

Ja viimeinen huomio tähän on se, että sotessa oikeasti toimiva (Puhemies: Nyt on aika!) kilpailu on se, joka säästää, oligopoli ei sitä tee. (Puhemies: Aika!) Tarvitaan pieniä yrityksiä.

15.57 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin kiitos pääministeri Sipilälle siitä, että olette vasemmistoliiton linjoilla. Suomalaisten terveys ei saa olla kaupan kansainvälisille veroja kiertäville yrityksille. Siitä on pakko antaa tunnustusta. Edustaja Lauslahdelle ja oikeastaan tähän vielä jatkoksi: en tiedä, kuinka se sitten toteutetaan ollessamme EU:ssa, että tämä kilpailuneutraliteetti voisi toteutua niin, etteivät nämä voisi tänne markkinoille tulla, mutta Satonen ja Lauslahti toivat esiin ja korostivat tätä kansainvälisten yritysten mukanaoloa täällä.

Mutta erityisesti edustaja Lauslahti, oletteko te todellakin sitä mieltä, että 14-vuotias, joka omassa perheessään, lähiympäristön sosiaalisessa vaikutuspiirissään sijoitetaan johonkin, voisi valita naapurin sijoituskohteekseen, kun se sosiaalinen ympäristö siinä lähiympäristössä on juuri se yksi ongelmatekijä? Sehän tarkoittaisi vähän sitä, että koomassa oleva potilas saa kokoomuksen mielestä (Puhemies koputtaa) valita hoitopaikkansa.

15.58 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle iso kuva tässä uudistuksessa on se, että me voisimme muutaman vuoden päästä oikeasti puhua kansallisesta terveys- ja sosiaalihuoltopolitiikasta. Esimerkki: Tunnen suomalaisen koulutusjärjestelmän läpikotaisin. Sitä arvostetaan ja ihaillaan ympäri maailmaa. Me olemme pitäneet kiinni siitä, että meillä on kansallinen koulutuspolitiikka, tasa-arvoinen, laadukas ja hyvä. Ketjut toimivat varhaiskasvatuksesta yliopistoon. Haluaisin nähdä, että muutaman vuoden päästä myöskin meidän terveys- ja sosiaalipolitiikasta voidaan puhua kansallisena politiikkana. Sen takia minusta on tärkeää, että te, ministerit, nyt puhutte, että pitää olla myöskin vahva valtion ohjaus. Se on ollut takeena myöskin erinomaisessa kansallisessa koulutuspolitiikassa ja sen tuloksissa, (Puhemies: Aika!) ja... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

15.59 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikesta keskeneräisyydestä huolimatta on hieno asia, että me olemme tulleet tähän tilanteeseen. Paljon on vielä tekemistä. Nyt työ vasta alkaa, mutta kuitenkin ilmapiiri vaikuttaa rohkealta, rohkaisevalta. Paljon yhteisymmärrystä tässä salissa tuntuu olevan. On kuitenkin valitettavaa ollut se, että matkan varrella sote-keskustelussa painopiste on ollut jälkiosassa, ehkä liiaksi teosuudessa eli terveydenhuollossa. Se ymmärretään kyllä, koska volyymit ovat sitä luokkaa, mutta sosiaalipuolta ei sovi unohtaa. Jo Heikki Variksesta, Pekka Kuusesta alkaen on meitä opetettu, että hyvin hoidettu sosiaalipolitiikka tasaa terveyseroja ja lisää yhteiskunnallista eheyttä, ja nyt (Puhemies: Aika!) kun tämä integraatio hoidetaan hyvin, tämä mahdollistaa, että meillä... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

16.00 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä, että sosiaalipolitiikka pitää nyt muistaa tässä kokonaisuudessa. So pitää muistaa, eikä pelkästään te. Sitä mieltä olen myöskin, että säästöjä voidaan saada ihan oikeasti aikaan uusilla toimintatavoilla ja allokoimalla resursseja oikein. Minä olen ennenkin kertonut sen, että kaikki mielenterveysjärjestöt haastattelin tässä maassa esimerkiksi, ja he kertoivat, että resursseja kyllä on, mutta ne on sijoitettu väärin kohteisiin. Minä väitän, että tässä meidän palvelujärjestelmässä säästyy paljon rahaa sillä, että ihan oikeasti sijoitetaan oikeisiin kohtiin tätä järjestelmää. Se ei ole automaattisesti oikein tänä päivänä, ja mielenterveyspalvelut on yksi hyvä esimerkki. Sitten minä haluan nostaa vielä esille kokemusasiantuntijuuden. Jos me haluamme ihan oikeasti kansalaisen, asiakkaan näkökulman hyviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, meidän kannattaa kuunnella myös kokemusasiantuntijoita. Heitä on ihan joka lajissa, ja heitä kannattaa todella kuunnella.

16.01 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osana tätä sote-uudistusta ollaan perustamassa uusi suuri hankintayksikkö, joka suunnitelman perusteella näyttäisi olevan itsehallintoalueille yhteinen ja valtakunnallinen. Tämä tietenkin saattaa sitten johtaa kenties siihen, että hankintaerät ja kilpailutus kasvavat varsin suuriin eriin ja myöskin tulla varsin suurille yksiköille ja pienet paikalliset toimijat ovat mahdollisesti vaarassa jäädä sitten ulkopuolelle ja erityisesti kolmannen sektorin pienet toimijat. Olisinkin halunnut nyt varmistaa arvon ministereiltä, millä tavalla nyt huomioidaan se, että esimerkiksi sosiaalialalla juuri nämä kolmannen sektorin pienet toimijat ja myöskin pienet yksityiset yritykset tekevät erinomaisen hyvää työtä tarjoamalla vammaisten ja vanhusten hoivapalveluita, asumispalveluita ja vastaavaa. Kuitenkin hankintalain uudistus on tulossa myöskin eduskuntaan, elikkä miten nämä asiat huomioidaan näissä kahdessa isossa (Puhemies: Aika!) lainsäädäntöasiassa?

16.02 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paras on hyvän viholinen. Tämä sanonta on tullut mieleen, kun on katsonut, minkälaiseen ratkaisuun hallitus päätyi tässä sote- ja aluehallinnon uudistuksessa tässä vaiheessa. Edellisillä kausilla on yritetty sote-ratkaisua monella tavalla, tavoiteltu sitä täydellistä mallia, mutta sitä ei ole saatu aikaan, ja minusta on viisasta, että silloin tyydytään, jos ei parasta saada, hyvään. Toivotaan, että tästä tulee hyvä — se jää nähtäväksi. Nyt on hyvin yleisellä tasolla tiedossa, millä tavalla hallitus on lähdössä liikkeelle. Olen taipuvainen ajattelemaan samaan tapaan kuin ministeri Rehula, että nyt olemme muutamia askelia lähempänä sitä, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle jossakin vaiheessa.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2014, ja siinä kiinnitetään huomiota lainsäädännön heikkoon tasoon ja siihen, että monet hankkeet tulevat hyvin kiireellisinä valmisteltaviksi ja että sen poliittisen ohjauksen ja sitten virkamiesvalmistelun välinen yhteys on hyvin katkonaista ja siitä seuraa sitten hyvin heikkoa lainsäädäntöä.

Nyt olisi tärkeätä, kun hallitus siirtyy lainsäädännön valmisteluun, että se työ tehdään huolella, (Puhemies: Aika!) jotta poliittinen tahto hallituksessa on yhteinen.

16.04 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannattaa muistaa, että enää ei puhuta tässä uudistuksessa sotea vaan puhutaan jo oikeastaan ainakin sotelikopelistä, kun sosiaali- ja terveysratkaisuihin lisätään liikenne, koulutus, pelastustoimi ja liitot — siis vähintäänkin jo sotelikopeli.

Tavallinen suomalainen saattaa olla jo sekaisin näistä termeistä, mutta oleellista on se, miten tämä vaikuttaa tavalliseen asiakkaaseen: jos esimerkiksi on selkäongelma, meneekö yksityiselle puolelle — tarkoittaako valinnanvapaus sitä, että voi mennä yksityiselle puolelle, jossa määrätään ultraäänikuvaan, magneettikuvaan, röntgenkuvaan ja tehdään hoitoja monen tuhannen euron edestä — vai meneekö julkiselle puolelle, jossa yritetään vain hyvin pikaisesti, nopeasti hoitaa selkä kuntoon. Eli mitä tarkoittaa valinnanvapaus? Toisaalta, mitä se tarkoittaa niille alueille, joilla jo nyt on sadan kilometrin etäisyys ensimmäiseen terveyskeskukseen? Miten palvelut lisääntyvät näillä alueilla?

16.05 Niilo Keränen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelussa on unohtunut pari asiaa, jotka ovat olleet esillä sote-uudistusta pohdittaessa jo Paavo Lipposen ajoista asti, nimittäin yksikanavaiseen rahoitukseen pyrkiminen ja toinen asia, kannustavuuden löytyminen näille sote-alueille, että toiminta olisi tehokasta.

Näitä kustannuksia ei varmaan paljon ole vielä mietitty, mutta otan muutaman luvun: Julkisen terveydenhuollon kustannukset vuodessa ovat 14 miljardia euroa. Kansaneläkelaitos maksaa lääkekustannuksia vuosittain 1,3 miljardia euroa. Kansaneläkelaitos maksaa sairausvakuutuskorvauksia vuosittain 800 miljoonaa euroa. Entäs jos sairausvakuutus saataisiin toimimaan ja hoitoketjut sujuvasti? Silloin sairauspäivärahat vähenisivät, mahdollisesti myöskin lääkehoidon tarve vähenisi ja kustannukset sitä myöten.

Kysymys nyt sitten hallitukselle: kun te olette miettimässä kustannuksia, oletteko ollenkaan miettinyt, että kustannusvastuu (Puhemies koputtaa) esimerkiksi sairauspäivärahoista voisi (Puhemies: Aika!) olla sote-alueella.

16.06 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aina välillä hyvä eri debatteja käydessä hieman pysähtyä ja miettiä, miksi erilaisia säästöihin tähtääviä uudistuksia tarvitaan. Syy on kaikessa yksinkertaisuudessaan siinä, että vienti ei vedä, kuten hallitus ohjelmassaan myös aivan oikein toteaa.

Kaikella poliittisella päätöksenteolla, myös sote-ratkaisulla, on suora yhteys elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin, viennin edistämiseen ja siten uusien resurssien ja työpaikkojen luomiseen. Esimerkiksi Pohjanmaan viennin arvo on korkeampi kuin viidessä muussa maakunnassa yhteensä. Jo yksin Vaasan energiaklusteri vie maailmalle yli 30 prosenttia koko maamme energiateknologian viennistä. Näillä miljardeilla ylläpidetään monia valtionhallinnon, maakuntien ja sairaanhoitopiirien palveluja.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Toivon vilpittömästi ja haluan uskoa, että hallituksessa ymmärretään, mikä merkitys korkean jalostusarvon vientiteollisuudella maamme kannalta aidosti on, eikä ainakaan heikennetä julkista perusinfraa, kuten keskussairaalapalveluita, seuduilta, jotka ovat koko maamme viennin kannalta avainseutuja. Ilman vientiä ei ole varaa ylläpitää yhdenkään maakunnan palveluja. — Kiitos.

16.07 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy antaa kiitosta hallitukselle sote-ratkaisusta. Valinnanvapaus soteen on tavalliselle ihmiselle kyllä kova juttu: terveyserot pienenevät, jonot lyhenevät, ja en minä ainakaan ymmärrä sitä, miksi jatkossakin pienituloisten lapsiperheiden, työttömien ja muiden tulisi jonottaa lääkärille pääsyä niin kuin tällä hetkellä. Nyt koko osaava henkilökunta saadaan kaikkien suomalaisten käyttöön. Ruotsissa vastaavalla lainsäädännöllä syntyi 267 uutta terveyskeskusta. Tässä vastausta esimerkiksi niille, jotka ovat huolissaan siitä, että palvelut ovat karkaamassa kauemmaksi. Lisää palveluita on tulossa.

Arvoisa puhemies! Kysyisin, arvoisa puhemies, että kun 12 täyden päivystyksen sairaalaa on tulossa — me tarvitsemme kuitenkin enempi synnytyssairaaloita — niin voisivatko ministerit hivenen hahmottaa tätä sairaalarakennetta, millä tavalla nämä sairaalat tulevat erikoistumaan.

16.08 Maarit Feldt-Ranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapaan arjessani paljon sairaita, heidän läheisiään ja hoitohenkilökuntaa, ja siksikin minua kiinnostaa erityisesti tämä hallituksen lanseeraama palvelulupaus, joka kuulostaa kovin kauniilta. Mutta kyseessä ei ollenkaan ole lupaus, vaan kyseessä on uhkaus, koska hallituksen omasta aineistostakin käy ilmi, että palvelulupauksessa on kyse siitä, että julkisia hoitoja pitää rajoittaa nykyisestä. Rehellisempää olisikin, että hallitus puhuisi palvelurajauksesta. Se nostaa kyllä ilmaan ihan keskeisiä kysymyksiä: Kuka tämän rajauksen tekee? Tekeekö sen hallitus, tekeekö sen aluehallinto? Kuka päättää, saavatko kaikki jatkossa syöpähoitoja? Kuinka vanhoja, kuinka sairaita ihmisiä hoidetaan? Täällä puhutaan paljon hallinnosta, mutta kun hallitus on nostanut esiin priorisoinnin, niin ollaan isojen eettisten kysymysten äärellä, ja itse en ainakaan kannata sellaista yhteiskuntaa, missä ihmisiä pisteytetään, vaan kannatan sellaista yhteiskuntaa, jossa jatkossakin kaikilla on oikeus (Puhemies koputtaa) hoivaan kaikissa tilanteissa.

Puhemies Maria Lohela: Tätä keskustelua oli alun perin tarkoitus käydä 16.30:een saakka, mutta totean, että sitä voidaan kyllä jatkaa, jos täällä on keskusteluhalua. Otetaan vielä edustaja Uotila, ja sen jälkeen ministerit kommentoivat.

16.09 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä selvästi käy ilmi, että kokoomuksen edustajat hehkuttavat tämän valinnanvapauden puolesta aivan kriittikittömästi, ja kun täällä tuli selviä faktoja Ruotsin kokemuksista, päättelin valtiovarainministerin elekielellään osoittavan, että ei taida pitää paikkaansa. Pääministeri Sipilä vaakuutti, että kun Ruotsin mallia katsotaan ja tehdään sitä suomalaista mallia, niin otetaan aidosti huomioon ne huonot kokemukset, mitä Ruotsissa tästä valinnanvapaudesta on tullut, mutta kun kokoomuksen edustajilla ei tunnu näistä kokemuksista olevan mitään tietoa, kehoittaisin arvoisaa pääministeriä nyt ensimmäisenä kopioimaan sekä Ruotsin valtiontalou-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

den tarkastusviraston käsityksiä että THL:n arvioita Ruotsin mallin toimivuudesta ja sen valinnanvapauden ihanuudesta.

Puhemies Maria Lohela: Pääministeri Sipilä, 3 minuuttia.

16.10 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa puhemies! Muutamiiin kysymyksiin vastauksia: Ensinnäkin parlamentaarinen valmistelu: aloitetaanko alusta? Ei todellakaan aloiteta enää alusta. Seurantaryhmässä on tilaa aktiiviselle vaikuttamiselle. Luin omassa aloituspuheenpuhevuorossani seurantaryhmän toimeksiannon, ja sen toimeksiannon puitteissa meillä on nyt tästä mahdollisuus tehdä yhdessä hyvä.

Edustaja Kiuru: 300 miljoonaa euroa. Minulla on tässä edessäni edellisen hallituksen rakennepoliittinen ohjelma, ja siellä lukee, että julkisen palvelutuotannon tuottavuuden kasvu, miinus 1,4 prosenttiyksikköä bkt:stä, joka on pikkasen vajaa... Ja se alkaa näin: "Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta jatketaan STM:n" ja niin edespäin. Kuntien roolina oli tästä 2 miljardin osuus, eli siellä meillä on vielä yhdessä tekemistä. Edellisen kauden kuntien tehtävien karsinta, miljardi, ja tuottavuuden parantaminen, toinen miljardi. Kyllä tässä kokonaisuudessa meillä on vielä tekemistä, mutta nyt tässä luvussa oli kyllä dekadin virhe.

Valinnanvapaudesta: Myönnän sen, että tässä on olemassa riski. Jos se toteutetaan huonosti, siitä tulee kuluautomaatti. Jos se toteutetaan hyvin, kustannukset putoavat. Totta kai me haluamme toteuttaa tämän hyvin ja huomioida myöskin ne huonot kokemukset naapurimaissa, esimerkiksi Ruotsin huonot kokemukset olivat meillä tuolla yön tunteina esillä moneenkin kertaan. Emme me niitä halua toistaa.

Henkilöstön asemasta on erikseen kirjattu tuolla. Toteaisin sen, että henkilöstön ei kyllä tarvitse olla huolissaan tästä tilanteesta — töitä tällä alueella tulee riittämään.

Tämä 3 miljardin säästö: Meidän pitää muistaa se, että tämä 3 miljardiakin tarkoittaa sitä, että kymmenen vuoden jaksossa 2019—2029 kulut kasvavat 0,9 prosenttia per vuosi. Nykyisellä menolla ne kasvaisivat 2,4 prosenttia. Eli tästä erosta on kysymys.

Edustaja Gustafsson: vahva valtionohjaus — kyllä, se tähän sisältyy, ja se on selvä asia.

Ihan lopuksi kaikille kiitoksia erinomaisesta keskustelusta. Tästä saadaan tehtyä yhdessä hyvä. Se on varma asia. Tästä saadaan yhdessä tehtyä hyvä. Meillä on vuosi aikaa siihen, kun tämä tulee tänne eduskuntaan käsittelyyn. Siinä on riittävästi aikaa seurantaryhmälle. Siinä on riittävästi aikaa kuntien, alueiden lausunnoille, ammattilaisten lausunnoille. Tästä tehdään nyt yhdessä hyvä.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Rehula, 2 minuuttia sieltä paikaltaan.

16.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa rouva puhemies! Parlamentaariseen valmisteluun liittyen kaikilla eduskuntaryhmillä on ollut sama aineisto käytettävissään, jotkut aineistot jopa ennemmin kuin hallituksen ministereillä, kun asiaa on viety viime viikkoina eteenpäin. Toisekseen, me voimme ihan yhdessä päättää sen, millä tavalla me hiihdämme — samalla tyylillä, samaan suuntaan, samaa vauhtia. Se ykkösasia on se, että asuinpaikasta ja rahapussin paksuudesta riippumatta koko Suomessa ihmiset — naiset ja miehet, lapset ja vanhemmat ihmiset — voivat olla varmoja siitä, että meillä on sellainen perusta, jolle jatkossakin palvelut rakentuvat.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Me voimme lietsoa pelon ilmapiiriä. Me voimme listata suuriakin riskejä, niin kuin pitääkin tehdä. Tämä prosessi tulee olemaan sen kaltainen, että niin kauan, kunnes eduskunnan puhemiehen nuija on lyönyt pöytään tämän lain valmistumisen merkiksi, meillä on avoimia kysymyksiä.

Sitten, mistä tulee se 3 miljardia, arvoisa rouva puhemies: Se tulee siitä, että sosiaali- ja terveydenhuolto on yhdessä. Se tulee siitä, että perustason palvelutoimijat saavat erityistal-
solta, erikoissairaanhoidosta, apua sinne perustasolle. Tehdään sote yhdessä.

Toisekseen, aivan keskeistä on, että me saamme tiedon kulkemaan, kahdesta näkökul-
masta, johtamisen näkökulmasta, palvelutarpeiden näkökulmasta, ja sitten on se, että kun me liikumme itse kukin paikasta toiseen, jos me palveluja tarvitsemme, ei tarvitse faksilla lähettää papereita paikasta toiseen, niin kuin tänä päivänä tapahtuu, vuonna 2015.

Johtaminen, muutos. Muutoksen johtaminen tapahtuu joka tapauksessa kentällä ja alu-
eilla. Vaikka me tekisimme mimmoisen lain, muutoksen johtaminen tapahtuu ammattilais-
ten toimesta kentällä.

Yhteisen tekemisen lisääminen. On asioita, jotka pitää keskittää. Ohjaus, valtion vahva
ohjaus. Kilpavarustelu pitää saada loppumaan seinien rakentamiseen. (Puhemies koputtaa)

Ja sitten se ydin: sisällöt ratkeavat ihan siellä arjen tasolla, hoidon ja hoivan parissa.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mäntylä, 2 minuuttia.

16.16 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä: Arvoisa puhemies! Aloitan tässä
oikeastaan vastaamalla edustaja Salosen tekemään erittäin tärkeään kysymykseen nimen-
omaan näistä lastensuojelun asiakkuuksista. Kuten kaikki tiedämme — ja edustaja Salosel-
lakin on kokemusta ihan näistä sosiaalipuolen asioista, tiedän, että on vahva ammattitaito
sieltä — niin kannan ja jaan tämä huolen, jonka nostitte esiin äsken tässä kysymyksessä-
ne.

Kaikki lastensuojelun parissa töitä tehneet tietävät hyvin, että nämä lastensuojelun asi-
akkuudet ovat hyvin monimuotoisia. Siellä on hyvin erilaisia tarpeita hyvin erilaisista läh-
tökohdista. Lapsen kodin ulkopuolinen sijoitus on aina raskas päätös. Se on sitä inhimilli-
sesti lapselle, nuorelle ja perheelle. Lähtökohdan täytyy olla aina se, että ammattilaiset ovat
ne tahot, jotka tekevät sen päätöksen siitä, mikä on paras ratkaisu juuri tälle nuorelle tai lap-
selle. Minä katson asian näin, että tämä on asia, jota ei voida tehdä markkinavoimien eh-
doilla. (Välihuutoja) Lasta täytyy kuulla, nuorta täytyy kuulla, perhettä täytyy kuulla, mut-
ta viimesijainen päätös on aina alan ammattilaisella. (Välihuutoja)

Toinen asia on sitten tämä, että tämän hallituksen tavoite tässä sote-uudistuksessa on
myös se, että me tulemme pitämään huolta näistä erityisen haavoittuvista ryhmistä kaikilla
niillä keinoilla, joita meillä on. Täällä viitattiin hankintalainsäädäntöön. Sitä uudistetaan.
Siellä on käyty paljon keskusteluja myös STM:ssä tämän lainvalmistelun osalta, kuinka
turvataan ja voimmeko me turvata nimenomaan nämä kaikkein heikoimmassa asemassa
olevat ryhmät.

Kolmas asia vielä tähän loppuun tästä Ruotsin mallista: se on nimenomaan pitkälti ter-
veydenhuollon rahoitusmalli, ja nyt täytyy muistaa, että me olemme tekemässä sote-uudis-
tusta, johon tietenkin meidän pitää myöskin tämä sosiaalihuollon puoli pystyä silloin suju-
vasti yhdistämään ja myöskin näkemään ne haasteet, joita Ruotsissa (Puhemies: Aika!) on
kohdattu.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Puhemies Maria Lohela: Sitten voidaan jatkaa debattia.

16.18 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella ne tavoitteet, mitkä ministeri Rehula tässä kertoi, me kyllä jaamme. Se, mitä olen yrittänyt kysyä, on se — niin kuin pääministeri sanoi, että siellä yön tunteina mietittiin kyllä tätä Ruotsia, ja nyt se uusi elementti, mikä tässä teidän päätöksessänne on, on todella nyt tuoda tämä aika markkinavetoinen malli — miten vastaatte asiantuntijoiden kritiikkiin siitä, että nyt tämän uuden elementin myötä on riski, että ne hyödyt sieltä palveluketjujen parantumisesta jäävät saamatta eli että pompottelu ei vähene, vaan se lisääntyy.

Sitten se, mihin te ette myöskään vastaa, ja minä toivon, että siihen saisimme vastauksen: kun sanoitte, että perusprinsiippi on, että kaikki saavat palvelut kaikkialla Suomessa, niin ensinnäkin täällä asiantuntijoiden, hallituksen omissa muistioissa todetaan, että tämä 3 miljardin säästö edellyttää toimipisteiden karsintaa ja sitä, että palvelulupaus, joka tulevaisuudessa annetaan, on nykyistä rajatumpi. (Puhemies koputtaa) Eli mitä tämä tarkoittaa, mitä palveluja ei anneta?

16.19 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen ministeri Mäntylän vastaukseen, jossa käsiteltiin kyllä todella tärkeää asiaa, lastensuojelukysymystä, jonka edustaja Lauslahti täällä aloitti.

Laajentaisin tätä nyt ylipäättänsäkin tähän koko sote-uudistukseen ja siihen, kuinka nyt sitten ollaan käyttämässä yksityisiä palveluita näiden palveluiden tuottajina. Meillä sosiaali- ja terveyspalveluissa on lukuisa määrä palveluita, joissa joudutaan tekemään viranomaispäätöksiä, joissa viranomainen joutuu ottamaan sen vastuun. Näitä päätöksiä tehdään lastensuojelussa, päihdepuolella, mielenterveyspalveluissa, dementiaivanhusten kohdalla. Kysymys on siitä, että tässä viranomainen joutuu ihmisen puolesta tekemään ratkaisuja, kun hän ei itse ole kykenevä tekemään näitä.

Kysyn nyt, kun on sanottu aiemmissa valmisteluissa, joissa olen ollut mukana monta vuotta, että yksityiselle yhtiölle, yritykselle ei voi antaa sellaisia asioita päätettäväksi, jotka ovat viranomaispäätöksiä sisältäviä. (Puhemies koputtaa) Aiotaanko nyt viranomaispäätökset teettää jossain erikseen... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

16.20 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä tosiaan totesi omassa puheessaan, että valinnanvapauden käyttö tulee olemaan pääsääntö perustasolla, mutta mitä tulee erityistasoon, niin valinnanvapautta käytetään siellä, minne se soveltuu. Tähän saakka voimme olla vihreiden eduskuntaryhmässä samaa mieltä, tietyillä reunaehdoilla myös tuolla perustasolla, mutta minulle on nyt tullut vahvasti semmoinen käsitys, että hallituksessa ei vallitse yksimielisyyttä eikä myöskään hallituspuolueiden kansanedustajien kesken siitä, mitä valinnanvapaudella tarkoitetaan ja mitä siitä on sovittu.

On juuri näin, että lastensuojelussa, sosiaalipalveluissa tehdään viranomaispäätöksiä, ja julkisella vallalla on vastuu siitä, mitä päätetään. Pääministeri, onko niin, että edustaja Lauslahti on nyt aivan väärin ymmärtänyt sen, mitä hallitus on tekemässä siellä valinnanvapauden akselilla? Eihän lastensuojelussa voida mennä valinnanvapauteen tällä tavalla kuin edustaja Lauslahti on sen ilmoittanut? Hän on sentään sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

16.21 Kauko Juhantalo kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntoutus kokonaisuudessaan kuuluu sote-ratkaisun piiriin. Nykymuodossa kuntoutus on monikanavainen rahoitukseltaan, ja siirtyminen yksikanavaisuuteen aiheuttaa lisää taloudellista huolta, koska moni kuntoutuskeskus on hyvin vaikeissa taloudellisissa vaikeuksissa. Vaikeavammaisten kuntoutus on vähentynyt, kylläkin monimuotoinen työelämään liittyvä kuntoutus on lisääntynyt, mutta se on avomuodossa. Nämä ovat sellaisia yhteisiä tekijöitä, jotka aiheuttavat kuntoutuslaitoksissa huolen, miten he pärjäävät tulevaisuudessa.

Minun mielestäni jatkovalmisteluissa on hyvin tärkeää se, että säilytetään aito vahvuus näillä kuntoutuskeskuksilla, käytetään niitä hyödyksi paljon paljon tyylikkäämmin ja monimuotoisemmin kuin nykyisin. Eri sairaanhoitopiireissä on eri käytäntö: toiset käyttävät hyvin hyödyksi kuntoutuslaitoksia ja olemassa olevia investointeja, (Puhemies koputtaa) toiset haluavat laajentaa omaa... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Rehulalta vastaus, 1 minuutti.

16.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Keskusteleminen on helpompaa, jos ja kun meillä on samat sanat ja on luettu samat paperit ja samat pohjat. Jatkossakin tässä maassa julkinen valta vastaa siitä, että palvelut ovat saatavilla. Julkinen valta, julkinen viranomainen, vastaa viranomaispäätöksistä. Eihän tätä voi sen selkeämmin sanoa kuin että on se peruspohja, joka meillä on kaikissa tilanteissa — niissäkin tilanteissa, joissa meillä luodaan Suomen malli valinnanvapauteen, juuri muun muassa siksi, että tässä on nyt sote: sosiaalihuoltokin on mukana. Viranomainen tekee viranomaispäätökset, piste.

16.23 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rehula, miksette voi sanoa, että edustaja Lauslahti on ymmärtänyt asian täysin väärin? Nyt jää vielä sellainen kuva, että kokoomuksella on tässä asiassa erilaiset tavoitteet ja että neuvotteiluissa on sovittu tästä valinnanvapaudesta jotain sellaista, mikä vielä on jatkotoimien ja jatkoneuvottelujen varassa, ja se on kyllä hyvin pelottava asia. Minä tiedän, että ministeri Mäntylä sanoi asian juuri niin kuin se on, ja olen siitä hyvin kiitollinen. Paljon jääkin nyt sitten teidän ministereiden varaan, että pidätte kiinni tästä, koska selvästi teillä hallituksen sisällä on nyt vielä asiassa keskenänne sopimisen varaa.

Edustaja Lauslahdelle pitää vielä sanoa, miksi 14-vuotias ei voi valita: 14-vuotias on lapsi. Lain mukaan 14-vuotias on lapsi. On eri asia kuulla lapsen mielipidettä häntä koskevassa asiassa kuin siirtää vastuu lapsen valvonnasta ja päätöksestä hänelle. Toivon, että tutustutte sisältöihin ennen kuin esitätte tällaisia asioita, koska tällaiset lausunnot saavat (Puhemies koputtaa) koko sosiaalipuolen aivan sekaisin.

16.25 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt käynyt täysin selväksi se, että nämä viranomaispäätökset tehdään viranomaisten toimesta, ja se asia on ihan yksiselitteinen. Tässä halutaan nyt sotkea tätä valinnanvapautta tällaisiin yksittäisiin tapauksiin, jotka ovat tietenkin poikkeuksia siitä pääsäännöstä, se on ihan selvä.

Mutta haluaisin myös korjata sitä väärää käsitystä, joka täällä on aiemmin ollut, että tämä johtaisi siihen, että meillä olisi vain näitä isoja monikansallisia yrityksiä toimimassa täällä julkisen rinnalla. Näin ei ole. Olen hyvin läheltä seurannut sitä, miten pienet vanhustenhoitolaitokset ovat tässä nykyjärjestelmässä pärjänneet, ja hoitajavetoiset paikat, jotka

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

ovat inhimillisiä ja jonne ihmiset haluavat mennä, eivät ole pärjänneet tässä kilpailussa nykyjärjestelmässä, kun kunnat ovat ne kilpailuttaneet, vaatineet isoja investointeja, joihin ne pienet yritykset eivät ole kyenneet. Mutta jatkossa, kun valinnanvapaus muuttuu niin, että käyttäjä pääsee itse valitsemaan entistä enemmän, (Puhemies: Aika!) se monipuolistaa ja parantaa palvelua.

16.26 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-ratkaisu on mittava loikka vielä edessä olevassa sote-maratonissa. Nyt on mentävä eteenpäin eikä taaksepäin, kuten SDP esittää. Nyt on päästävä maaliin, ja luulen, että se sairaanhoitaja oli vihainen SDP:lle eikä hallitukselle.

Totean myös sen, että valinnanvapauden laajentaminen on askel kohti muita länsimaita. Tämä sote on suomalainen innovaatio, mutta valinnanvapaus toteutuu jo muissa länsimaissa, ja sinne on mentävä. Mutta totean tässä, että aivan selvää on, että julkinen valta kantaa päävastuun siitä, että tasavertaiset palvelut ovat saatavilla ihan jokaiselle. Kun teemme sitä Suomen mallia, valinnanvapausmallia, on tärkeää, että julkinen valta määrittelee sen valikon, mitkä palvelut ovat valittavissa, selkeät laatukriteerit ja sen korvauksen, jonka palveluntuottaja saa. Tällä on mahdollisuus myöskin korvata kovaa kilpailumenettelyä niin, että pienet yritykset, yksinyrittäjät ja järjestöt voivat listautua palveluntuottajiksi, jos täyttävät nämä tiukat kriteerit, jotka julkinen valta (Puhemies koputtaa) asettaa, ja ihminen voi siten valita.

16.27 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On vielä puututtava tähän kysymykseen tästä valinnanvapaudesta sen osalta, että kun täällä kerrotaan nyt näistä säästöistä, joita tällä uudistuksella ihan ymmärrettävästi haetaan, niin ei voi olla niin, että tämä valinnanvapaus on ikään kuin sellainen avoin piikki kaikille käyttää näitä palveluita — muutenhan olemme tilanteessa, jossa kustannukset todellakin lähtevät lapasesta. Siksi pitää olla tietenkin selkeät kriteerit sille, ketkä voivat näitä palveluita tuottaa.

Mutta edelleen jää kysymykseksi tämä, miten te, ministeri Rehula, varmistatte sen, ettei tästä järjestäjästä, joka on vastuullinen näissä asioissa, tule tällaista kilpailutuskeskusta, joka ei pysty hallitsemaan sitä, että ne palveluketjut ovat saumattomia. Tämä on sen ihmisen kannalta kaikkein oleellisin kysymys, ja siihen ei ole vielä tullut vastausta.

16.28 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jo keskustelun alkuvaiheessa vasemmalta kysyttiin, että kenen valinnanvapaus, asiakkaan vai yrityksen. Asiakkaan, potilaan, asiakkaan, uskokaa nyt. Sitten julkinen valta, tietysti, kuten edustaja Sarkomaa tässä kertoi, määrittää laatukriteerit ja määrittää, mitä se saa veronmaksajalle maksaa. Tämä on kaiken perusta. Sen jälkeen potilas, nimenomaan potilas, asiakas, on se, joka valitsee, äänestää jaloillaan. Minä en ymmärrä, mitä te demarit siinä vastustatte, että pienituloisenkin ihminen pääsee valitsemaan lääkärin. (Välihuutoja) Tähän saakka tämä mahdollisuus on ollut muilla kuin pienituloisilla.

Puhemies! Minulla ei näy kelloa. No, ei siellä ole puhemiestäkään. Selvä, jatketaan. (Naurua)

Sitten, sosialidemokraatit, te maalaatte tällaista mörökölliä seinälle. Kuka tahansa saa valita milloin tahansa, mistä tahansa, minne tahansa — ei tällaista ole kukaan esittänyt. Totta kai me saamme kustannukset ampumaan taivasiin, jos me teemme tällaista mallia,

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

mutta kun me emme tee. Ottakaa se mörökölly sieltä seinältä pois, ei tarvitse edustaja Salosen eikä kenenkään muunkaan enää kauhistua.

Mitä Ruotsin kokemukseen tulee, niin totta kai me otamme oppia. Se on naapurimaa, lähin maa, totta kai me otamme oppia emmekä halua toistaa niitä virheitä, mitä on tehty. Niin kuin sanoin, kustannukset saadaan ampumaan taivasiin, jos tämä asia hoidetaan huonosti, mutta kuten pääministeri ja muut sanoivat, me haluamme hoitaa asiat hyvin. Me haluamme tehdä järkevän Suomen mallin emmekä toistaa esimerkiksi Ruotsissa tehtyjä virheitä.

16.29 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä meidän valinnanvapauskeskustelumme on minun mielestäni tosi hämmäntävää. Me olemme puhuneet tästä tosi paljon ja monella eri foorumilla, ja edelleen minulle on erittäin epäselvää tämän edustaja Zyskowiczin puheenvuoron jälkeen, miten tämä valinnanvapaus nyt sitten tapahtuu. (Välihuutoja) Valitseeko jokainen ihminen aamulla herättyään sairaana, että minä minä tänään hakeudun hoitoon? Kenellä on kokonaisvastuu tästä? Ja tähän on juuri se kustannuksia lisäävä malli. Toisaalta silloin tiedotustilaisuuden jälkeen reilu viikko sitten ensin ministeri Rehula puhui nimenomaan yksilön valinnanvapaudesta, ja jo 10 minuutin päästä samalla kanavalla edustaja Saarikko puhui palvelusetelimallista.

Näitä malleja on monia, ja valinnanvapaus voidaan toteuttaa hyvin, mutta nyt onkin todella tärkeää, että me todella tiedämme, millä tavalla tämä toteutetaan, kuka valitsee, mitä valitsee ja keneltä valitsee.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowiczilla oli tähän joku kommentti.

16.30 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Pekosen kysymykseen. Ensinnäkin, edustaja Pekonen ja kaikki muut, työhän on vasta kesken. Työhän on vasta alussa, työ on vielä kesken. Me kaikki voimme siihen vaikuttaa ja vaikuttakaamme. Mutta kun täällä lähinnä sosialidemokraatit, muun muassa edustaja Haatainen eräässä tv-keskustelussa, ovat maallanneet sellaista mörököllyä seinälle, mikä tarkoittaa, että kuka tahansa aamulla päättää, että minä menen Sakari Oravan leikattavaksi Turkuun ja sitten minä lähetän laskun jollekin sote-alueelle, niin ei tietystikään. Kukaan ei ole tämmöistä esittänyt, missään ei ole tällaista ajateltukaan, (Välihuutoja) vaan ajateltu on, että järjestämisvastuussa oleva sote-alue, joka on vastuussa siitä palvelun järjestämisestä, sen toimivuudesta, hoitoketjun toimivuudesta ja niin edelleen, luonnollisesti myös asettaa tiettyjä laatuksiteerejä, ja se asettaa myös totta kai hintakriteerejä, mitä se palvelu saa julkiselle sektorille maksaa. Näissä puitteissa, tavalla, jota ei ole vielä yksityiskohtaisemmin päätetty, luodaan se valikko, josta se asiakas, se potilas, sitten valitsee. Voiko hän joka päivä vaihtaa lääkäriä? Ei voi, tässäkin (Puhemies: Aika!) julkinen valta tulee asettamaan järkevät rajoitteet.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Elikkä me jatkamme siis tuohon kello 17:ään minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, niin kuin puhemies täällä on aikaisemmin linjannut.

16.32 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä nousee esille se kysymys, että kenen vapaus valita. Miten valita, kun esimerkiksi tuolla pohjoisessa raukoilla rajoilla ei ole tarjontaa? (Välihuutoja) Syrjäkylillä ollaan liian

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

köyhiä ja kipeitä, että voitaisiin valita. Ruotsista kuulee esimerkkejä, joissa myös terveyskeskukset ovat ryhtyneet valikoimaan. Ne haluavat hyvien alueiden työikäisiä. Jos ihmisellä on useita sairauksia tai hän tarvitsee paljon hoitoa tai hän on huonommalta alueelta, terveyskeskukset ovatkin yllättäen täynnä eikä sinne saa aikaa. Tämäkö on sitä kokoomuksen valinnanvapautta?

16.33 Maarit Feldt-Ranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz juuri äskeisessä puheenvuorossaan todisti sen, että hallitus tavoittelee Ruotsin mallia, jonka tunnen erittäin hyvin. Mutta, arvoisa puhemies, täällä on annettu vaikutelma, että tämä valinnanvapaus olisi joku autuaaksi tekevä malli tai että se olisi joku trendi. Mutta on hyvä katsoa, miten niissä maissa, joissa terveydenhuolto toimii erittäin hyvin, asiat on järjestetty. Tanskassa ja Norjassa koko terveydenhuolto, myös työterveyshuolto, hoidetaan julkisin. Ruotsissa ollaan palauttamassa kaikin voimin julkisiin käsiin erityisesti sosiaalipalveluita. Esimerkiksi Kanadassa, jossa toimivat palvelut hyvin, ne tuotetaan kokonaan julkisesti. Jopa New Yorkin kaupunginvaltuusto päätti vastikään, että jatkossa terveydenhuollon sijoittajat ovat vain non-profit-organisaatioita. Suomen hallitus kulkee siis täysin vastavirtaan tässä yksityistämisinnossaan, ja vaikka hallitus haluaa estää näiden monikansallisten yhtiöiden tulon markkinoille ja suosia kotimaista, sinivalikoista yrittäjyyttä, niin lainsäädännöllä on erittäin vaikea löytää keinot siihen. Puhemies Risikko todisti tämän televisiossa viime viikolla keskustelussa.

16.34 Ari Jalonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaajakaarti on hieman ohentunut, mutta pätevyys on silti säilynyt, ja uskallan laajentaa aihepiiriä hieman omaan ammattikuntaan, elikkä pelastustoimi tulee tähän mukaan ja siellä sairaankuljetus, ensivastetoiminta. Sieltähän saadaan näitten sairaalasiirtojen vähentymisen myötä myös sitten säästöjä, mutta myös tämä synergiaetu pelastustoimen sisällä on minun mielestäni huomioitava. Kysymys kuuluukin nyt, kuunnellaanko pelastustoimea ja myös sen operatiivista puolta tässä valmisteluvaiheessa riittävästi, ja toinen kysymys, mikä menisi vähän toiselle ministerille: uudistetaanko hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti pelastustoimen koulutus uutta tilannetta vastaavaksi?

16.35 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on nyt väännetty tästä valinnanvapaudesta ja siitä, mitä se oikeastaan tarkoittaa. Tässä sote-ratkaisussahan on vahva kirjaus siitä, että yksilön valintamahdollisuuksia tuetaan palveluiden yhtenäisillä kriteereillä ja valintaa tukevalla tiedolla. Sen lisäksi täällä on myös vahva kirjaus siitä, miten tehokkuutta tukevia ratkaisuja kehitetään: eri tuotantotapojen vertailtavuuden ja järjestelmällisen vertailun lisäämisellä. Minä haluan vielä sen lisäksi muistuttaa, että meidän pitää myös tietää, mitä tehokkuudella ja tehostamisella tarkoitetaan. Terveystuotteen tuote ei ole se leikkauskäynti tai tutkimus, vaikka niitä tällä hetkelläkin mitataan, vaan meidän pitää jatkossa mitata — niin kuin Rehula tässä on sanonutkin — niitä asioita, joilla mitataan saatavia terveyshyötyjä, niitä potilaan terveyshyötyjä. Pyytäisin vielä teitä avaamaan, ministeri Rehula, niitä laadullisia mittareita, (Puhemies koputtaa) kun te niihin jo viittasitte ja meillä ei niistä (Puhemies: Aika!) ole ihan välttämättä aivan tarkkaa tietoa.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

16.36 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen sote-seurantaryhmässä saanut lukea ja tutustua ja perehtyä aivan samoihin asiakirjoihin kuin arvoisamani ministeri Rehula. Kun äsken puhuttiin 3 miljardin euron säästötavoitteesta, ministeri Rehula, ne asiat, mitkä mainitsit, pitävät paikkansa, mutta jätit mainitsematta tämän priorisoinnin, palveluverkon karsimisen ja palvelutarjonnan rajaamisen. Ne kuuluvat yhtä lailla osaksi sitä pakettia. Tämä olisi rehellisyyden nimissä myös hyvä mainita. Ja mitä tulee tosiaan tähän lainsäädäntöön, jolla estetään kansainvälisiä suuryrityksiä saamasta ylivaltaa Suomen sosiaali- ja terveyspalveluista, tämä on hyvä tavoite, mutta kuten on käynyt esille, mikään lainsäädäntö ei suoraan estä tätä. Toki voi järjestää kilpailutuksen niin, että pienillä ja paikallisilla on mahdollisuus voittaa näitä kilpailutuksia, mutta mikään lainsäädäntö ei estä sitä hauki-ilmiötä, jossa yksi iso toimija syö pienet toimijat pois markkinoilta.

16.37 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että saadaan potilas takaisin keskiöön ja tietotekniikka isännän paikalta takaisin rengin paikalle, niin että hoitaja ja lääkäri voivat keskittyä potilaan hyvään kohtaamiseen, kuuntelemiseen, tutkimiseen ja hoitamiseen tietokoneen hoitamisen sijaan. Potilaiden oikeuksista, valinnanvapaudesta ja hyvästä hoidosta halutaan huolehtia niin elämän alku- kuin loppupäässäkin. Se on henkilökunnan kunnia-asia.

Pääministeri Sipilä sanoi, että olemme matkalla kohti eurooppalaista virtaviivaista systeemiä. Se on oikein hyvä, sillä itsestäni tuntuu, että ainakin joissakin asioissa olemme Suomessa edelleen enemmänkin muinaisessa neuvostosysteemissä kuin läntisen Euroopan linjassa, jossa kaikkien, niin potilaiden kuin henkilökunnankin, ihmisoikeudet huomioidaan ja ne toteutuvat. Olisin kysynyt pääministeri Sipilältä, mutta nyt kysyn, ministeri Rehula, suoraan: toteutuvatko jatkossa Suomessakin, ja Suomen sotessa, potilaiden oikeuksien lisäksi myös hoitohenkilökunnan (Puhemies koputtaa) perusoikeus, oman tunnon vapaus (Puhemies koputtaa) elämän ja kuoleman kysymyksissä?

16.38 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-uudistus on saavuttanut sellaisen tilanteen, jossa ruvetaan sisältöä rakentamaan: kunnilta siirtyvät kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät uusille sote-alueille. Kunnille jäävät periaatteessa vain terveyden edistämisen tehtävät, joka on äärimmäisen tärkeä tehtäväalue. Mitä paremmin onnistumme terveyden edistämisessä, sen vähemmän meillä on sitten sairastavuutta, ja ihminen elää terveempää elämää, minkä pitää olla meidän kaikkien tavoite omassa elämässämme. Kysynkin ministeri Rehulalta: onko yhdessäkään neuvottelussa edes sivuttu tätä asiaa, rakennetaanko tämän kunnalle jäävän terveyden edistämisen tehtävän ja tämän sote-alueen välille jonkunasteinen toimiva yhteys? Minusta terveyden edistäminen on niin tärkeä asia, ja me omassa elämässämme voimme sen tehdä yhä paremmin ja elää terveemmin ja pidemmin. Onko tällaista siltaa rakennettu tai ollaanko sitä rakentamassa?

16.39 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä aikaisemmin saimme kuulla ministeri Rehulalta, että kunnat saavat nyt lausua näistä alueista, ja se on hyvä asia. Vielä jäi kuitenkin avoimeksi se kysymys, minkä minä ja edustaja Blomqvist muun muassa asetimme: tullaanko tekemään kielellisten vaikutusten arviointia? Elikkä se on siinä mielessä perustavaa laatua oleva kysymys, että kaikki tiedämme, että kun olemme sairaita, kun tarvitsemme vanhustenhuoltoa tai kun tarvitsemme sosiaali-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

huoltoa, niin meille jokaiselle on tärkeätä, että saamme puhua omaa äidinkieltämme. Siihen ei kelpaa mikään google translate, vaan siihen tarvitaan sitä kieliosaamista. Sen takia on tärkeätä, että hallitus arvioi, millä tavalla ne kielelliset oikeudet voidaan toteuttaa parhaimmalla tavalla.

Det vill säga, tänker regeringen göra en grundlig språklig konsekvensbedömning. Vi vet alla att det är jätteviktigt i världen att vi får tala vårt modersmål, att man kan vara sjuk på svenska i Finland också i framtiden, att det finns akutvård tillhands, att man kan lita på att hemvården sköts när man är äldre, och att man som barn ifall att man blir utsatt för en sådan situation att man behöver barnskyddsåtgärder också har rätt att få det på svenska. (Puhemies koputtaa)

Elikkä aikooko hallitus tehdä kielellisten oikeuksien vaikutusarviointia?

16.41 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä palaan tähän keskusteluun, jonka edustaja Zyskowicz täällä otti esille ja väitti, että me tässä piirrämmekin jotakin mörököllä tästä valinnanvapaudesta. Näinhän ei asian laita ole. Tässä on joku väärinymmärrys nyt — en tiedä, millä kielellä pitää puhua, että tämä voisi avautua paremmin. Kyse on siitä, että sen yksittäisen ihmisen asian hoitamiseksi, kun hän tarvitsee usein monia erilaisia palveluita, sen ketjun tulee olla mahdollisimman saumaton. Paitsi että se on potilaan ja asiakkaan etu, se on myös kustannusten kannalta järkevää. Nyt minun pelkoni ja meidän pelkomme täällä on se, että näitä luokkuja tulee lisää tässä järjestelmässä. Jos ajatellaan näitä sote-alueita, olipa niitä sitten 18 tai 15 tai 12, niin jos siitä tulee pelkkää yritysten kilpailuttamista, niin tämä homma ei tule toimimaan. Ei tule säästöjä, ei tule parempia palveluita. Eli nyt pitää keskittyä siihen, miten se ketju on saumaton. Toivoisin, että ministeri Rehula voisi täällä kertoa: miten varmistetaan tässä lainsäädännössä, että tämä sote-järjestäjä (Puhemies koputtaa) ei ole pelkkä kilpailuttaja?

16.42 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni on käynyt hyvin selväksi tämän keskustelun perusteella, että kukaan ei oikeastaan vielä tiedä, mitä tämä valinnanvapaus käytännössä tulee tarkoittamaan. Ja ottaen huomioon, kuinka keskeinen osa se on tätä kokonaisuutta ja miten paljon uhkakuvia ja riskejä siihen sisältyy, on oikeastaan aika hälyttävää, että hallituksen sisälläkin on näin merkittäviä näkemyseroja siitä, miten sitä tullaan toteuttamaan.

Haluaisin oikeastaan kysyä ministeri Rehulalta: milloin me tulemme saamaan vastauksia siihen, miten tämä Suomen tuleva malli tulee eroamaan tästä Ruotsin mallista, jonka ongelmat pääministerikin omassa puheenvuorossaan nosti esille? Tämä järjestelmä, jonka edustaja Zyskowicz äsken kuvaili, kuulosti minun korvissani aivan täysin juuri Ruotsin mallilta.

16.43 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositiolle kyllä sanoisin, että älkää peljätkö — valinnanvapausmallia ei olla vielä tehty. Täällä on hyvin monta kertaa sanottu, että nämä pääperiaatteet on päätetty ja nyt tuohon valmisteluun lähdetään. Haluan sanoa sen, että selvää on, että tuon mallin on oltava huolella tehty, tutkustietoon, kansainvälisiin kokemuksiin perustuva, sellainen Suomen malli, että sote-uusi-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

distuksen tavoitteista — tasavertaisista palveluista, selkeistä hoitoketjuista ja kustannustehokkaasta palvelutuotannosta — voidaan pitää kiinni. Se on aivan selvä.

Mutta kun kaikissa muissa maissa valinnanvapaus toteutuu, jos puhutaan Länsi-Euroopasta, niin kysyn kyllä: sanokaa ihan suoraan, onko niin, että te ette kannata ihmisten valinnanvapautta? (Välihuutoja) 90 prosenttia suomalaisista haluaa valita palvelut, nyt hallitus on siitä yksimielinen, ja toivoisin, että myös oppositio sanoisi, haluatteko te ottaa askeleen länteen vai haluatteko te pitää (Puhemies koputtaa) sellaista järjestelmää (Puhemies koputtaa) kuin Suomessa nyt on, että ihmiset odottavat (Puhemies: Aika!) peruspalveluihin aivan kuin aikoinaan vanhassa Neuvostoliitossa kauppaan. Me haluamme tasavertaiset palvelut (Puhemies: Aika!) kaikille.

16.44 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minulla huoli nyt kasvaa. Valinnanvapautta vastaan meillä ei ole mitään. Ja yksityinen palveluntuottaja on hyvä renki, mutta erittäin huono isäntä. Minun huoleni kasvaa nyt siitä, että kun hallituksessa on niin hajanaiset käsitykset siitä, mitä tämä malli tulee olemaan, niin tässä on kohta isännän paikka otettu tänä aikana kun me täällä kinastelemme eduskuntasalissa.

Kun minä kuuntelin hallituksen ulostuloa tiedotustilaisuudessa, valtiovarainministeri Stubb sanoi, että tulee täysi valinnanvapaus: kansalainen voi valita vapaasti yksityisen ja julkisen välillä. Saman tilaisuuden jälkeen suorassa lähetyksessä olin edustaja Saarikon kanssa keskustelemassa ja kysyin tätä samaa kysymystä häneltä. Hän alkoi puhua palvelusetelimallista. Nyt kuulemme täällä edustaja Zyskowiczilta, että on tulossa tällainen akk-reditointilistausmenetelmä eli Ruotsin malli. Ja sitten samanaikaisesti sanotaan, että tullaan Ruotsin ongelmat ja vaikeudet selvittämään — mutta Ruotsissa parasta aikaa selviytyksiä tehdään, ja raportit tulevat vasta ensi vuoden puolella, (Puhemies koputtaa) ja lain pitäisi olla (Puhemies: Aika!) jo lausunnolla huhtikuussa.

16.45 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, että tässä salissa käytäisiin analyttistä keskustelua siitä, mitä tämä valinnanvapaus tarkoittaa. Asia-argumentti ei ole sanoa esimerkiksi, että valinnanvapaus on käytössä muissa maissa tai että pitää ottaa askel länteen. Kyllä ihmiset ansaitsevat sen, että täällä käytetään asiallisia perusteluja, ja mielestäni tässä keskustelussa nyt suurin ongelma on se, että hallitus ei näköjään ole päättänyt, miten valinnanvapaus toteutetaan, tai sitten te ette meille sitä kerro. (Hälinää) Kysynkin: pitääkö... — Anteeksi, voisitteko kuunnella, kun minulla on puheenvuoro? (Välihuutoja) — Pitääkö opposition tehdä nyt esimerkiksi välikysymys tästä aiheesta, jotta te tuotte meille sitten (Ben Zyskowicz: Se auttaisi kyllä tässä!) vastauksen ja kerrotte, mitä valinnanvapaus teille tarkoittaa? Pääministeri on kertonut, että se tarkoittaa sitä, että sillä parannetaan palveluiden saatavuutta, mutta se ei vielä riitä. Kuten ollaan täällä todettu, (Puhemies koputtaa) niin esimerkiksi sosiaalipalveluiden avaamiseen liittyy monenlaisia viranomaisvastuita, kysymyksiä siitä, miten sitten taataan, että potilastiedot ovat kaikkien saatavilla (Puhemies: Aika!) ja niin edelleen. Tähän ette ole vastanneet.

16.47 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni edustaja Alanko-Kahiluoto nosti esille sen valinnanvapaudesta, mitä olisin kyllä toivonut ja edellytänkin, että kyllä hallituksen pitää pystyä yksilöimään sitä hieman tarkemmin, ettei se ole niin hajanaisen tiedon varassa, että hallituspuolueitten kansanedusta-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

jat ovat täällä vähän niin kuin varpusparvi, lentelevät sinne tänne ja eivät oikein pysty sanomaan ja kertomaan, mistä tässä on kysymys.

Mutta olisin kysynyt ministeri Rehulalta: Kun meillä on näitä 24/7-päivystysasioita käsitelty ja meillä on termeinä laajan palvelun, suppeamman palvelun yksiköitä ja yksiköitä, joissa on erityisiä kokonaisuuksia, kuka määrittelee sen, missä kannattaa asua, jos on aivohalvauksen tai sydänkohtauksen vaara? Onko eri päivystysalueilla erilainen mahdollisuus pysyä hengissä, jos sellaisia tiettyjä (Puhemies koputtaa) palvelukokonaisuuksia ei pystytäkään turvaamaan joka puolella Suomea?

16.48 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistus saatiin vihdoin finaaliin, hyvä. Valinnanvapaus julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välillä on kannatettava asia. Tärkeintä kansalaiselle on, että palvelut ovat lähellä ja toimivat joustavasti kaikille.

Pääministeri Sipilän puheessa oli maininta yhteensopivasta tietojen järjestämisestä. Onneksi ministeri Rehula on paikalla, niin että kysyn suoraan: tarkoittaako se parannusta myös seuraavaan ongelmaan, jota olen seurannut tarkasti? On potilas, jolla on vakava sydänvika. Hän käy sekä yksityisellä erikoislääkärillä että yliopistollisessa keskussairaalassa, koska yksityisellä ei ole kaikkia hoitotoimenpiteisiin tarvittavia laitteita. Kun jommasakummassa paikassa hoitoon tulee muutoksia tai tehdään toimenpiteitä, tiedot eivät kulje näiden kahden toimijan välillä ja mitään kokonaisvaltaista hoitosuunnitelmaa ei oikein synny. Syntyy vaaratilanteita, jotka todennäköisesti estettäisiin, jos tieto kulkisi näiden kahden toimijan välillä. (Puhemies koputtaa) Kokonaisvaltainen hoito olisi inhimillisempää. Siis kättelevätkö potilastiedot tulevassa sotessa?

16.49 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin kuulostaa vähän siltä kuin meillä tällä hetkellä olisi kaikki julkisella puolella ja nyt ollaan tekemässä sitten yksityistäminen. Uskon, että ei nyt kumpikaan ääripää pidä laisinkaan paikkaansa, vaan todetaan se, että meillä on paljon tänä päivänä yksityisen ja kolmannen sektorin sosiaalipuolen palveluntarjoajia.

Minua itseäni huolettaa nyt eniten se, että kun täällä pääministerin ilmoituksessa lukee, että perustetaan itsehallintoalueiden omistama valtakunnallinen yhteishankintayksikkö, niin kyllähän se kuulostaa siltä, että se on iso valtakunnallinen yksikkö, ja huolettaa se, millä tavalla näitä pieniä sosiaalialan toimijoita, jotka tänä päivänä tarjoavat niitä palveluita, voidaan ottaa huomioon. Siellä maaseudulla haja-asutusalueilla on vaikka kuinka paljon niitä, jotka elävät sillä, että heillä on tietty rajattu joukko potilaita ja asiakkaita. Heidän leipänsä tulee siitä, ja he tarjoavat hyviä, laadukkaita sosiaalialan palveluita. Mutta jos mennään valtakunnallisiin yksiköihin, niin eihän heillä ole mitään mahdollisuuksia olla mukana. Haluaisin nyt kuulla, mikä tämä valtakunnallinen hankintayksikkö oikein on. (Puhemies koputtaa) Täältä ikävä kyllä ministeri Rehn jo väistyi paikalta, mutta varmasti ministeri Rehula pystyy tähän asiaan vastaamaan.

16.50 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että täälläkin on nyt keskusteltu pääasiassa tästä sote-osuudesta tähän uudistukseen. Kansalaistenkin näkökulmasta se on varmasti tärkein osuus, miten me pystymme turvaamaan sen, että jatkossakin päästään lääkäriin ja hoitoketjut ovat sujuvia. Mutta haluan lausua aivan erityisen kiitoksen hallitukselle siitä, että tässä samassa yhteydessä tehtiin kyllä merkittävä pää-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

tös perustaa nämä itsehallintoalueet, jotka ovat monialaisia itsehallintoalueita, niin että siirretään myös itsehallintoalueille maakuntaliittojen tehtävät, pelastustoimi, ely-keskusk-silta alueiden kehittämistehtävät. Tämä on ratkaisu, joka kyllä on saanut kiitosta ja saa kii-tosta tuolla maakunnissa. Tiedän, että alueet ovat erittäin motivoituneita lähtemään omalta osaltaan tähän valmistelutyöhön mukaan, jossa luodaan tällaiset monitoimi-itsehallinto-alueet.

Haluan kuitenkin ottaa lopuksi vielä yhden asian esille, ja se on se, että kun puhutaan toi-sen asteen ammatillisesta koulutuksesta, niin ei tule luoda kuitenkaan systeemiä, (Puhemies koputtaa) joka luo esteen sille, että jos kunnat ja alue haluavat siirtää itsehallinto-alueelle, (Puhemies: Aika!) niin se ei olisi mahdollista.

16.51 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Faktaa tämän keskustelun osalta on nyt varmaan se, että yhteistä näkemystä ja linjausta ei ole valinnan-vapaudesta, ja se keskustelu jatkuu tämän syksyn aikana. Mutta fakta on myös se, että 10 prosenttia sosiaali- ja terveystalveluiden asiakkaista tuottaa 80 prosenttia meidän kaikista kustannuksista ja tästä 10 prosentista kaksi kolmasosaa on sosiaalihuollon asiakkaita, jot-ka käyttävät paljon terveydenhuollon palveluita. Tämä kertoo siitä, minkä takia sosiaali- ja terveystalveluita on kehitettävä kokonaisvaltaisesti ja suunnitelmallisesti. Nyt jos nämä sosiaali- ja terveystalvelut pilkotaan eri tuottajille ja asiakkaan valinnanvapautta laajenne-taan lähes kaikkiin tilanteisiin, niin kysyn ministeri Rehulalta, miten näissä tilanteissa huo-lehditaan, ettei asiakas juokse palveluyksiköstä toiseen riippuen siitä, mitä hän haluaa. Ja sitten kuinka hallitus turvaa sen, että tämä kokonaisvaltainen suunnittelu ja suunnitelmal-linen palvelu asiakkaalle pystytään tarjoamaan?

16.53 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikki varmaan täällä kannattavat sitä, että potilailla tai asiakkailla on entistä parempi valinnan-vapaus. Kaikki kannattavat sitä, että hoitoon pääsee nopeammin. Ja tätä pyritään rakenta-maan. Kysymys, joka on huolta herättänyt, on se, että on niin hyvin erilaisia näkemyksiä tästä valinnanvapauden toteuttamisesta. Jopa pääministeri Sipilä itse on todennut, että on riski siitä, että kansainväliset suuryritykset tulevat kaappaamaan haltuunsa Suomen vero-varoilla rahoitettavat sosiaali- ja terveystalvelut, ja pahin skenaario on se, että yksityinen monopoli tai duopoli ottaa nämä haltuun ja vielä kaiken lisäksi toimii veroparatiiseista kä-sin.

Olen nyt viimeksi kyselytunnilla ja tänään uudestaan valtiovarainministeri Stubbilta ky-synyt, miten tämä aiotaan estää, ja vastaus on ollut pitkä ja leveä — ei mitään hajua. Mi-nisteri Rehula: onko teillä nyt käsitystä siitä, (Puhemies koputtaa) miten huolehditaan sii-tä, etteivät nämä suuret yritykset tule kaappaamaan meidän sote-palveluita ja ettei (Puhemies: Aika!) voittoja siirretä veroparatiiseihin?

16.54 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten on käy-nyt ilmi tästäkin keskustelusta, auki on vielä todella paljon isoja asioita, ja siellä työpöy-dällä on vielä paljon isoja kysymyksiä, joihin ratkaisuja etsitään yhdessä myös siinä parla-mentaarisisessa työryhmässä, johon kaikki voivat osallistua. On myös kysytty sitä, kuka täs-sä on nyt voittanut tähän mennessä. On kuitenkin hyvä ja helppo yhtyä siihen, että Suomi ja

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

suomalaiset ovat voittaneet siinä, että on päästy ratkaisuihin eteenpäin ja tämä raamiratkaisu on syntynyt.

Tässä on nyt puhuttu paljon tästä valinnanvapaudesta mutta on myös tärkeitä huomioita siitä, että on sovittu tästä valtionohjauksesta. Se on asia, joka pitää huolta siitä, että nämä asetetut taloudelliset tavoitteet saavutetaan ja että itsehallintoalueet todella toimivat asiakaslähtöisesti. Ja tärkeä osa tätä sopimusta on myös evoluutiolauseke, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että (Paavo Arhinmäki: Huhtasaari vastustaa sitä!) suurempiin alueisiin siirytään vaiheittain ja tämä nyt määritelty (Puhemies koputtaa) 15 on maksimi.

16.55 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koen, että tämä keskustelu kertoo siitä, että tämä sote-uudistus on vielä raameissaan, tai kivijalkoja ollaan rakentamassa, mutta se varsinainen työ on edessä. Monta asiaa on auki, niin kuin täällä on käynyt ilmi: rahoitus, henkilöstö, valtionosuudet, eläkevastuut, se, mikä on valinnanvapauden sisältö oikeasti. Se, mitä haluan tässä yhteydessä painottaa, on se, että julkisten hyvinvointipalvelujen, terveystalvelujen ja sosiaalipalvelujen puolesta puhujia pitää olla tässä salissa. Toisaalta pitää olla vahva valtionohjaus jo yksinomaan sen tavoitteen kannalta, että kokonaisveroaste ei nouse tämän hankkeen myötä, eikö niin?

Se, mihin haluan kiinnittää erityistä huomiota, on se, että tähän rakennettiin myös nämä itsehallintoalueet ja sinne sisällytetään paljon muitakin tehtäviä kuin sote-tehtäviä. Kun näin on, olisi ollut viisasta, että olisi (Puhemies koputtaa) katsottu koko hallintoa — valtionhallintoa, (Puhemies: Aika!) aluehallintoa, kuntahallintoa — ja sen (Puhemies: Aika!) keskinäistä työnjakoa ja mietitty sitä (Puhemies koputtaa) kokonaisuutta parlamentaarisen työn kautta. (Puhemies: Aika!)

16.56 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toivon, että uudessa sotessa toteutuisivat paremmin lastensuojelun ja lastensuojelun sijaishuollon palveluketjut, päätöksenteko, yhteiset periaatteet ja asiakaslähtöisyys.

Ministeri Mäntylä tuossa sanoi, että on aina traagista, kun joudutaan lapsi sijoittamaan kodin ulkopuolelle. Mutta nyt kannattaa muistaa se toinenkin puoli: on erittäin traagista, että meillä erittäin moni lapsi myös joutuu jäämään sietämättömiin olosuhteisiin omaan kotiinsa aivan liian pitkäksi aikaa, niin että hän on niin vaurioitunut, että häntä ei enää oikeastaan voida kuntouttaa juuri missään. Eli pitää huomata lapsen hätä, pitää saada lastensuojeluun lisää panoksia, osaamista, yhteisiä pelisääntöjä. Tästä on tehty kaksi erinomaista työtä, Toimiva lastensuojelu ja Lastensuojelun laatusuositus, ja minä toivoisin, että nyt nämä vihdoinkin jalkautettaisiin ja otettaisiin käyttöön. Lapsi on tärkein tässä eivätkä biologisten vanhempien oikeudet — ne ovat Suomessa tässä tapauksessa aivan liian vahvat.

16.57 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on selväksi käynyt se, että valinnanvapauden hyvä toteuttaminen on keskeisessä asemassa, että ihmiselle saadaan turvattua hyvät lähihoivapalvelut. Parhaimmillaan saamme uusia kotimaisia hoiva-alan pienyrityksiä, mutta huonoimmillaan multikansalliset yritykset valtaavat markkinat ja vievät voitot veroparatiiseihin. Kyllä näen, että on varmasti järkevää myös käydä läpi verosuunnitteluun liittyvää lainsäädäntöä: mitä parannettavaa sieltä löytyy.

Pääministeri Sipilä totesi avauspuheenvuorossaan myös, että yhteensopivat tietojärjestelmät ovat olennainen ja keskeinen osa uudistusta, ja näinhän onkin. Kysyisin tästä, millä

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

mallilla on järjestelmien eteneminen ja suunnittelu. Meillä on esimerkiksi viime kaudelta jo voimassa oleva päätös kansallisesta palveluväylästä, joka olisi Viron-mallin mukainen X-Road-tyyppinen järjestelmä.

16.58 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän tyyppisen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja maakuntahallinnon uudistuksen yhdessä maakunnassa itse vetäneenä minä kyllä totean tässäkin sen, että minä ymmärrän tavattoman hyvin kaikki ne epäilykset, mitä tämän tyyppiseen uudistukseen tässä nyt kaiken kaikkiaan on, olkoonkin että todetaan nyt, että ollaan aika lailla alkutekijöissään vielä, tarkempi lainsäädäntö puuttuu, ja taitaa tässä nyt vähän olla tämmöistä poliittistakin tarkoitushakuisuutta mukana. (Välihuutoja)

Mutta kuten edustaja Ihalainen tässä erinomaisessa puheenvuorossaan totesi, työtä meillä on tavattoman paljon edessä. Se työ, mitä täällä tehdään lainsäädännöllisesti, on itse asiassa pieni kokonaisuus verrattuna siihen, kun ruvetaan sitten todella kentällä sitä työtä tekemään. Jos esimerkiksi ajatellaan, että lähes 200 työnantajaa ruvetaan yhdistämään 18 työnantajaan ennen vuotta 19, (Puhemies: Aika!) niin sitä työtä on paljon.

17.00 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin luulisi, että meillä on ihan valmis malli jo, kun oppositio sitä niin kovasti arvostelee. Mutta onneksi me olemme saaneet tässä nyt ensimmäisen askeleen päätettyä, toisin kuin oppositio, joka ei siihen viime kaudella pystynyt. Tämä sote-uudistus on Suomen hallinnon suurin yksittäinen uudistus. Tämä on valtava ponnistus. Nyt on tosi tärkeätä, että tähän muutostyöhön tullaan varaamaan riittävästi asiantuntijoita, koska tämä ei hoidu työn ohessa. On ihan selvä huoli siitä, etteivät nämä suuryritykset valtaa näitä markkinoita. Siitä tulee pitää huolta, koska ei ole tarkoitus, että rahat menevät ulkomaisten suuromistajien taskuun. Ja kun ministeri Mäntylää kuuntelin, niin on hyvä, että potilaan paras ei unohdu missään vaiheessa. Siitä olen vakuuttunut.

17.01 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! [Puhujan puhelin alkoi soida.] — Anteeksi, joku yritti tavoittaa minua.

Haluan myös kiittää hallitusta siitä, että tämä sote-uudistus on nyt laitettu liikkeelle. Matka on pitkä, ja tiellä on monta kiveä siirrettävänä. Soten onnistuminen onkin nyt pitkälti kiinni hallituksen kyvystä sitouttaa eri toimijat yhteistyöhön näiden isojen kysymysten ratkaisemiseksi, enkä millään pysty näkemään, että onnistuminen on mahdollista ilman kaikkien poliittisten ryhmien osuutta ja yhteistyötä. Onkin ollut hyvä täällä huomata, että täällä on hyvin laaja näkemys siitä, että tämä koko uudistus on toteutettava yhdessä.

Yksi merkittävimpiä pullonkauloja tulee olemaan eri tietojärjestelmien yhteensovittaminen. Monet kunnat ovat käynnistäneet omia uudistuksiaan, jotka ovat jo loppusuoralla. Ne eivät ole pieniä, ne ovat miljardiluokan investointeja ohjelmistoihin, ja ne pitäisi (Puhemies: Aika!) ottaa käyttöön jo hyvin pian. Kysynkin: (Puhemies: Aika!) millä aikataululla näihin asioihin aiotaan puuttua, että nämä uudistukset eivät mene finaaliin vahingossa?

17.02 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pakko vielä tarttua tuohon pääministerin huomioon. Minulle se tuli yllätyksenä, että keskusta olisi ollut valmis säästämään viime kaudella sotesta enemmän kuin tämä parlamentaarinen porukka an-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

toi ymmärtää. Sen sijaan ymmärrän sen, että viime hallituskaudella jouduttiin teknistä kehystä tarkistamaan myös tämän sote-uudistuksen osalta.

Mutta nyt minun huoleni on se — rautalangasta vielä väännän tämän — että jos kerran on niin, että soten säästötavoitteeksi on asetettu 3 miljardia euroa, niin me ehkä vielä niukasti voisimme ajatella, että tällä oikea-aikaisella hoidolla, palveluihin pääsyllä ja integraatiolla voitaisiin tämä saada aikaan, mutta sen sijaan tämä hallituksen kaatumisen uhan kuuma yö päättyi siihen, että markkinamalli otettiin käyttöön, ja kovasti oli riideltä siitä, kuinka monta tällaista aluetta Suomeen tulee, joissa näitä palveluita järjestetään ja tuotetaan. Sen sijaan me huomasimme, että nythän ei enää puhutakaan muutamasta kymmenestä vaan sadoista uusista toimijoista, jotka sillä, millä kyvyllä he toimivat ja millä toimivallalla he tulevat tähän, vaarantavat tämän integraation. Sen takia pelkoni on, että (Puhemies koputtaa) tämä 3 miljardin säästö jää toteuttamatta ja palvelulupaus muuttuu palvelurajoitukseksi ja säästätte entisestään ihmisten hoitoon pääsystä, kun nämä palvelut määritellään lupauksen (Puhemies: Aika!) ulkopuolelle tästä syystä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, minä jälkeen ministeri sitten vastaa. Voitte olla aivan varmoja, että sote-keskustelu jatkuu myös muina päivinä. Nämä kolme henkilöä ovat edustaja Kalli, edustaja Zyskowiec ja edustaja Uotila. — Edustaja Kalli aloittaa, olkaa hyvä.

17.04 Timo Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, rouva puhemies! Tämän ison asian onnistuminen riippuu siitä, kuinka nopeasti siellä tulevilla sote-alueilla ne ihmiset, joita tämä koskettaa tavalla tai toisella, synnyttävät sen käynnistystyön, millä tavalla niitä palvelupisteitä ja hoitoketjuja syntyy niin, että parhaat mahdolliset asiantuntijat ovat siellä hoitoketjujen alkupäässä, jossa pystytään tekemään se lastensuojelutapauksen arviointi ja jossa pystytään arvioimaan, mihin kuuluu tuo vanhus: onko hän kotona, vai onko hän autetun asumisen piirissä, vai onko hän erikoissairaanhoidon tai perusterveydenhuollon piirissä? Sen tähden tästä keskustelusta pitäisi syntyä voimakas signaali, jolla tämä työ käynnistyy ja ne ihmiset, jotka siellä ovat, voisivat lähteä muovaamaan ja viemään eteenpäin tätä asiaa. Toimeenpano olisi paljon helpompaa sen jälkeen.

17.05 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin aika yllättynyt, kun täällä oppositio eräässä vaiheessa otti sen moodin, että tämä keskustelu olisi paljastanut valtavia näkemyseroja hallituspuolueiden piirissä tämän valinnanvapauden osalta. Itse en ole tällaista huomannut, mutta totta kai, kun tämä valmistelu on vasta vaiheessa, tänä päivänä on paljon kysymyksiä, jotka tähän liittyvät ja joihin ei ole vielä vastausta. Mutta hallitus on yhteisessä linjauksessaan tämän valinnanvapausajattelun perusraamit lyönyt kiinni.

Oli hienoa kuulla, että vasemmallakin valinnanvapautta kannatetaan. Kukaan ei ole ajamassa sellaista mallia, jossa saa valita mitä tahansa, mistä tahansa, koska tahansa, ja lähettää laskun jonnekin. Mitä tulee näihin valtaviin yksityisiin yrityksiin, jotka vievät kaiken, niin vastuullinen potilas saa (Puhemies koputtaa) ottaa senkin huomioon valitessaan, että hän ei puliveivajia halua suosia.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Uotila ja vielä edustaja Lindtman, ja sitten mennään ministerin vastaukseen. Ja todella, niin kuin sanoin, nyt on käyty keskus-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

telua kolme tuntia eli puoli tuntia enemmän kuin oli aikaisemmin suunniteltu. Jatkamme tästä sitten seuraavina päivinä.

17.06 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hoitoketjusta sen verran, että täällä puhuttiin jonkin aikaa sitten siitä, mikä on terveyden edistämisen ja ennalta ehkäisevän toiminnan rooli. Aika paljon ollaan oltu huolissaan siitä, koska liikunta — tiedän, että arvoisa ministeri on liikuntaihmiä — on oleellinen osa terveyden edistämistä ja ennalta ehkäisevää toimintaa. Niin kuin tiedämme, liikkumattomuus ja vähäinen liikunta aiheuttavat miljardien kustannukset yhteiskunnalle joka vuosi.

Nyt tässä on tulossa 15 suuraluetta. Mikä on kuntien rooli? Missä on vastuu liikunnasta, liikunnan ennalta ehkäisevästä vaikutuksesta, terveyden edistämisestä? Millä tavalla tämä organisoidaan siten, että myös tämä osio olisi aidosti mukana siinä hoitoketjussa, jota tarvitaan ennalta ehkäisevästä toiminnasta sinne vaativampaan laitoshoitoon ja erikoissairaanhoidon asti?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edustaja Lindtman lopettaa tämän debattikustelun.

17.07 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että opposition aloitteesta pääministeri sitten päätyi tämän ilmoituksen antamaan ja tämä keskustelu käytiin. Erityisesti nyt tämä markkinamalli tai valinnanvapaus on herättänyt kysymyksiä, ja on tullut erilaisia tulkintoja. Jos puhutaan siitä, mistä keskusta puhuu, että julkinen yksikkö voi täydentää palveluja tai kilpailuttaa laadulla tai tarvittaessa antaa palveluseleitä, niin siihenhän me emme välttämättä edes tarvitse uutta lainsäädäntöä — vai mihin tarvitaan? Jos sitten kyse on siitä, niin kuin on kuultu puheita, että pääsee jatkossa täysin jonottamatta lääkäriin, silloin se viittaa vähän enemmän siihen, mitä edustaja Zyskowicz täällä puhui.

Mutta jos voi koota tätä keskustelua, niin voi todeta, että hallitus on asettanut itselleen todella kovat tavoitteet. Siis Stubb on sanonut, että jatkossa pääsee jonottamatta lääkäriin, palvelut paranevat, terveyserot kapenevat ja vielä säästyy 3 miljardia. Jäämme odottamaan ja annamme panoksen niillä käytettävissä olevilla työkaluilla, joita meillä on, ja toivomme, että suostuisitte niitä vähän parantamaan. Me olemme mukana niiden tavoitteiden pohjalta, jotka yhdessä linjattiin viime kaudella.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Rehula, enintään 5 minuuttia, olkaa hyvä. Sitten mennään listalle takaisin.

17.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa rouva puhemies! Tähän parlamentaariseen tekemiseen ja yhdessä tekemiseen kuuluu minun mielestäni yhtenä elementtinä se, että ollaan jotakin mieltä jostakin. Sitten kun ollaan jotakin mieltä jostakin, niin ruvetaan yhteensovittelemaan kantoja. Täällä on ollut tämän keskustelun aikana erittäin sovittelevia ja yhteistyöhakuisia puheenvuoroja. Mutta sitten on ollut hieman toisenkinlaisia puheenvuoroja, semminkin kun sana "ei" on ollut käytössä enemmän kuin se, että olisi edes tässä keskustelussa jonkin verran yritetty.

Minä odotan erityisesti sosialidemokraattien valinnanvapausmallia. Te olette itse asiassa sen täällä luvanneet tänään, koska te olette sanoneet, että te kannatatte sitä, että ihmisten

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

valinnanvapautta lisätään. Odotan sitä hetkeä, kun tässä päästään keskustelemaan myös siitä, mikä on sosialidemokraattien valinnanvapausmalli.

Toisekseen, tähän valinnanvapauteen liittyen nyt on yritetty väkisin vääntämällä saada hallituksen rivejä rikki siitä, mitä on sovittu tai jätetty sopimatta. Valtiovarainministeri Stubb sanoi ensimmäiseksi ratkaisun synnyttyä: jonot terveyskeskukseen häviävät. Mitä hän tarkoitti sillä? Hän tarkoitti sitä, että käytettävissä olevat lääkäriresurssit käytetään niin, että ei tarvitse enää jonottaa. Mutta hänhän ei sanonut sitä, että voi avata minkä oven koska sattuu tahansa.

Toisekseen, jos maltatte lukea — ei analysoida tarvitse, koska on niin suuri väärin ymmärtämisen vaara — tämän hallituksen linjauksen puolentoista viikon takaa, niin täällä sanotaan selkeästi kohdassa valinnanvapaus, että "käyttäjä valitsee itse". Toisekseen, ja aivan olennainen kysymys tämänkin päivän keskusteluun viitaten: "Muutokset valmistellaan hallitusohjelman mukaisessa aikataulussa osana sote-ratkaisua siten, että hallituksen esitykset annetaan mahdollisimman pian sote-järjestämislain jälkeen niin, että monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistamista koskeva ja valinnanvapautta laajentava lainsäädäntö saadaan voimaan 1.1.2019." Tässä on selkeät nuotit aikataululle. (Välihuuto) — Aikataulupohja. (Välihuuto) — Mitä sisältöön tulee, jos yhtään perehtyy minkä tahansa maan valinnanvapausmallien filosofiaan, niin me emme jatkossa tarvitse palveluseteliä lainkaan tai sitä tullaan tarvitsemaan vain erikoissairaanhoidossa joiltakin osin. Mitä tulee siihen palveluseteliin, joka meillä tänä päivänä on, niin jos meillä tulee valinnanvapaus, emme tarvitse palveluseteliä, koska ne ohjurit ja draiverit tulevat sitten tämän valinnanvapauslainsäädännön mukaan. (Eduskunnasta: Miten se rajataan?) — Ja välihuutona, miten se rajataan: me olemme linjanneet 7.11. kelloviikolla 00.50, että valinnanvapauslainsäädäntö valmistellaan. Se mahdollistaa sen, että käyttäjä itse valitsee palveluiden julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tuottajien välillä. Tähän tulee yhtenäiset laatukriteerit, ja tähän tulee valintaa tukeva julkinen tieto.

On useita asioita, jotka ovat täysin välttämättömiä ottaa huomioon, kun ollaan tilanteessa ennen kuin tämä laki on valmis, lähtien esimerkiksi siitä, että piikki auki. Meillä on jatkossakin budjettilimiitti.

Toisekseen, ihan vähäpätöinen lause ei ole tässä kolmessa ja puolessa liuskassa se, missä sanotaan, että julkisen toimijan ja julkisia varoja käyttävän toimijan on avattava oma laatu- ja kustannusrakenteensa. Ei ole ihan pikku asia.

Sitten, arvoisa rouva puhemies, muutama muukin asia tässä on tullut esille, ja yksi kenties eniten kiinnostava aihe ja eniten väärinymmärryksiä ja hämmennystä sisältävä asia on se, missä jatkossa päivystetään ja kuinka paljon. Och samma på svenska. Det är också svenskfrågor. Ensinnäkin, meillä on jatkossakin maassa yksi paikka, jossa tehdään vain ja ainoastaan tietyt asiat, eli HUS. Jatkossakin lasten sydänleikkaukset ja niin edelleen tehdään vain yhdessä paikassa. Sitten meillä tulee olemaan viisi yliopistollista sairaalaa, joitten kesken tehdään työnjako 7/24, eli HUS oli yksi, neljä päälle. Ja sen lisäksi hallitus on linjannut sen, että niin sanottuja full service -päivystäviä sairaaloita on 12, ja sen, että muissakin nykyisissä keskussairaaloissa on 7/24-päivystystoimintaa. Meillä on lisäksi aluesairaaloita, ja jatkossa tämän aparaatin soittamisen kannalta on välttämätöntä, että myös paikallisella tasolla entistä enemmän on 7/24-päivystystä. Tämä vaatii työnjaon. Millä aikataululla tämä syntyy? Aluepäätös syntyy 10 viikon lausuntokierroksen jälkeen. Tässä nyt sitten näitten päivystävien sairaaloitten osalta vetoan myös alueisiin, että olisi sallittua alueella, niin kuin esimerkiksi Varsinais-Suomessa on katsottu, miten nämä me-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

nevät. (Puhemies koputtaa) Jokaisella nykyisellä sairaanhoitopiirin alueella jatkossakin on 7/24-päivystystoimintaa.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 40/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 5/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.14 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Onko elämää soten ulkopuolella? Kyllä on. Opiskellaan muun muassa paljon.

Osana suuria säästöjä hallitus on uudistamassa opintotukijärjestelmän, ja sen osana opintotuen indeksisidonnaisuudesta luovuttaisiin. Opintorahan määriä ei enää tarkistettaisi 1.8.2016 KEL-indeksin muutoksen perusteella, minkä jälkeen opintorahan määrä ei enää seuraisi elinkustannusten kehitystä.

Opintorahan perusmääriä ja siihen vanhempien tulojen perusteella tehtäviä korotuksia on 1.8.2014 alkaen korotettu lukuvuosittain kansaneläkeindeksin muutoksen perusteella. Viimeisin korotus on tehty lukuvuoden 2015 alusta, 1.8.2015 lukien. Opintorahan indeksisidonnaisuuden tarkoituksena on ollut opintorahan reaaliarvon ja tuen ostovoiman säilyttäminen, mikä osaltaan turvaa tukea saavien opiskelijoitten mahdollisuuksia keskittyä opiskeluun opintotuella. Hallitusohjelman mukaan opintotuen indeksisidonnaisuus lakautetaan 2016 lukien. Tällöin opintorahan indeksisidonnaisuus olisi ollut voimassa kaksi vuotta — siis huomattava: vain kaksi vuotta.

Opintososiaaliset edut ovat osa sosiaaliturvaa, eivät opiskelijoiden palkkaa. Etuuksien tarkoitus on tarjota kaikille mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun. Jotta tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet toteutuisivat, tulee opintososiaalisen tukijärjestelmän olla kunnossa ja opintotuen olla indeksiin sidottu. Jo nykyisellään opintoraha on tasoltaan varsin matala, ja varsinkin kaikista heikoin toisen asteen opiskelijan tuki ei riitä turvaamaan perustoimeentuloa. Opintorahan tason jäädessä jälkeen yleisestä kustannustason noususta joutuvat opiskelijat osallistumaan entistä enemmän palkkatyöhön opintojen ohella, jolloin opiskeluajat pitenevät. No, tämäkään ei ole linjassa hallituksen kaavailemien opintoaikojen lyhennysten kanssa.

Hallitus on tekemässä tietoisien valinnan opintorahan erottamisesta yleisestä elinkustannusten kehityksestä. Tämän jälkeen opintotuki on ainoa varsinaiseksi toimeentulomuodoksi tarkoitettu tulonsiirto, jonka määrä ei seuraa yleistä kustannuskehitystä. On selvää, että opintotuen indeksisidonnaisuuden poistaminen heikentää pidemmällä aikavälillä opintotu-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

en riittävyttä ja voi jo vaikuttaa perustuslaissa turvattuun mahdollisuuteen saada varattomuudesta huolimatta kykyjensä ja tarpeidensa mukaista opetusta, kun kustannustaso nousee. Opintotuen indeksisidonnaisuuden poistaminen lisää siten eriarvoistumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Mielestäni opintotukea tulisi myös uudistaa siten, että siitä tulisi mahdollisimman yksinkertainen ja tasa-arvoinen järjestelmä.

Arvoisa puhemies! Edellä sanomani perusteella ehdotan, että lakiesitys hyväksytään muutoin mietinnön mukaisena paitsi 11 § muutettuna seuraavasti:

11 §, Opintorahan määrä, uusi momentti: "Edellä 1 ja 3 momentissa säädettyjä opintorahan määriä korotetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euromäärät pyöristetään lähimpään senttiin."

17.19 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Gustafssonia äärimmäisen tärkeästä ja hyvästä puheenvuorosta. Voin omalta osaltani kannattaa tehtyä esitystä ja hämmästelen hieman sitä, missä on opetusministeri, missä ovat hallituksen rivit — muutama täältä löytyy. Voin saman tien hämmästellä seurata, että hallitus esittää opintorahan poistamista kansaneläkeindekseistä. Tietääkö edustaja Zyskiewicz esimerkiksi sitä, että hallitus siis leikkaa jo tällä hetkellä köyhyysrajan alapuolella olevilta ihmisiltä? Ja tietääkö vaikka edustaja Zyskiewicz tässä vaiheessa, mitä tämä tarkoittaa koulutuksen tasa-arvolle, mitä tämä tarkoittaa koulutuksen saavutettavuudelle?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tähän liittyen totean edustaja Aallolle, että huomenna, kun tämä käsitellään yksityiskohtaisessa käsittelyssä, nämä esitykset tehdään siinä vaiheessa.

17.20 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Tein vuonna 2010 lakialoitteen, jossa esitin opintotuen sitomista kansaneläkeindeksiin. Samalla esitin myös opintotuen tason nostamista, asumislisän maksamista myös oppilaitoksen lomakuukausilta ja vanhempien tulojen vaikutuksen poistamista opintotuen myöntämisperusteista. Silloin lakialoitteen perusteisiin kirjoitin: "Opiskelijoiden opintoraha on riittämätön opiskelijan toimeentulon takaamiseksi. Kouluttamisen ja tutkinnon opiskelemisen on oltava mahdollista ilman velkaantumista, varakasta taustaa tai opiskeluilta ajan vievää työntekoa." Nämä perusteet ovat edelleen voimassa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusneuvotteluissa vuoden 2011 keväällä saatiin aikaan päätös, jota opiskelijat olivat yrittäneet ajaa jo vuosikymmeniä. Opintotuki oli tuolloin ainoa etuus, jota ei ollut sidottu kansaneläkeindeksiin — edellinen hallitus oli sitonut lapsilisän. Ja nyt, vain neljä vuotta myöhemmin, hallitus on poistamassa indeksisidonnaisuuden opintotuesta ja myös lapsilisästä, jota keskusta piti erityisen suurena voittona silloin.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä indeksiinsitomispäätös oli suuri saavutus opiskelijajärjestöjen työlle ja myös meidän tärkeitä tavoitteita neuvotteluissa. Ja silloin harva olisi uskonut, että tilanne on se, että täysimääräinen indeksi tuli vain yhtenä vuonna, sen jälkeen Stubbin hallitus leikkasi indeksia, ja nyt Sipilän hallitus on poistamassa indeksin kokonaan.

Toimin opintotuesta vastaavana ministerinä vuosina 2011—2014. Tänä aikana joka ikinen vuosi tehtiin esityksiä opintotuen leikkaamisesta, opintotuen heikentämisestä, mutta opintotukeen käytettävää kokonaissummaa ei pienennetty. Sen sisällä tehtiin muutoksia:

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

muun muassa se, että maksettavia opintotuen tukikuukausia vähennettiin, mutta vastaavalla summalla opintorahan tasoa korotettiin.

Arvoisa puhemies! Pidän sitä yhtenä vasemmiston saavutuksista viime kaudella, että opiskelijat ja opintotuki säästyivät leikkauksilta. Mutta kun nyt koulutuslupauksen siivittämistä hallitukseen marssivat keskusta, kokoomus ja perussuomalaiset, ne lupaukset, joita kuvien kera annettiin ennen vaaleja, unohdettiin täysin.

Arvoisa rouva puhemies! Indeksisidonnaisuuden poistaminen merkitsee sitä, että opintotuki, opintoraha tulee jäämään jälkeen joka ikinen vuosi siltä ryhmältä, jonka tulotaso on jo nyt köyhyysrajan alapuolella. Itse asiassa pelkkä opintoraha ja asumislisä, yksissään, eivät riitä edes kattamaan opiskelijoiden keskimääräisiä asumiskustannuksia, jotka ovat tällä hetkellä noin 512 euroa kuukaudessa.

Arvoisa rouva puhemies! Indeksien poistaminen on täysin väärä päätös. Se on kohtuuton päätös, ja se on julma päätös. Mutta tämä ei yksin edes riitä kokoomukselle ja opintotuesta vastaavalle ministeri Grahn-Laasoselle. Nimittäin lisäksi hallitusohjelmassa suunnitellaan säästöjä opintotuesta tällä hallituskaudella 70 miljoonalla eurolla ja pidemmällä aikavälillä 150 miljoonalla eurolla. Tämä jälkimmäinen summa, 150 miljoonaa euroa, vastaa viidenneistä tämänhetkisistä valtion opintotukimenoista. Hallitus siis haluaa poistaa indeksin ja sen lisäksi leikata opintotuesta pois viidenneksen — ryhmältä, joka jo nyt elää köyhyysrajan alapuolella.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä ja näillä suunnitelmissa näytetään punaista korttia niille hallitusohjelman tavoitteille, että opiskelijat valmistuisivat entistä nopeammin. Tämä johtaa siihen, että opiskelijoilla ei ole mahdollisuutta täysipäiväiseen opiskeluun, vaan edellyttää sitä, että tehdään töitä ja opiskellaan, mitä pystytään töiden ohessa.

17.25 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tämä on surullinen päivä opiskelijaliikkeelle, opiskelijoille ja opiskelijoiden asiaa kannattaville, ja pahoin pelkään, että se ei tule jäämään ainoaksi surulliseksi päiväksi tällä hallituskaudella.

Opintotuen indeksiin sitomisen puolesta kampanjoitiin monta vuotta, ennen kuin päätös sitomisesta vihdoinkin saatiin aikaiseksi viime hallituskauden loppupuolella. Moni tässäkin salissa istuva edustaja on ollut mukana marssimassa indeksiin sitomisen puolesta. Päätös oli merkittävä voitto opiskelijaliikkeelle, jonka keskeisiä tavoitteita se on ollut.

Kauan tämä etuus ei ehtinyt elinkustannusten nousua seurata, kun Sipilän hallitus on nyt ensimmäisinä opintotukitoimenpiteinään perumassa tämän päätöksen. Tämän esityksen myötä opintotuen indeksitarkistukset jäävät kahden vuoden mittaiseksi ajaksi historiaan. Tämän päätöksen myötä opiskelijoista tehdään taas ainoa väestöryhmä, jonka ensisijaiseksi etuudeksi tarkoitettu tuki ei seuraa yleisen kustannustason nousua lainkaan. Tämä ei ole yhdenvertaista, eikä se ole oikeudenmukaista. Palataan siis vuotta 2014 edeltäneeseen tilanteeseen, jossa opintorahan reaaliarvo ja ostovoima koko ajan kehittyvät negatiivisesti. Arvioidaan, että vuodesta 1992 vuoteen 2007 opintorahan ostovoimasta sulii viidennes. Mitään muita perusteluita kuin säästöt tälle huonolle ja epäreilulle päätökselle ei myöskään anneta. Hallituksen esityksen mukaan opintotuen indeksisidonnaisuuden lakkauttamisen tarkoituksena on vähentää indeksikorotuksista aiheutuvia valtion opintotukimenoja ja siten osaltaan panna täytäntöön hallituksen päättämät julkisen talouden välttämättömiä sopeutustoimia. Mutta mikäli välttämättömiä säästöjä haetaan, miksi opintotuen osalta ei sitten toimita niin, että jäädytetään indeksi määräajaksi? Säästövaikutukset olisivat samat, mutta toimenpiteenä se mahdollistaisi helpommin indeksitarkistuksiin palaamisen, kun ta-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

loustilanne parantuu. Miksi nimenomaan nuorille ja lapsille tarkoitettujen etuuksien eli opintorahan ja lapsilisien kohdalla poistetaan indeksisidonnaisuus pysyvästi?

Opiskelijaliikkeen toinen keskeinen tavoite on ollut vanhempien tulojen vaikutuksen poistaminen itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten opiskelijoiden kohdalla. Hallituksen esityksessä on myönteistä, että tähän ongelmaan puututaan tuloeroja korottamalla 13 prosenttia. Koko ongelmaa ei olla kuitenkaan edelleenkaan poistamassa. Tilanne Suomessa tulee tämän muutoksenkin jälkeen edelleen olemaan se, että itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten korkeakouluopiskelijoiden opintotukeen ei vaikuta vanhempien tulojen taso, mutta itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten toisen asteen opiskelijoiden kohdalla se vaikuttaa. Tämä ei perustuslakivaliokunnan mielestä edelleenkaan ole hyvin sovitettavissa perustuslain yhdenvertaisuussäätelyyn.

Lopputuloksena saadaan siis tämän esityksen myötä tilanne, jossa hallitus on palauttamassa meidät siihen eriarvoiseen tilanteeseen, jossa opiskelijat ovat ainoa ryhmä, jonka toimeentulo ei seuraa elinkustannustason muutosta ja jossa muualla kuin korkeakouluissa opiskelevia edelleen kohdellaan eriarvoisesti korkeakouluissa opiskeleviin nähden.

Näistä syistä kannatan edustaja Gustafssonin tekemää muutosesitystä ja tulen kannattamaan huomennakin.

17.30 Markus Lohi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ei opiskelijoiden eikä muidenkaan sosiaalietuuksia saavien perustoimeentulo, jonka takaa myös perustuslaki, ole kiinni siitä, onko etuus sidottu indeksiin vai ei, vaan yleensä siitä etuuden tasosta. Nimittäin jos tämä hallitus ei olisi purkanut tätä indeksisidonnaista opintotuen osalta, niin ensi vuonna opintotuki laskisi 0,4 prosenttia. Siis kansaneläkeindeksi tulee ensi vuoden osalta laskemaan 0,4 prosenttia, ja oppositio edellä käytettyjen puheenvuorojen perusteella ilmeisesti haluaa, että opintotukea laskettaisiin ensi vuoden osalta, koska te vastustatte sitä, että tämä indeksisidonnaisuus poistetaan. Jos me ajattelemme lähivuosien tulevaisuutta opiskelijoiden osalta, niin on ennustettu, että kansaneläkeindeksi tulee olemaan ei pelkästään ensi vuonna vaan tulevinakin seuraavina lähivuosina joko nolla tai miinusmerkkinen, joten lyhyellä aikavälillä opposition vaihtoehto tulisi leikkaamaan opintotukea eikä parantamaan siten opiskelijoiden asemaa tältä osin.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä tämän indeksin lisäksi esitetään, että opintotuen sidonnaisuutta vanhempien tuloihin silloin, kun kysymys on toisen asteen 18- ja 19-vuotiaista opiskelijoista, tullaan lieventämään niin, että näitä tuloeroja tullaan korottamaan 13 prosentilla. Tämähän on asia, johon myös edellinen hallitus puuttui lieventämällä tätä asiaa, korottamalla näitä tuloeroja. Se oli erittäin hyvä päätös, ja tämä hallitus jatkaa edelleen oikeaan suuntaan niin, että 13 prosentilla nämä tuloerot tulevat korottumaan. Tähän asiaanhan on puuttunut aikoinaan myös perustuslakivaliokunta, joka on selkeästi todennut, että ei ole perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:n kanssa sopusoinnussa se ajatus, että opiskelijat asetetaan eriarvoiseen asemaan sen perusteella, opiskelevatko he toisella asteella vai korkealla asteella. Kun tätä sivistysvaliokunnan mietintöä lukee, siellä nostetaan esille eduskunnan lausuma, jossa sanotaan, että valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tämä hallituksen esitys parantaa opiskelijoiden asemaa nykytilaan verrattuna ja on myös sopusoinnussa siinä mielessä perustuslakivaliokunnan lausunnon kanssa. Kysymys ei ole siis niinkään siitä, asuuko opiskelija kotona vai poissa kodista, tai siitä, että asetetaan iän perusteella opiskelijat eriarvoiseen asemaan, vaan perustuslakivaliokunta on

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

kiinnittänyt huomiota ennen muuta siihen, että opiskelijoita ei voida asettaa eriarvoiseen asemaan sen perusteella, opiskelevatko he toisella asteella vai korkeakouluasteella.

Tässäkin mielessä hallituksen esitys on erittäin tervetullut. Se ei kokonaan poista tätä tilannetta, mutta se vie selvästi paljon parempaan suuntaan, ja edelleen tämän uudistuksen jälkeen se joukko, joka joutuu eriarvoiseen asemaan edellä kerrotulla tavalla, pienenee olennaisesti. Siinä mielessä voi sanoa, että tähän tilanteeseen nähden, mitä me elämme Suomessa, taloudelliseen tilanteeseen nähden, tämä hallituksen esitys on kaikilta osin hyvä ja kannatettava.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Täällä oli muutama vastauspuheenvuoro, eli otetaan ensiksi edustaja Kiuru Krista ja sen jälkeen edustaja Arhinmäki.

17.34 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun täytyy sanoa, edustaja Lohi, että hyvää teidän puheenvuorossanne oli se, että kiinnititte huomiota tähän perustuslailliseen lausuntoon siitä, että toisen asteen opiskelijoita ja korkeakouluopiskelijoita ei pitäisi kohdella eri tavalla opintotuen ja opintososiaalisten etujen suhteen. Sitä mekin kannatamme. Valitettavaa vain on ollut se, että julkisen talouden jakovara on ollut niin heikko, että tähän asiaan ei ole vielä tullut parannusta. Mutta kannatan lämpimästi sitä, että rahaa tähän löydettäisiin.

Mutta sen sijaan minun täytyy sanoa, että minä en ole koskaan kuullut, en koskaan vielä tässä salissa, ja olen kuitenkin kolmatta kautta jo, tällaista perustelua tästä ihmisten tueksi, perusturvan tueksi rakennetusta indeksisidonnaisuudesta, jossa nämä tuet pysyvät ikään kuin aina siinä kyydissä, missä sitten joka tapauksessa eläminen ja muu kallistuu. Nyt minä ymmärsin tämän kyllä siitä näkökulmasta, että te halusitte suojella sitä kulmaa, ettei käy opiskelijoille niin, ettei saa enää ollenkaan samanarvoista opintotukea kuin ennen. Mutta silloinhan olisi pitänyt hallituksen ryhtyä toimiin, jolloin näitä olisi korotettu, eikä siihen, että selitetään täällä, että indeksi pitää leikata, jotta ihmisille jäisi edes saman verran käteen. Tässä on koira haudattuna. Te leikkaatte tämän suuren historiallisen uudistuksen viime kaudelta, että lopulta saatiin nämä opintososiaaliset edut (Puhemies koputtaa) sidottua indeksiin. Se on väärin, että... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

17.35 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puheenjohtaja! Edustaja Lohi ei ollut tarkkakorvainen eikä tarkkanäköinen lukiessaan opposition vastalauseita. Nimittäin siinä luki, että indeksisidonnaisuuden perusteella korotetaan. Kun aikaisemmin on ollut joitain kertoja, että Kela-indeksi olisi ollut miinusmerkkinen, niin silloin on tehty jäädytyspäätös, jolloin tuki ei laske. No, mitä teki nykyinen hallitus? Päätti jäädyttää kaikki indeksit mutta purki tämän päätöksen, kun huomasi, että indeksi on miinusmerkkinen, eli te tulette käymään työttömien, eläkeläisten kukkarolla ettekä tee sitä päätöstä, joka itse asiassa tässä vastalauseessa on, joka on esimerkiksi vasemmiston vaihtoehtobudjetissa, että koskaan ei mennä miinusmerkin puolelle.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan päätös tästä korottamisesta toisen asteen opiskelijoiden kohdalta on hyvä ja oikea. Toimiessani opintotuesta vastaavana ministerinä teimme merkittävät korotukset tähän ja teimme myös päätöksen siitä, että muutaman korotusaskelen kautta poistamme tämän kokonaan, koska ei ole mitään perustetta sille, että 18—19-vuotiailla, itsenäisesti asuvilla opiskelijoilla opintotuen tasoon vaikuttavat vanhempien tulot. Näin ei ole korkeakouluopiskelijoiden puolella. (Ben Zyskowitz: Pitäisi olla niilläkin!)

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen mennään puhujalistaan. Eli nämä edustajat ovat edustajat Lohi, Andersson ja Kalmari.

17.37 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tuossa puheenvuorossani sanoin, niin jos tätä indeksisidonnaisuutta ei olisi purettu, tosiasiasa olisi käynyt niin, että opintotuki olisi ensi vuonna laskenut 0,4 prosenttia. (Eduskunnasta: Olisi voinut jäädyttää!) — Totta kai sen olisi voinut jäädyttää, mutta oleellista ei ole perusturvan kannalta se, onko se sidottu indeksiin, vaan oleellista on tosiasiasa se absoluuttinen taso. Kun ajatellaan vaikkapa viime hallitusta, niin te kyllä sidotte lapsilisän indeksiin, mutta samalla sitä leikattiin tosiasiasa, ja tämä kertoo esimerkkinä sen, että oleellista ei ole lapsilisien indeksisidonnaisuus vaan se tosiasiallinen taso, mikä tehdään.

Me laitamme nyt Suomea kuntoon, ja meidän harras toiveemme on se, että kun tämä onnistuu, niin meillä talous olisi aika pian siinä kunnossa, että me voisimme tehdä etuuksiin, niihin etuuksiin, jotka sitä eniten kaipaavat, myös tasokorotuksia. Nyt tämä indeksi tosiasiasa lähitulevaisuudessa tulee kohtelevaan hyvin opiskelijoita, koska heidän opintotukensa ei tule pienenemään.

17.38 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä negatiiviset indeksithän ovat tällainen poikkeus, joka johtuu tästä yleisestä huonosta taloustilanteesta. Oikeudenmukainen tapa toimia tässä tilanteessa — erityisesti jos on, niin kuin edustaja Lohi, huolissaan ilmeisesti opiskelijoiden toimeentulosta — olisi jäädytys. Miksi hallitus ei toiminut näin? Silloin kenenkään tuen taso ei laskisi, nämä säästövaikutukset olisivat samat, mutta silloin kun taloudellinen tilanne kohenee, niin se olisi mahdollistanut sen, että palataan näihin indeksitarkistuksiin, että me pystymme myöskin jatkossa huolehtimaan siitä, että opintorahan reaalin arvo ja opiskelijoiden ostovoima säilyvät ja seuraavat tätä yleistä elinkustannusten muutosta. Miksi te ette toimineet näin?

17.39 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin on tärkeää, että se eriarvoisuus, mikä toisen asteen ja korkeakouluasteen välillä on, pienenee. Mutta täällä oppositio aivan väärin argumentein loi mielikuvaa siitä, että nyt opintoajat ensi vuonna ja seuraavana vuonna pitenevät sen takia, että indeksijäädytys tehdään, kun tosiasiasa nyt ei lasketa indeksien pienenemisen kautta opintotukea, jolloin jos sama taso olisi haluttu edes säilyttää, niin olisi pitänyt tehdä erillinen jäädytyspäättös vielä. Minusta on aika kohtuutonta, että luodaan tällaisia mielikuvia, kun huonoimmillaankin sitten, jos se indeksi jossain kohtaa alkaa purra, ei ole todellakaan kysymys isoista rahoista. Totta kai pitkässä juoksussa opintotuet saattavat jäädä jälkeen, mutta jos taloustilanne paranee ja Suomi tästä nousuun lähtee, niin varmasti yksi asia, jota tullaan sitten harkitsemaan, (Puhemies koputtaa) on se, voidaanko opintotukia aikanaan korottaa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä vastauspuheenvuorot edustaja Krista Kiuru, edustaja Lohi ja edustaja Arhinmäki, sitten listaan.

17.40 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on tosi iso arvovalintakysymys, siis jo se, että te jäädytätte useita indeksejä. Mutta nyt, kun tässä olisi sitten mahdollisuus jäädyttää indeksi, sekään ei käy, vaan te halusitte varmistaa, että se,

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

että opintotuen pitkän perspektiivin, pitkän aikavälin kestävyys voisi säilyä, otetaan pois. Tätä minä en voi ymmärtää: Miksi? Miksi te teitte tällaisen arvovalinnan? Jos ei eduskunnassa käydä tätä keskustelua, niin tämä on aivan uskomatonta.

Ja sitten minä haluan sanoa toisena näkökulmana, että minä uskon, että Ben Zyskiewicz varmasti kannattaa (Hälinää — Puhemies koputtaa) sitä... — Saanko, puhemies, jatkaa?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Te voitte jatkaa ilman muuta, mutta nyt annetaan puhujalle rauha.

Niin, minä olen tosi syvästi huolissani siitä, että jos opintotukijärjestelmästä haetaan selkeää reformia ja uudistusta, jossa 150 miljoonaa lähdetään hakemaan tuottoa valtion kassaan, niin näillä ihmisillä, jotka elävät opintotuella, ei ole minkäänlaista tulevaisuusperspektiiviä, varsinkaan kun tämä hallitus on päättänyt, että missään nimessä tämä opintotuki (Puhemies koputtaa) ei voi ajassa säilyä, vaan tässä puretaan tämä historiallinen viime kauden päätös.

17.41 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen suuri arvovalinta on se, että me laitamme Suomen kuntoon, ja tässä työssä joudutaan tekemään leikkauksia ja nipistysia vähän kaikkialta. Mutta kun minullakin on opiskelijapoika, niin ei häntä kiinnosta mikään indeksi. Häntä kiinnostaa reaalinen ostovoima opintotuessa, ja se paranee ensi vuonna eikä heikkene, kuten te väitätte täällä. Tämä on se tosiasia. Me pysäytämme velanoton Suomessa. Meidän tarkoituksemme on pysäyttää velanotto, mutta sosialidemokraatit ja vasemmisto ovat ottamassa velkaa lisää. (Krista Kiuru: Ei olla ottamassa velkaa lisää!) Sehän on se, minkä joutuvat tulevat sukupolvet maksamaan tulevaisuudessa, ja tämä on se suuri arvovalinta, että me emme syö nyt tulevien sukupolvien pöydästä vaan me pysäytämme velanoton ja laitamme Suomen kuntoon. (Krista Kiuru: SDP ei ota enempää velkaa!)

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Arhinmäki. — Sen jälkeen mennään hetkeksi taas puhujalistaan ja otetaan pieni debatti tuossa seuraavassa vaiheessa.

17.42 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun nykyinen opintotukijärjestelmä luotiin vuonna 1992, opintotukea ja opintorahaa ei sidottu indeksiin. Se tarkoitti sitä, että opintotuki ja opintoraha jäivät koko ajan jälkeen yleisistä kustannuksista. Se tarkoitti sitä, että kun lopulta tehtiin 15 prosentin korotus vuoden 2007 vaalien jälkeen, niin sekään ei edes ottanut kiinni siitä aukkoa, joka oli syntynyt. Pitkässä juoksussa nimenomaan tarvitaan indeksi siihen, että opintorahan ja opintotuen taso ei jää auttamattomasti jälkeen, ja tämä on se, mitä haetaan esityksellä. Silloin, jos menee miinusmerkkiseksi, jäädytetään — niinhän hallitus tekee toimeentulotuen osalta, mutta kaikkia muita etuisuuksia nyt leikataan — mutta ei jää tällaisista pitkää häntää, joka on erittäin vaikea saada korjattua.

Edustaja Kalmari, itse en ainakaan puhunut siitä, että tämä indeksiin sitominen on se, joka vie mahdollisuuden opiskelulta (Puhemies koputtaa) ja pakottaa työntekoon, vaan se 70 miljoonan euron leikkaus, jonka hallitus on myös laittanut (Puhemies: Aika!) opintotukeen, on se, joka vie mahdollisuuden.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten mennään hetkeksi puhujalistaan.

17.44 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! Olisin toki toivonut, että, näin tärkeän asian tiimoilta kun olemme vielä tässä vaiheessa iltaa täällä tänään, salissa olisi hieman enemmän edustajia, ja erityisesti olisin toivonut sitä hallituspuolueen suunnasta. Nyt tehdään tosiaankin jälleen kerran sarjassamme näitä historiallisia päätöksiä eikä missään nimessä olla viemässä tilannetta parempaan suuntaan. Tämä on hyvin surullinen päivä, kuten edustaja Andersson täällä jo sanoi, niin opiskelijajärjestöille, opiskelijoille kuin suomalaiselle tulevaisuudelle ja koulutukselle sekä osaamiselle.

Arvoisa puhemies! Nämä hallituksen leikkaukset koulutukseen ja sivistykseen ovat tosiaankin historiallisia. Toisin kuin hallitus yrittää kovasti väittää, ne eivät luo ympäristöä, jossa luovasti kehitetään jotain parempaa ja kauniimpaa. 3 miljardin kokonaisleikkaukset jo muutenkin vaikeassa ja tiukassa tilanteessa lamaannuttavat suomalaisen koulutusjärjestelmän. Tätä linjaa ollaan jälleen kerran jatkamassa täällä tänään opintotukea leikkaamalla.

Opintotuki ja muut opintososiaaliset edut kuuluvat sosiaaliturvaan. Ne eivät ole opiskelijoiden palkkaa. Ne eivät ole palkkaa. Opintotuki on tämän yhteiskunnan panostus siihen, että jokaisella on mahdollisuus panostaa opiskeluun täyspäiväisesti riippumatta siitä, minkälaisesta perheestä tulee, minkälaisesta taustasta tulee ja onko vanhemmilla varaa tukea opiskelijan opiskelua. Opintotuki on tämän yhteiskunnan panostus ennen kaikkea tulevaisuuden osaajiin, panostus siihen, että meidän nuorilla on mahdollisuus kehittää itseään ja luoda Suomeen jotain uutta, jotain parempaa. Yhdessä koulutukseen kohdistuvien muiden leikkausten kanssa herää vahvasti kysymys: millaista yhteiskuntaa te — no, täällä ei kovin montaa keskustalaista, perussuomalaista ja kokoomuslaista ole — haluatte rakentaa? Olen elänyt siinä uskossa, että jokainen puolue haluaa pitää huolta mahdollisuuksista. Minä ja varmasti täällä moni muu on pettynyt siihen, että näistä tavoitteista eli korkeasta sivistyksestä, hyvästä menestyksestä ja tulevaisuudenuskosta ei pidetä kiinni.

Hallituksen esitys leikkaa opintotukea ja jättää sen junnaamaan paikalleen samalla kun muu kustannustaso nousee. Opintotuen taso on jo nyt matala, ja se on jäänyt kaikesta muusta kehityksestä jälkeen. Negatiivisen indeksimuutoksen tekeminen ja sen jälkeen koko indeksin poistaminen on hallitukselta hyvin näköalatonta politiikkaa. Tämä on väärin. Me olemme valiokunnassa kuulleet lukuisia opiskelijoita, lukuisia järjestöjä, lukuisia asiantuntijoita, jotka paitsi pitävät tätä harmillisena, myös näkevät sen, että tämä vaikuttaa opiskelijoiden opiskeluaikoihin, tämä vaikuttaa ennen kaikkea siihen, onko kaikilla opiskelijoilla samanvertaiset mahdollisuudet opiskella Suomessa myös tulevaisuudessa. Jos täällä edustajan poika ei välttämättä tiennyt näistä indekseistä, niin kyllä meidän opiskelijajärjestöt tuntevat hyvin vahvasti sen, mitä indeksit tuottavat ja mitä vaikutuksia sillä on opiskelijoiden elintasoon, joka on tosiaankin tällä hetkellä hyvin matala. Opintotuen leikkaukset johtavat opintoaikojen pidentämiseen, kun opiskelijat yhä enenevässä määrin käyvät töissä. Tämä on täysin hallituksen omia tavoitteita vastaan eikä varsinkaan auta sitä, että työuria pidennetään tai että opiskelijat pääsisivät mahdollisimman nopeasti työelämään, kuten me kaikki täällä yhteisesti toki toivomme.

Sosialidemokraattien vaihtoehto on tukea opiskelua, tukea koulutusta ja sivistystä. Suomalainen vaihtoehto on tukea opiskelua ja panostaa yhteen meidän parhaimmista kilpailukyvyistä. Se kilpailukyky on meille kaikille koulutus ja osaaminen.

Arvoisa puhemies! Arvoisa hallitus ja arvoisat muutamat kansanedustajakollegat! Tätä esitystä ei pidä hyväksyä. Pidetään opintotuki-indeksi ja annetaan opiskelijoille edes se

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

kohtuullinen elintaso, edes se kohtuullinen elintaso. Ja ilman muuta kannatan kollegani, edustaja Gustafssonin erittäin hyvää vastaehdotusta. — Kiitoksia.

17.49 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Hallitus on nimennyt osaamisen ja koulutuksen yhdeksi keskeiseksi kärkihankkeeksi. Kuitenkin koulutuksesta leikataan ja myös opintotuki on leikkurissa. Mihinkään muuhun perusetuuteen ei suunnitella vastaavia leikkauksia. Opiskelijaliike sai vuosien taistelun jälkeen suuren työvoiton, kun opintotuki si-
dottiin indeksiin vuonna 2014. Nyt indeksi aiotaan poistaa. Johan opiskelijat ehtivät nauttia siitä kaksi vuotta. Jatkossa siis jo nyt matalan opintotuen taso tulee laskemaan, kun yleinen kustannustaso nousee.

Hallituksen linjaus on selvästi ideologinen, sillä jos tavoitteena on saada säästöä tällä hallituskaudella tai estää tuen tason lasku indeksin kehittyessä negatiiviseksi, niin miksi ei voida vain jäädyttää indeksia, kuten täällä on jo tullut aiemmin esille? Miksi indeksisidon-
naisuus pitää kokonaan poistaa, mikä johtaa pitkällä aikavälillä opintotuen reaaliarvon las-
kuun? Tässä esityksessä taitaakin olla kyse laajemmasta tavoitteesta romuttaa opintora-
haan perustuva tukijärjestelmä. Keskustan edustajien lupailut tulevista opintotuen tasoko-
rotuksista vaikuttavat hyvin epäuskottavilta, kun tiedetään, että opetusministeri on kerto-
nut jatkosuunnitelmista, opintotuen tason noin 20 prosentin leikkaamisesta ja suunnitel-
mista muuttaa opintoraha yhä lainapainotteisemmaksi.

Opintorahan lainapainotteisuus on monella tapaa ongelmallinen. Monet vanhemmat ih-
miset muistelevat menneisyyttään, jolloin opiskelijat elivät lainan varassa. Taaksepäin kat-
somalla ei kuitenkaan löydy eväitä tämän päivän ja tulevaisuuden ongelmiin. Ennen kor-
keakoulutus merkitsi hyvin usein varmaa työllistymistä hyväpalkkaisiin töihin ja inflaatio
söi lainoja pois, mutta nyt korkeakaan koulutus ei takaa työpaikkaa ja inflaatioluvut ovat
matalat. Lainan takaisinmaksukyky ei ole tänä päivänä nuorille mikään itsestäänselvyys.
Lainapainotteisuus vaikuttaa etenkin vähävaraisten perheiden lasten kouluttautumiseen.
Kun opiskeluita varten on otettava lainaa, tuntuu opiskelu liian riskialttiilta sijoitukselta.
Monissa perheissä ei enää uskota, että koulutus kannattaa. Suomi on vaarassa menettää
monen lahjakkaan nuoren osaamispotentialin, mikäli näin käy.

Samaan aikaan tavoitellaan kuitenkin opintoaikojen lyhentämistä. Tavoite on ristiriitai-
nen opintotuen leikkaamisen kanssa. Kun opintotuki on liian pieni, on lainarahalla elämis-
tä kaihtavien nuorten pakko etsiä töitä. Opiskelija joutuu valitsemaan, tekeekö töitä opin-
tojen ohella ja valmistuminen hidastuu vai keskittyykö täysipainoisesti opiskeluun, jolloin
sitten joutuu ottamaan lainaa. Monet valitsevat mieluummin tekevänsä töitä, vaikka se
merkitseekin hitaampaa valmistumista, koska lainaa ei haluta ottaa. Mahdollisuus täysiai-
kaiseen opiskeluun on edellytys nopealle valmistumiselle. Opiskelijat ovat ainoa väestö-
ryhmä, jonka perustoimeentulo on lainan varassa. Taloudellisesti on kannattavampaa olla
työtön kuin opiskelija. Tämä on tosiasia. Nuorille lähetetään viesti, että opiskelu ei kann-
ta. Opintotuen leikkaaminen vain pahentaa jo olemassa olevia kannustinloukkuja.

Arvoisa puhemies! Opiskelijat ja opiskelijaliike ovat lopen kyllästyneitä opintotukeen
tehtävistä jatkuvista muutoksista, joihin ovat syypäinä edellisetkin hallitukset. Lähes jokai-
nen vuosiluokka opiskelee erilaisten tukikriteerien turvin. On outoa, että jatkuvasti muut-
tamalla tämän erittäin pienen perusetuuden tukikriteereitä pyritään milloin vauhdittamaan
opintoja, milloin ratkaisemaan kestävyysvajetta, milloin estämään oletettua laiskottelua.
Tämä on narulla työntämistä, ja narulla ei voi työntää. Opintoaikojen lyhentämisessä olen-

naista on työllisyystilanne, laadukas opintojen ohjaus ja opintososiaaliset palvelut sekä mahdollisuus keskittyä täysipäiväisesti opiskeluun.

Arvoisa puhemies! Hallituksen suunnitelmia jo ennestään pienen opintotuen indeksipoistosta ei voi hyväksyä.

17.53 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Pyysin alun perin puheenvuoroa tähän keskusteluun käydäkseni keskustelua valtiosääntöoikeudesta, mutta muutama sana tähän alkuun tästä opintotuen indeksin poistamisesta tällaisena substanssikysymyksenä.

Edustaja Aalto esitti minulle vaativia kysymyksiä mutta joutui valitettavasti poistumaan ennen kuin pääsin vastaamaan, mutta voin hänelle vastata ja muillekin, että en ollenkaan ole osallistumassa tähän huutokauppaan opintotuen tasosta ja sen korotustarpeista. Päinvastoin, viime vaalikaudella, kun tästä indeksiin sitomisesta päätettiin, niin muistan olleeni ainoa, joka siinä keskustelussa kyseenalaisti sen päätöksen järkevyyden. Kysyin silloin, ymmärrämmekö me täällä — tarkoitin eduskunnassa — missä tämä maa taloudellisesti menee, ja täällä me vain — siis viittaen viime vaalikauteen — lisäämme erilaisia sosiaali-etuuksia, ja sen päälle vielä kaikki, suunnilleen kaikista puolueista, vaativat, että lisää pitäisi tehdä. Itse olen sitä mieltä, että meillä on Suomessa suunnilleen maailman anteliaim opintotukijärjestelmä, enkä todellakaan näe mitään tarvetta näin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa lähteä sitä parantamaan, ja luonnollisesti hyväksyn erilaiset välttämättömät säästöt myös tältä osin.

Mielenkiintoista sinänsä — enkä nyt mene tähän pidemmälle — oli ja on aikaisemminkin ollut se, että esimerkiksi laitavasemmisto ei todellakaan hyväksy sitä, että vanhempien tulot lainkaan vaikuttaisivat opiskelijan yhteiskunnalta saamaan tukeen. Minä taas olen niin vanhan liiton mies, että ajattelen, että jos me rikkaiden lapsille antaisimme vähemmän opintotukea, sitä saattaisi riittää jopa enemmän annettavaksi niille opiskelijoille, jotka sitä oikeasti tarvitsevat. Minä tiedän kaikki nämä universaaliperiaate- ja muut vastalauseet, mutta kun täällä eräs kansanedustaja kertoi opiskelevasta pojastaan, niin onhan se hyvä, että me kaikki täällä kannamme huolta siitä, että kansanedustajienkin lapset varmasti saavat veronmaksajien rahoilla opintorahaa sen sijaan, että näillä kansanedustajan tuloilla elävillä kansanedustajilla, joilta varmasti riittäisi rahaa myös omien lasten taloudelliseen tukemiseen, vaikka lapset olisivatkin jo 18 vuotta täyttäneitä, olisi joku vastuu ja hyvätuloisilla ja varsinkin suurituloisilla ihmisillä jälkeläistään, vaikka nämä olisivatkin 18 vuotta täyttäneitä.

Mutta minä tiedän, että tämä on hyvin vanhanaikaista puhetta, koska totta kai täällä huu-detaan, että kaikille kuuluu yhteiskunnan ja veronmaksajien maksama opintoraha eivätkä missään nimessä vanhempien tulot saa, missään nimessä tietystikään, vaikuttaa millään lailla asiaan. Minä olen niin vanhanaikainen, että vaikka minulla on lapsi, joka on jo 30 vuotta täyttänyt, niin koska hän on päätoiminen opiskelija, niin vaan itse taloudellisesti häntä tuen ja luulen, että käytännön elävässä elämässä näin teette te kaikki muutkin.

Mutta mennään siihen valtiosääntöön. Olen aikaisemmin eduskunnan pöytästä monta kertaa arvostellut perustuslakivaliokunnan tiukkoja tulkintalinjoja ja kohdistanut kritiikkiä myös perustuslakivaliokunnan vakituisesti kuuntelemiin asiantuntijoihin. Nyt tässä opintotukilausunnossa perustuslakivaliokunta on kuunnellut vain kahta asiantuntijaa valtiosäännön puolelta, eivätkä hekään kuulu niihin eniten kuultuihin, joten en voi tässä vaiheessa tulilinjalleni ottaa niinkään näitä perustuslakiasiantuntijoita, ennemminkin pitää

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

katsoa tietysti valiokunnan puheenjohtajien ja jäsenten suuntaan, mutta tässä tapauksessa haluan aivan suoraan myös kiinnittää katseeni valiokuntaneuvosten suuntaan.

Mistä on kyse? Kyse on siitä, että perustuslakivaliokunta antamassaan lausunnossa kirjoittaa — mikä on fakta — että sen mielestä indeksisidonnaisuudesta luopumisen taloudellinen merkitys yksilötasolla ei ole kovin merkittävä, kun otetaan huomioon arviot indeksin odotettavissa olevasta kehityksestä lähivuosien aikana. No, tähän on totta. Sen jälkeen valiokunta kirjoittaa näin, yksimielisesti: valiokunnan mielestä ehdotus ei siten — painotus sanalla siten — merkitse sellaista perusoikeuden toteutumistason heikennystä, joka muodostuisi valtiosääntöoikeudellisesti ongelmalliseksi. Eli tästä voimme lukea, että mikäli meillä olisi odotettavissa lähivuosina nopeampaa inflaatiota tai mikäli hallitus olisi esittänyt esimerkiksi 5 prosentin leikkausta opintorahaan tai mikäli hallitus olisi esittänyt niin kuin on ilmoittanut esittävänsä — kun nyt säästetään noin 20 miljoonaa vuositasolla vuonna 19 ja tarkoitus on säästää vielä 50 miljoonaa enemmän — tämän 50 miljoonan euron säästöä tässä yhteydessä, niin tämän perustuslakivaliokunnan yksimielisen lausunnon valossa siitä olisi muodostunut valtiosääntöoikeudellisia ongelmia.

En ollenkaan hyväksy tätä ajattelua. Meillä ei ole voimassa sellaista perustuslakia — en ainakaan minä ole ollut sitä säätämässä, ja olen ollut säätämässä voimassa olevaa perustuslakia — jossa me olisimme naulanneet kiinni esimerkiksi nykyisen opintorahan tason perustuslain suojaamaksi tasoksi joko sivistyksellisten perusoikeuksien kannalta, muistaakseni 16 §, tai sosiaaliturvaan liittyvien perusoikeuksien kannalta, 19 §. Päinvastoin, kun perusoikeusuudistus tehtiin, silloin hallituksen esityksessä ja perustuslakivaliokunnan käsittelyssä todettiin, että "sosiaaliturvaa suunnitellaan ja kehitetään yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti ja että kansantalouden ja julkisen talouden tila voidaan ottaa huomioon mitoittaessa sellaisia etuuksia, jotka julkinen valta välittömästi rahoittaa". Tämä on minun mielestäni täydellinen itsestäänselvyys. Ja se, että me nyt vuonna 2015, parikymmentä vuotta sen jälkeen kun perusoikeusuudistus tehtiin, perustuslakivaliokunnan lausunnoilla rupeamme naulaamaan kiinni voimassa olevia etuustasoja ja annamme ymmärtää tällä siten-sanalla, että jos sinne tehdään vähän merkittävämpi muutos kuin mitä nyt indeksijääditys matalan inflaation aikana tarkoittaa, ollaan ajautumassa perustuslaillisiin ongelmiin, on minusta täysin käsittämätön tulkinta eikä se perustu meidän perustuslakiin eikä sen esitöihin.

Haluan vielä siis sanoa, kun puhutaan sivistyksellisistä oikeuksista 16 §:ssä, että kun meillä on kuitenkin mahdollisuus opintolainaan, niin jo opintolain sinänsä mahdollistaa sen, että hyvin vaatimattomista, köyhistä oloista voidaan opiskella niin pitkälle kuin ällä riittää ja tahtoa opiskella riittää. Ja näin juuri tässä maassa on käynyt. Täällä sanottiin, että ei pidä katsoa taaksepäin. Mutta haluan sanoa, että kun suuret ikäluokat tulivat opiskelemaan korkeakouluihin 60-luvun lopulla, ei ollut mitään opintorahaa, oli opintolain, ja opintoraha alkujaan tuli 70-luvun alussa muistaakseni niin, että kaikkein köyhimpien perheiden lapset saattoivat saada opintorahaa. Silloin ei kukaan älynnyt vaatia, että myös kansanedustajien lasten pitää saada opintorahaa niin kuin tänä päivänä laitavasemmisto ja kaikki muutkin täällä salissa vaativat. Nämä suurten ikäluokkien edustajat, kymmenettuhannet, jotka tulivat köyhistä oloista, opiskelivat maistereiksi ja tohtoreiksi tämän opintolainan turvin, ja se täytti sivistykselliset oikeudet. Jokaisella on mahdollisuus opiskella niin pitkälle kuin ällä riittää, omista tai vanhempiensa tuloista ja varallisuudesta riippumatta.

Tällä hetkellä perustuslakivaliokunnassa taitaa olla lapsilisien indeksin poistamisesitys. Jos tällä linjalla jatketaan, niin perustuslakivaliokunta seuraavaksi toteaa, että no joo, kun

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

on matala inflaatio, niin lapsilisistä voidaan poistaa indeksit mutta perustuslaillisia ongelmia tulee, jos inflaatio on nopeampi. Tämä on täysin kestämaton ajatus, että juuri ne sosiaalietuuksien tasot, jotka meillä sattuu olemaan nyt vuonna 2015, olisi jotenkin perustuslaissa naulattu siksi vähimmäistasoksi, joka pitää olla riippumatta siitä, mihin tämän maan talous on menossa — vaikka se olisi menossa päin mäntyä, niin kuin se juuri tällä hetkellä on.

Lopuksi sanon, että luulen, että meidän näkökulmamme tähän perustuslailliseen kysymykseen ovat niin erilaiset, kun te täällä ennen kaikkea katsotte asiaa näiden opiskelijoiden ja opiskelijaliikkeen monivuotisen taistelun ja monivuotisten vaatimusten valossa, että en ryhdy tähän keskusteluun tämän pitempään, mutta toivon, että perustuslakivaliokunnan valiokuntaneuvos ja perustuslakivaliokunnan jäsenet ja perustuslakivaliokunnan kuulemat asiantuntijat kuitenkin noteerisivat tämän kritiikin, joka tässä nyt on esitetty.

18.04 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskoviczin ääneen ajattelua oli sinällään mielenkiintoista kuunnella. Siellä nyt ovat olleet asiantuntijoina oikeustieteen tohtori, dosentti Liisa Nieminen ja professori Veli-Pekka Viljanen. Professori Viljasta olen kuunnellut useamman kerran. Arvostan häntä huomattavasti enemmän perustuslakiasiantuntijana kuin edustaja Zyskoviczia. Silti edustaja Zyskoviczilla on tietysti oikeus esittää mielipiteitään, ja kun en ole saanut tutustua näihin asiantuntijalausuntoihin, niin en myöskään lähde tässä nyt juridiseen viisasteluun. Tässä kohdassa kuitenkin, minkä edustaja Zyskowicz otti esille, puhutaan perusoikeuden (Puhemies koputtaa) toteuttamistason heikennyksestä. No, nyt tämä opintoraha on suuruusluokaltaan 300 euroa, ja sillä ei, edustaja Zyskowicz, kukaan elä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jos nyt vielä sallitaan vastauspuheenvuoro edustaja Taavitsaiselle ja sitten mennään puhujalistaan.

18.05 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja Zyskowicz, verotus on paras keino tasata tuloeroja, ja sillä me saamme myös sen vähän rikkaamman perheen vanhemmat osallistumaan näitten opintotukikustannusten maksamiseen. Täällä on viitattu tänään myös siihen, että tämä nykyhallitus leikkaa, jotta velanotto vähenee, ja niin edelleen. Tämä ei pidä paikkaansa. Ei pidä antaa tällaista kuvaa, sillä tämä keltainen kirja tässä sisältää enemmän velanottoa kuin tänä vuonna viime hallitus on ottanut velkaa. Mutta tämä hallitus jakaa tämän velan oman arvomaailmansa mukaisesti esimerkiksi alentamalla autoveroa tai tekemällä muuta tällaista vähän rikkaampaa henkilöä tukevaa politiikkaa, eli politiikka on arvovalintoja. En pidä siitä, että ihmisten annetaan ymmärtää, (Puhemies koputtaa) että tämä hallitus ottaisi vähemmän velkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan siirrytään, edustaja Yanar.

18.06 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Minut valittiin eduskuntaan suoraan yliopistosta, joten minulla on tuoreessa muistissa, millaista on elää opiskelijana ja millaista on elää pienellä opintotuella.

Hallitus esittää, että opintorahaa ei enää nostettaisi kansaneläkeindeksin perusteella. Lisäksi hallitus on tuomassa muitakin heikennyksiä opintotukeen tällä kaudella. Pitkän puor-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

tamisen jälkeen opiskelijat saivat indeksisidonnaisuuden vuonna 2014 eli viime vuonna. Tässä salissakin on paljon edustajia, jotka ovat olleet niissä mielenosoituksissa vaatimassa tätä asiaa. Lopputulos on se, että opiskelijat käytännössä saivat kaksi korotusta, ennen kuin nykyinen hallitus lopettaa indeksisidonnaisuuden. Kyse on pienistä summista valtiolle, mutta suurista summista, jos ruokakaappi huutaa tyhjyyttään. Näillä korotuksilla on maksettu nuudeleita, tofua, tonnikalaa päiväksi tai pariaksi. Pitääkö opiskelijoiden nyt paastota pari päivää kuukaudessa, vai mikä on hallituksen visio?

Opintotuen taso on kohtuuttoman alhainen. Osittain siksi opiskelijoista suurin osa käy töissä. Jos opintotuen annetaan rapautua, yhä suurempi osa opiskelijoista joutuu turvautumaan hanttihommiin opiskelujen sijaan. Tämä tulee hidastamaan työelämään siirtymistä. Minä taas luulin, että hallituksen tavoitteena on se, että opiskelijat siirtyisivät nykyistä nopeammin työelämään. Olen varmaan väärässä. Pakko todeta, että pitkällä aikavälillä ostovoimaltaan aleneva opintotuki saattaa aiheuttaa sen, että entistä enemmän vain rikkaiden lapsilla on mahdollisuus jatkaa opiskeluaan. Toivottavasti emme palaa näihin 60-luvun tilanteisiin. Pakko todeta, että arvon hallitus, opiskelijoilla on muisti. Nyt ei ainakaan yhdenkään opiskelijan tarvitse arvailla, ketkä ovat opiskelijan puolella, ketkä ovat opiskelijaa vastaan.

Arvon hallitus, miettikää nyt vielä kerran. Tällä hetkellä inflaatio on niin alhaista, ettei tästä tule isoja kustannuksia valtiolle lähivuosina. Kysymys on ainoastaan siitä, että hallitus haluaa tehdä pientä kiusaa opiskelijoille. Ongelma on se, että tästä pienestä kiusasta tulee vuosien kuluessa iso kiusa. Hallitus, miksei yritetä saada opiskelijat opiskelemaan? Eikö se olisi kaikkien etu? — Kiitos.

18.10 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajat! Edustaja Zyskiewicz, myös minä olen vanhan liiton miehiä, mutta hieman eri näkökulmasta ilmeisesti. Minä tuen nuorten itsenäistymistä, sen mahdollisuuksia ja erityisesti omaa vastuullisuutta riippumatta siitä, minkälainen tilanne vanhemmilla on. Näen tärkeänä sen, että yhteiskunta tekee mahdolliseksi ja tukee hyvän elämän rakentamista, ja siitä on kysymys tässä opintorahassa, joka kuitenkin on aika marginaalinen raha, sen kaikki täällä ymmärtävät.

Arvoisa puhemies! Tämä opintorahajärjestelmälaki tulisi kokonaan uudistaa, jotta se kohtelisi kaikkia opiskelijoita yhdenvertaisesti, samoin eri oppiasteilla opiskelevia yhdenvertaisesti. Nykyinen laki ei huomioi huollettavien määrää. Jos esimerkiksi on suuri perhe, jossa on paljon lapsia, niin vaikka vanhemmilla olisi kohtalaiset tulot, silloin tämän opiskelijan opintoraha jää todella pieneksi, koska se huomioi vain vanhempien tulot mutta ei huomioi sitä, että niillä vanhemmilla on vaikka kahdeksan huollettavaa. Se on iso puute tässä.

Myöskään opiskelun ja perhe-elämän yhdistämistä ei nykyisessä laissa ole riittävästi otettu huomioon. Nykyisin opiskelevat perheet elävät köyhyysrajan alapuolella, monet heistä. Heidän odotetaan nostavan täysimääräisesti opintovelkaa, eikä toimeentulotukea myönnetä heille helposti. Vaikka kaikki velka nostettaisiin, tulotaso jää todella pieneksi. He ovat maassamme köyhistä köyhimpiä. Perheellisten tulorajoja tulee nostaa tai mieluiten poistaa kokonaan, jotta elintasoa on mahdollista nostaa työnteolla. Opintorahaan tulisi myös saada lapsikorotus.

Näistä parannuksista olisi monenlaista hyötyä. Moni perheellinen saisi mahdollisuuden tehdä loppuun perheen vuoksi kesken jääneet opinnot. Nykyistä useammat voisivat perustaa perheen jo opiskeluaikana, eli nuorten naisten työelämään siirtyminen sujuisi helpom-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

min. Tällä olisi tasa-arvovaikutuksia. Muutos olisi todennäköisesti aika kustannusneutraali, sillä ansiosidonnaisten vanhempainetuksien käyttö voisi vähentyä, mikäli useampi perustaisi perheen jo opiskeluaikana. Perheet saisivat todennäköisemmin toivomansa määrän lapsia, kun perhe perustettaisiin optimaalisessa iässä, eli tämä ikärakenteenkin vinoutuma voisi korjaantua. Tässä on paljon puolia.

Lopuksi haluan sanoa sen, että yhdyin tähän vastalauseeseen, joka täällä on. Minusta tämä ei ole sellainen kohta, jossa on viisasta säästää. Ja vielä, mitä vanhemmuuteen tulee, edustaja Zyskiewicz, on ihan normaalia, että vanhemmat, vaikei olisi penniäkään rahaa, yrittävät tyhjästäänkin tukea lapsiaan, jos oikeasti rakastavat lapsiaan, oli sitten tulotaso mikä tahansa. — Kiitoksia.

18.13 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa herra puhemies! Opintotukeen on tulossa muutoksia, joista suurin osa on myönteisiä myös sivistysvaliokunnan yksimielisen lausunnon mukaan. Ainoa erimielisyys tässä hallituksen esityksessä koskee opintotuen indeksisidonnaisuutta.

Sillä, että opintotuen sidonnaisuus indeksistä poistetaan, hallitus itse asiassa estää opintotuen heikkenemisen maamme huonossa taloustilanteessa. Mikäli opintotuki olisi ensi vuonna edelleen sidottu kansaneläkeindeksiin, opintotuen taso laskisi arviolta 0,4 prosenttia, ja jatkossakin indeksin arvioidaan olevan negatiivinen tai lähellä nollaa. Lyhyellä aikavälillä opposition vaatimukset olisivat siten opiskelijoiden edun vastaisia.

Olemme sivistysvaliokunnassa kuitenkin yksimielisesti linjanneet, että asiaan voidaan ja siihen myös kannattaa palata, kun taloustilanne paranee. Vuosittaisten talousarvioehdotusten laatimisen yhteydessä mahdollisuus opintotuen indeksiin sitomiseen voidaan siis arvioida aina uudelleen. On kuitenkin myös kysyttävä, mikä indeksimuoto on opintotuen kannalta paras tuen tason kehittymiseksi, jotta opiskelijan toimeentulo ei heikkene, kuten nyt olisi käynyt ilman hallituksen esitystä. Niin hallitusta kuin oppositiota edustavat sivistysvaliokunnan jäsenet olivat yksimielisiä siitä, että jatkossa arvioidaan, mikä indeksi on soveltuvin opintorahan reaaliarvon ja ostovoiman säilyttämiseksi.

Arvoisa puhemies! Itsenäisesti asuvien 18- ja 19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden mahdollisuutta opintotukeen parannetaan korottamalla vanhempien tulorajoja 13 prosenttia. Tulevaisuudessa nämä vanhempien tulorajat pitää saada kuitenkin kokonaan historiaan, jotta tasa-arvoisuus opiskelijoiden keskuudessa saavutetaan iästä riippumatta. Meidän pitää jatkossa myös kokonaisuudessaan päästä eroon monimutkaisesta sosiaaliturvajärjestelmästä ja opiskelijoidenkin osalta suunnata kohti yksinkertaista, toimeentulon aidosti turvaavaa ja kannustavaa perustuloa. Jatkossa suomalaisilla pitää olla nykyistä parempi mahdollisuus niin täysipäiväiseen opiskeluun kuin myös opiskelun ohessa työssäkäynnin ja perheen yhdistämiseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus turvaa jatkossakin sen, että suomalaiset saavat yhtenä harvoista kansoista, jolleivät ainoana kansana maailmassa, edelleen ilmaisen toisen asteen tutkinnon ja ilmaisen korkeakoulututkinnon sekä myös toimeentulon opiskelunsa aikana. Tämä oikeus tulee olla kaikilla suomalaisilla perhetaustasta ja asuinpaikasta riippumatta.

18.16 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Yhdenkään nuoren opiskelu ei saa olla varallisuudesta kiinni. Uskon suurimman osan suomalaisista ajattelevan näin. Hallituksen esitys opintotukilain muuttamisesta ei tue tätä.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Mielestäni ei ole oikein leikata opintotuesta, ja pidän huonona suuntana lisätä lainapainotteisuutta. Opiskelijalla on opiskeluaikanaan oikeus kohtuulliseen elin- ja asumistasoon. OKM:n julkaisussa viime vuodelta todetaan, että 61 prosentilla korkeakouluopiskelijoista on vaikeuksia saada rahat riittämään. Opintotukea tulisi uudistaa siten, että siitä tulisi mahdollisimman yksinkertainen ja tasa-arvoinen järjestelmä. Esimerkiksi vanhempien tulojen huomioon ottaminen toisen asteen opiskelijoiden kohdalla on erittäin epätasa-arvoinen toimi. Opiskelu on työhön rinnastettavaa toimintaa, joka hyödyttää sekä yksilöä että yhteiskuntaa ja on investointi tulevaisuuteen. Sen tukeminen on täysin perusteltua. Voidaan selvästi osoittaa, että väestön kouluttaminen tuetusti maksaa itsensä pian takaisin suurempina innovaatioina ja parantuneena tuottavuutena.

Keskustelimme tänään useamman tunnin ajan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta. Tällä on myös yhteys koulutukseen, sillä vähemmän koulutetuilla henkilöillä on keskimäärin huonompi tietämys omasta terveydestään ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Mikäli elinolosuhteet ovat ankarat, niin monet arkipäivän käytännön huolet, kuten ruoan riittäminen, ohittavat aktiivisen ja huolellisen oman terveyden vaalimisen ja sen osana riittävän terveyspalveluiden käytön. Lääkeresepti ei auta opiskelijaa, jos hänellä on nälkä tai hänellä ei ole rahaa tarvittaviin lääkkeisiin.

Opintotuen tulee koostua opintorahasta, asumislisästä ja vapaaehtoisesta opintolainasta. Sekä opintotuen että lainan määrän on oltava sidottu elinkustannusindeksiin, jotta niiden tasot eivät jää jälkeen yleisestä kustannustason noususta. Meidän on luotava myös uusi yhteinen asumistukijärjestelmä, joka huomioi maantieteelliset erot ja kustannukset. Säästöjen nimissä tehdyt leikkaukset lapsiin ja nuoriin tulevat lisäämään suomalaisten eriarvoisuutta. Tämä kuvastaa hyvin kylmää arvomaailmaa meidän lapsia ja nuoria kohtaan, jotka ovat juuri niitä, joille meidän tulee antaa tukeva pohja, josta ponnistaa elämään. Opiskelijoiden toimeentulo ja hyvinvointi ovat koko yhteiskunnan asia. Huominen kasvaa tänään, kuten Kalevi Sorsa aikoinaan viisaasti sanoi. Hallitukselta tämä viisaus on valitettavasti unohtunut.

18.21 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti edustaja Jarvalle, jotta ei synny väärinkäsityksiä. Tässä opposition muutosesityksessä puhutaan opintorahan korottamisesta indeksin mukaisesti, eli oppositio ei halua toteuttaa negatiivisia indeksitarkistuksia. On myös totta, että valiokunnan mietinnössä on linjattu siitä, että on hyvä arvioida, mikä indeksi olisi paras opintorahan osalta. Mutta tämä hallituksen esityshän tässä on se, että ei mikään indeksi olisi paras, ja se ei kyllä vastaa valiokunnan yhteistä näkemystä.

Toistan vielä kerran, että oikeudenmukainen vaihtoehto tässä olisi opintotuen indeksin jäädyttäminen, jolloin tämä vaikutus opintorahan tason osalta olisi sama lyhyellä aikavälillä. Nämä lyhyen aikavälin säästövaikutukset olisivat samat, mutta ne pitkän aikavälin vaikutukset olisivat, että me pystyisimme edelleen varmistamaan sen, että opintorahan reaaliarvo ei laske. On aikaisemmista vuosista jo kokemukset: esimerkiksi vuodesta 1992 vuoteen 2007 tämän indeksiin sitomisen puuttuminen tarkoitti sitä, että viidesosa opintorahan ostovoimasta hävisi.

18.22 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena tai kommenttina edustaja Anderssonin puheenvuoroon: Tämä erimielisyys tosiaan koskee tätä indeksin poistamista. Mutta siitäkin sivistysvaliokunta oli todellakin yksimielinen, että on tarkasteltava, mikä indeksimuoto on oikea, koska me emme tiedä, kuinka pitkään tämä ta-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

loustilanne jatkuu. Ja jos tätä poistoa ei olisi tehty, tämä tukihan olisi todellakin pienentynyt opiskelijoiden osalta. Tähän varsinaiseen tukitasoonhan ei nyt tässä puututa.

Jatkossa, niin kuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa sanoin, meidän on päästävä tästä monimutkaisesta järjestelmästä eroon. Tämä on myös opiskelijajärjestöistä tullut toive. Tässä meidän pitää edetä siihen suuntaan, että meidän ei tarvitsisi sitä vääntöä käydä. Minä olen itse ollut kymmenen vuotta sitten opiskelijajärjestön puheenjohtajana viimeksi opintorahaa ja asumislisää korottamassa opiskelijoille. Tätä vääntöä edelleen käydään ja jatkuvasti, ja tämä koko järjestelmä pitää muuttua.

18.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Lyhyesti edustaja Jarvalle vielä: En tiedä, mihin opiskelijajärjestöön nyt viittaatte tai mihin monimutkaisuuteen, mutta mikään opiskelijajärjestö ei kyllä kannata indeksisidonnaisuuden poistoa opintorahan osalta. Sellaista ei ole esitetty missään. Pidän myöskin valitettavana, että nythän tämän hallituksen esityksen myötä palataan sellaiseen tilanteeseen, jossa opiskelijajärjestöt taas kerran joutuvat käymään pahimmassa tapauksessa monien vuosien ajan tätä taistelua sen eteen, että saadaan tuki jälleen sidottua indeksiin eli päädytään jälleen sellaiseen tilanteeseen, jossa tämä opintorahan taso edes seuraa elinkustannusten nousua. Se, mistä meidän oikeastaan pitäisi puhua, jos me haluaisimme päästä eteenpäin tässä, on se, miten me saamme opintorahan ja tuen tasoa kokonaisuudessaan parannettua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme puhujalistaan.

18.24 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti tämä hallituksen esitys on jälleen linjaus siitä, kuinka hallitus heikentää kaikkein pienituloisimpien ihmisten elämäntilannetta ja kuinka hallitus heikentää opintotukea ja vaikeuttaa sitä kautta entisestään opiskelijoiden kokopäiväistä opiskelua.

Riittävän opintotuen tavoitteena on mahdollistaa kokopäiväinen opiskelu ja mahdollistaa opintojen suorittaminen tavoiteajassa. Tämä on tärkeä tavoite, jonka pitäisi olla perusta kaikelle, koko opiskelulle ja opintotuen kehittämiselle. Nyt valitettavasti tätä tavoitetta ei hallitus hae. Opiskelijat ovat opiskelunsa ohella paljon töissä, jotta he selviytyisivät päivittäisistä perusmenoista, kuten ruuasta, vuokrasta, opiskelutarvikemenoista, vaatteista, puh-taustarvikkeista ja niin edelleen, eli aivan tavallisista meille jokaiselle kuuluvista perusmenoista.

Nyt kuitenkin hallitus ei tue opiskelijoiden kokopäiväistä opiskelua eikä myöskään mahdollista heille selviytymistä kaikista päivittäisistä perusmenoista. Me tiedämme, että toimeentulo-ongelmat vaikuttavat vahvasti opintojen etenemiseen. Me tiedämme myös sen, että riittävä toimeentulo vähentäisi psyykkisiä paineita ja myös taloudellista selviytymistä ja sitä kautta tukisi opiskelijan koko elämäntilanteen hallintaa sekä myös sitten opiskelijoiden etenemistä tavoiteajassa. Tämä tuo myös riskiä sairastua mielenterveysongelmiin, ja valitettava tosiasia on myös se, että opiskelijoitten mielenterveysongelmat ja ahdistukset ovat lisääntyneet opiskelijaterveydenhuollon parissa.

Haluan tässä yhteydessä muistuttaa myös perheellisten opiskelijoiden tilanteesta. He elävät köyhyysrajan alapuolella, ja muissa Pohjoismaissa perheellisillä opiskelijoilla on muun muassa huoltajakorotus, mutta Suomessa tätä ei ole. Perheellisten opiskelijoiden ansaintarajaa pitäisi mielestäni nostaa, mikä sitä kautta helpottaisi perheen ja opiskelun yhteensovittamista.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

18.27 **Kari Uotila vas:** Arvoisa puhemies! Täällä on viitattu aiemmin keväällä 2011 käytyihin hallitusneuvotteluihin ja niihin saavutuksiin, joita silloinkin vaikeassa taloustilanteessa hallitusohjelmaan saatiin. Saatiin sitoumukset perusturvan nostamisesta, saatiin sitoumukset työmarkkinatuen tarveharkinnan poistamisesta ja saatiin päätökset opintotuen indeksiin sitomisesta ainoana perusturvan elementtinä, joka ei indeksisidonnaisuutta ollut sisällään pitänyt. Kaikki puolueet tämän jälkeen ottivat ylpeinä ja iloisina vastaan opiskelijajärjestöjen kiitokset tästä historiallisesta linjauksesta.

Mutta nyt tilanne on muuttumassa ja tuntuu todella surulliselta, että Sipilän porvarihallitus ei vain jäädytä näitä indeksikorotuksia vaan tekee pysyvän poistamisen. Tämä on murheellinen päivä suomalaisille opiskelijoille.

18.28 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Olen aika hämilläni seurannut tätä opintotuesta käytävää keskustelua täällä tänään. Toteaisin seuraavaa nyt edustaja Jarvalle, kun ei täällä oikein enää muita tämäntyyppisiä argumentteja käyttäneitä ihmisiä ole läsnä mutta niitä useampikin hallituspuolueen edustaja täällä esitti, ajatuksia siitä, että indeksin poistaminen olisi jotenkin opiskelijoiden etu, opiskelijoiden pelastamista köyhyydestä.

Eivät opiskelijat ole tyhmiä. Meillä toistaiseksi vielä onneksi koulutusjärjestelmä on siinä kunnossa, että opiskelijat osaavat laskea. Opiskelijoilla on aika vahva yhteiskuntapoliittinen osaaminen myös. Vaikka te ehkä pystytte huijaamaan itseänne, niin minä en usko, että te pystytte huijaamaan opiskelijoita.

18.29 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Itse aika paljon vuosikausia näitten asioitten parissa toimineena ja opiskelijajärjestöaktiivina on oltu kyllä vahvasti sitä mieltä, että meidän pitäisi päästä tässä järjestelmän kehittämisessä eteenpäin, ja tiedän, että nykyistäkin opiskelijajärjestöistä on tullut tukea sille, että tämä nykyinen järjestelmä on liian monimutkainen. Esimerkiksi perustulo voisi olla ratkaisu siihen. Siihen viittasin, kun puhuin opiskelijajärjestöistä.

Sitten tästä indeksistä vielä: En tiedä, miten opposition edustajat perustelisivat sen, jos ensi vuonna reaalin opintotuki rahamääränä, joka tulee opiskelijan tilille, olisi tippunut tämän myötä, mikäli tämä indeksi olisi jäänyt ennalleen. Niin, en tiedä, siinä olisi ollut ehkä seliteltävää.

18.30 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulee vähän tyhmä olo tässä, kun toistaa itseään, mutta toistan edelleen, että opposition vaihtoehto ei ollut negatiivisten indeksitarkistusten tekeminen vaan se, että indeksi voidaan jäädyttää, jolloin se ei vaikuta niin, että opintotuen taso laskee. Tällainen vaihtoehto olisi ollut täysin mahdollinen toteuttaa, mikäli hallitus olisi näin halunnut. Hallitus päätti sen sijaan poistaa opintotuen pysyvästi indeksistä, mikä tarkoittaa, että pitkällä aikavälillä tämä tulee olemaan erittäin ongelmallista, mitä tulee opintorahan reaaliarvon ja ostovoiman kehitykseen. Kyllä opiskelijatkin sen hyvin tietävät.

18.30 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän tämän perustelun, että jäädytetään, mutta toisaalta sitten edustaja Andersson kuten myös kaikki muut opposition edustajat myös sivistysvaliokunnassa olivat sitä mieltä, että tämä nykyinen indeksimuoto on kyseenalainen ja tässä on juuri se riski, että tämä reaalin opin-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

totuki pienenee opiskelijoille, ja sen takia pitäisi katsoa myöhemmin, mikä indeksimuoto on oikea.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rautatielain ja ratalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 13/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 6/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.31 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Tästä hallituksen esityksestä käytettiin useita puheenvuoroja lähetekeskustelussa ja ensimmäisessä käsittelyssä. Tässä toisessa käsittelyssä esitän pelkästään tämän vastalauseen.

"Me allekirjoittaneet pidämme hallituksen esitystä rautatielain ja ratalain muuttamisesta keskeneräisenä. Olemme huolissamme raideverkon kehittämisestä kokonaisuutena sekä uusista investoinneista tulevaisuudessa. Hallituksen esitys jättää avoimia kysymyksiä rataverkon maksuperusteista, terminaalien ja yksityisraiteiden kunnossapidosta ja käytöstä sekä eri ratapalveluiden tarjoamisen hallinnollisesta taakasta tilinpidollisen eriyttämisen myötä."

"Hallituksen esityksen kannatettava ajatus rataverkon kilpailuneutraliteetista haltijasta ja käyttäjästä huolimatta vaatii vielä lisäselvityksiä. Avoimessa kilpailutilanteessa kustannusten asianmukainen välittyminen kuljetussuoritteisiin sekä ratainfrastruktuurin kulumiseen nähden on huomioitava markkinaehtoisuuden kannalta ja siirrettävä kustannuksia käyttäjille. Maan kuljetusverkon ja kilpailukyvyyn kannalta on tärkeää ohjata ratamarkkinoita tehokkaalla ja kestävällä tavalla. Rataverkkoa tulee hallita kokonaisuus huomioiden niin, että eri toimijoiden tarpeet tulee huomioida ja matkaketjut niin henkilö- kuin tavara-liikenteen osalta ovat järkeviä."

"Rautatieliikenne tulee vapautumaan henkilöliikenteenkin osalta näillä tiedoilla viimeistään 2029. Hallitus selvittää parhaillaan henkilöliikenteen avaamista nopeamminkin. Osa rataosuuksista voisi aueta markkinaehtoiselle liikenteelle jo vuonna 2016. Suomen rautaliikenteen tulevaisuuden kannalta olisi ensisijaisen tärkeää, että lainvalmistelu tehtäisiin kokonaisuutena huolellisesti ja hätiköimättä. Muissa Euroopan maissa olemme nähneet raideliikenteen kilpailun varjopuolia, kun liikenne on jakautunut kannattaville ja kannattamattomille rataosuuksille kasvattaen junaliikenteen kuluja sekä pysäyttäen rataverkon kehittämisen."

Ehdotus on edellä olevan perusteella, että lakiehdotukset hylätään, ja tämän vastalauseen ovat allekirjoittaneet valiokuntakäsittelyssä sosialidemokraatit, vasemmisto ja vihreät.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

18.34 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Taimelan tekemää hylkäysehdotuksen sisältävää vastalauseetta.

18.34 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä esityshän on jatkoa edellisen hallituksen aloitteellisuudelle tässä asiassa. Tässä on kysymys käytännössä teknisestä muutoksesta, joka yhtenäistää Euroopassa tämän alan toimintoja.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n, vammais-etuuksista annetun lain ja kansaneläkelain 103 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 50/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 4/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.35 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää ruokavaliokorvauksen lakkauttamista ensi vuoden alusta alkaen. Päätöksellään hallitus kohtelee yhtä sairausryhmää eriarvoisesti verrattuna muihin ja siirtää keliakian hoidon kustannukset potilaiden vastuulle. Hallituksen tavoitteena on saada säästö ensi vuoden budjettiin ja olemassa ollelle kehyskaudelle.

On surullista ja todella valitettavaa, kuinka virheellisin perustein tätä esitystä on viety eteenpäin. Keliakia on rinnastettu ruoka-allergioihin, mistä ei todellakaan ole kyse. Keliakia on parantumaton autoimmuunisairaus, johon ei ole lääkettä, vaan jonka ainoa hoito on lääkärin määräämä tarkka, gluteeniton ruokavalio. Keliakia kuuluu samaan autoimmuunisairauksien ryhmään kuin esimerkiksi reuma, ms-tauti, Crohnin tauti ja ykköstyypin diabetes. Nämä sairaudet ovat Kelan lääkekorvauksen piirissä, mutta keliakia ei. Keliakiaa sairastavat ovat saaneet ruokavaliokorvauksen, koska sairauden ainoa hoitomuoto on ehdoton gluteeniton ruokavalio. Lääkkeitä sairauden hoitoon ei ole, korvaus on kattanut noin 35 prosenttia ruoan lisäkustannuksista. Olen todella hämmästynyt myös siitä, että sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt, että keliakiaa sairastavat voisivat syödä jotain muuta, jos heillä ei ole varaa ostaa gluteenitonta ruokaa. On myös heitetty näkemyksiä, että kyse olisi leivästä ja pastasta. Näin ei kuitenkaan ole. Korvaus on kyseenalaistettu jopa sillä perusteella, ettei voitaisi valvoa, käyttävätkö ihmisen sen nimenomaan gluteenittoman ruuan hankintaan.

Tämä kaikki keskustelu on todella hämmästyttävää. Korvauksen poisto heikentää keliakikkojen hoitomotivaatiota ja mahdollisuuksia noudattaa gluteenitonta ruokavaliota. Me tiedämme, että hoitamaton keliakia aiheuttaa monia muita sairauksia, kuten osteoporoosia, nivelsairauksia, masennusta ja jopa ohutsuolen syöpää. Nämä puolestaan lisäävät lääkarissäkäyntejä, erilaisia tutkimuksia, lääkkeiden käyttöä ja sairauspoissaoloja.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Suuri huoleni kohdistuu ikääntyneisiin pienituloisiin ihmisiin ja opiskelijoihin, työttömiin, pitkäaikaissairaisiin, joiden sairauskulut ovat suuret. Hallitus kohdistaa heihin monenlaisia leikkauksia ja palvelumaksujen korotuksia, jotka vaikeuttavat heidän selviytymistään arjen asioista. Heille keliakiakorvaus on ollut monessa mielessä erittäin tärkeä. Hallituksen esitys ruokavaliokorvauksen poistamisesta on ristiriidassa terveyttä ja hyvinvointia edistävien tavoitteiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä esitän vastalauseen mukaisesti lakiesityksen 2. lain hylkäämistä. Tämä tarkoittaa sitä, että ruokavaliokorvaus säilytetään ennallaan.

Arvoisa puhemies! Laissa on myös kaksi muuta lakia, joista toinen käsittelee kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korotusta. Arvoisa puhemies, hallitus aikoo jäädyttää kansaneläke- ja kuluttajahintaindeksitarkistukset vuosille 2017—2019 ja jättää etuudet tälle matalammalle tasolle. Ennusteen mukaan takuueläkkeen taso laskee tänä vuonna 4,7 prosenttia verrattuna siihen, että indeksimuutokset toteutettaisiin. Näin takuueläke on 11,90 euroa pienempi kuin se olisi indeksiin sidottuna vuonna 2019.

Arvoisa puhemies! Esitän tästä syystä myös lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee väliaikaisen lainsäädännön, jolla kansaneläke- ja kuluttajahintaindeksiin sidotut etuudet eivät laske indeksin mukaisesti vuonna 2016, jotta myös takuueläkkeen korotus hyödyttäisi eläkkeensaajia täysimääräisesti."

18.39 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kiljusen tekemiä esityksiä.

18.39 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Valiokunnan jäsenet ovat perusteellisesti tutustuneet tähän kysymykseen. Itselläni ei ole ollut aiemmin niin paljon tietoa tästä, mutta puolitoista viikkoa sitten olin puhujamatkalla Varsinais-Suomessa ja tein aika pitkän taksimatkan siellä ja taksinkuljettajana oli Varsinais-Suomen alueellisen keliakiapotilasyhdistyksen puheenjohtaja muistaakseni, ja hän kertoi sen taksimatkan aikana siitä tilanteesta, miten vaikeassa asemassa nämä keliakiapotilaat ovat. Hän kertoi siitä, että yksi muru väärää ruokavaliota voi viedä esimerkiksi työkyvyn pariaksi viikoksi kerrallaan. Elikkä kuten täällä edustaja Kiljunen viittasi, tästä on hyvin paljon väärää, epäasiallista, vähättelevää informaatiota. Ongelma on todella vakava ja tämän korvauksen säilyttäminen näille potilaille ja keliakiaa sairastaville todella tärkeää.

18.41 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen teki erittäin hyvän esityksen, koska tämä keliakiakorvauksen poistaminen on kyllä hallitukselta erittäin lyhytnäköistä säästöpolitiikkaa. Sille ei kyllä perusteluja löydy — ei ainakaan sellaisia perusteluja, jotka kestäisivät päivänvalon.

Tästä on tullut lukuisia yhteydenottoja niiltä ihmisiltä, jotka joutuvat joka päivä — joka päivä — elämään gluteenittomalla ruokavaliolla, jonka tiedetään olevan huomattavasti kalliimpi kuin tavallinen ruokavalio. Ja nyt sitten tosiaan tämä hallituksen järjetön leikkaus kohdistuu niihin ihmisiin, joille se gluteeniton ruokavalio on ainoa lääkehoito siihen sairauteen, keliakiaan. Se tiedetään myös tutkimusten valossa, että tällainen hoitamaton keliakia tulee todella kalliiksi yhteiskunnalle. Siihen liittyy monia liitännäissairauksia, ja näitä ei tässä ole huomioitu ollenkaan.

Edelleen täytyy sanoa, että hallitus tekee säästöpolitiikkaa eikä harjoita ollenkaan vaikutusarviointia, vaikka näitä arviointeja on siis jo tehty, niin että riittäisi, että luetaan nämä

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

jo valmiiksi tehdyt tutkimukset. Niistä voi vetää sen johtopäätöksen, että tämä keliakiakorvauksen poisto kyllä pitää perua. Myös viime hallituskaudella oli taloudellisesti vaikea aika, mutta silloin tätä keliakiakorvausta jopa korotettiin. Että toivottavasti täältä salista terveiset menevät sinne ministeriöön.

18.42 **Matti Semi vas:** Arvoisa puhemies! Tässä on tullut paljon selvityksiä keliakian osalta. Keliakia on semmoinen sairaus, mihin ruokavalio on ainut lääke, ja jotenkin tuntuu minusta vastenmieliseltä ja huonolta idealta, että tällainen lääkkeeseen verrattava korvaus otetaan pois.

Minusta edustaja Kiljunen teki hyvän esityksen, ja minä kannatan sitä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 16/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.43 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Minä teen hylkäyksesityksen. Pitikö se tehdä pöntöstä? Voiko tehdä paikaltaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Voi tehdä paikaltaan. Kahden minuutin puitteissa.

Kiitos. Kyse on esityksestä, jossa kaikki maksavat eläkemaksuja, mutta vain toiset pääsevät eläkkeelle. Kärsijöinä ovat erityisesti raskaita duunaritöitä tekevät miehet.

Tästä syystä esitän, että lakiehdotukset hylätään.

18.44 **Matti Semi vas:** Arvoisa puhemies! Suomessa raskaita töitä tekevien ja pienipalkkaisten, pitkän työuran tehneiden työntekijöiden eliniänodotteesta on tehty tutkimuksia: näitten vertailukohteitten eliniänodote on pieni, ja silloin se tietää sitä, että näiden eläke-eurot, mitä ne ovat hankkineet, työtä tehneet, siirtyvät sitten hyvätuloisten eläkkeisiin.

Siinä mielessä kannatan edustaja Anna Kontulan esitystä.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi autoverolain ja ajoneuvoverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/2015 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 5/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.45 **Kari Uotila vas:** Arvoisa herra puhemies! Autoverolain ja ajoneuvoverolain muutokset on pistetty samaan hallituksen esitykseen. Ne ovat molemmat fiskaalisia veromuutoksia, ja mietinnössäkkin on todettu, että asiallisesti ne eivät liity toisiinsa mutta ovat osa tällaista hallituksen liikennepoliittista toimenpide-ehdotusta, jossa jatkossa on nähtävästi tulossa, jos on tulossa, veneille ja muille ajoneuvoille erillisvero ja raskaan liikenteen tienkäyttömaksuehdotus. Näillä on kuitenkin yhteys, sillä tässä tilanteessahan hallitus haluaa toisella kädellä antaa ja toisella kädellä ottaa. Autoveron alentamisella aiheutetaan 2019 vuositasolla noin 200 miljoonan euron veronmenetykset ja toisaalta taas ajoneuvoveroa korottamalla vuoden 2017 alusta haetaan noin 100 miljoonan euron verotuottojen lisäystä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kun meillä autokanta uusiutuu ennusteiden mukaan noin 110 000 autoa vuodessa, niin ne henkilöt, joilla on varaa mennä autokauppaan ja ostaa uusi auto, hyötyvät tästä autoveron alentamisesta 0—470 euroa siinä autoa ostaessaan, mutta kaikki muut, noin 2,5 miljoonaa muuta autonomistajaa, kärsivät vuosittain sitten 2017 alkaen tästä ajoneuvoveron korottamisesta.

Kun täällä nyt ei ole perussuomalaisia paikalla, niin tekisi heille erityisesti mieli todeta, että niitä, joilla tänä päivänä, näinä vaikeina aikoina, on varaa mennä ostamaan tuliterä auto, nyt sitten palkitaan ja niitä metsien ja kylien ja maakuntien miehiä ja naisia, jotka ajavat niillä vanhoilla datsuneillaan ja volkkareillaan, sitten tässä jatkuvasti rangaistaan. Siinä autovero on rakenteellisesti, niin kuin mietinnössäkkin todetaan, oikein rakennettu, ja tämä ympäristövaikuttavuus on siinä merkittävä. Vaikka se on toisaalta fiskaalinen vero, niin sillä pyritään tietenkin suosimaan vähäpäästöisiä autoja, keskipäästöisiä autoja. Siinä mielessä asia on ihan ok.

Arvoisa puhemies! Sekoilin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä ja hätäilin hylkyesitystä, mutta onneksi puhemies silloin asiallisesti vähän jeesasi, kiitos siitä. Mutta vastalauseenkin mukaisesti — sillä ykköskäsittelyssähän pyrimme estämään tämän autoveron kiristuksen hylkäämällä tämän verotaulukon — nyt kun olemme kakkoskäsittelyssä, ehdotan, että lakiehdotus 1 elikkä autoveron lasku hylätään.

18.48 **Matti Semi vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Uotila perusteli erittäin hyvin tuon autoveroasian, ja kannatan hänen esitystään.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

18.49 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Arvoisat läsnäolijat! Niin, meidän käsittelemme nyt tätä autoveron alennusesitystä, josta käytiin pitkä keskustelu täällä jo lakiesitysten ykköskäsittelyssä. Tuolloinhan kerroin, että SDP:n kantana tässä on se, että kun näinä aikoina elämme taloudellisesti kohtuullisen tiukkoja aikoja ja joudumme tekemään monta kertaa aika niukkaa politiikkaa, niin olemme katsoneet, että tässä tilanteessa hallituksen tulisi luopua osasta autoveroon kohdistuvasta alennuksesta ja käyttää tätä rahaa muun muassa VR:n ostopalveluiden turvaamiseen maakunnissa. Tästä maakuntien tilanteesta ja junavuorojen lakkauttamisesta, maakuntien asiasta, käytettiin paljon puheenvuoroja muun muassa eilisessä välikysymyskeskustelussa, ja tämä asia tietenkin on meillä esillä myös tässä yhteydessä nyt, kun puhumme autoveroon kohdistuvasta alennuksesta.

Puhemies! Meillä oli tähän pykälämuutoskin, millä olisimme turvanneet juuri tämän esityksemme, mutta kaikki tiedämme, että niin kävi, että se täällä äänestyksessä sitten hylättiin, ja näin ollen tässä kakkoskäsittelyssä täällä eduskunnassa haluamme esittää kuitenkin jatkoa ajatellen ponnen tämän autoveron ja ajoneuvoveron suhteen. Olemme lähteneet siitä, että näinä aikoina, kun on tiukkaa, emme esitä sitä, että ajoneuvoveroa ei saisi nostaa, mutta me kaikki tiedämme, että ajoneuvoverossa on niitä ikäviä puolia, että se on tasavero, tasasuuruinen kaikille, ja monta kertaa esimerkiksi siellä maakunnissa, kun joudutaan autoa väkisin käyttämään, kyllähän nämä korotukset aina ajoneuvoveron puolella kirpaisevat. Se on epäkohta, ja sen me tiedämme. Mutta meidän esityksemme toden totta lähti siitä, että tästä autoverosta olisi sitten voinut osan perua ja käyttää sen joukkoliikenneyhteyksiin.

Mutta nyt tullaan, puhemies, tähän ponteen, eli esitän eduskunnalle seuraavaa pontta: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää autoveroon ja ajoneuvoveroon kohdistuvien esitystensä tulonjakovaikutukset ja ryhtyy tarvittaviin toimiin epäkohtien ilmetessä."

18.51 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee veropolitiikkaan, niin täällä viime vaalikaudella, kun ei saatu muita uudistuksia aikaan, verotusta kyllä kiristitte minusta aivan tappiin. Myöskin tätä autoveron kevennystä on täällä jaettu jo moniin hyviin tarkoituksiin. Sehän alenee vain 50 miljoonaa euroa vuodessa asetteittain neljänä vuonna. Samaan aikaan ajoneuvovero kiristyy 100 miljoonaa euroa. Nythän tässä verotuksella on myöskin dynaamisia vaikutuksia: tämä lisää autojen myyntiä, ja kun autokanta uudistuu, niin se on ympäristön kannalta hyvä asia. Ja sitten tähän kokonaisuuteen ehkä liittyy myöskin tämä autojen romutuspalkkiokokeilu, jota nyt tämä hallitus ja eduskunta 5 miljoonalla lisäsi. Se on selvästi uudistanut autokantaa, ja se on myöskin ollut positiivista selvitysten mukaan valtiontalouden kannalta. Tässä on erittäin maltillisista asioista verotuksellisesti kysymys, ja tässä on hyvät tavoitteet.

18.52 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällähän on ollut kyse tässä keskustelussa juuri siitä, että kun elämme niukkoja aikoja ja joudumme tekemään arvovalintoja, niin me olemme lähteneet siitä, että tässä tilanteessa tuntuu liian usein siltä, että rahaa löytyy aika helposti, 200 miljoonaa tämän vaalikauden aikana autoveron alentamiseen, kun samaan aikaan niukkuutta jaetaan niin eläkkeensaajille, työttömille kuin lapsiperheille, moniin tärkeisiin tarkoituksiin. Siksi me haluamme esittää sitä ja olemme esittäneet ja äänestäneetkin siitä, että osa tästä autoveron laskusta, alennuksesta, peruttaisiin ja käytettäisiin tämä raha muun muassa sinne joukkoliikenneyhteyksien turvaamiseen eri puolilla Suomea maakunnissa. Tämä oli se meidän esityksemme, ja me näemme tämän

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

eräänlaisena arvovalintana ja siksi olemme aika useaankin otteeseen tässä salissa kyseisestä aiheesta keskustelua käyneet.

18.53 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Minäkin näen sen arvovalintana, että ympäristön kannalta tehdään hyviä ratkaisuja. Minä näen, että kun tässä ajoneuvovero lisäättyy heti 100 miljoonalla ja tämä autoveron kevennys tapahtuu asteittain ja kun tällä on selvästi dynaamisia vaikutuksia, arvoisa herra puhemies, niin tämä on valtiontalouden kannalta positiivinen kokonaisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tämän minidebatin maksimi saavutetaan, kun edustaja Viitanen käyttää vastauspuheenvuoron.

18.54 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä kyllä kuitenkin sanoisin edustaja Ala-Nissilälle, että kun miettii sitten tätä ajoneuvoveron korotusta, niin ei sillä kauhean dynaamista vaikutusta kuitenkaan ole sen henkilön lompakkoon, joka vaikka siellä maakunnassa joutuu paljon autoa käyttämään ja sitten kohoavaa ajoneuvoveroa maksamaan, ja siksi me haluamme kiinnittää myös tähän epäkohtaan huomiota.

Jos edustaja Ala-Nissilä on samaa mieltä siitä, että tämän ei kuitenkaan ole kovinkaan oikeudenmukainen vero siinä suhteessa, että kaikki maksavat saman ja ne, keillä ei ole varaa uusia autoja ostaa, maksavat silti korotettua ajoneuvoveroa, niin te voisitte hyvin kannattaa tätä esitystä, jossa hallitus selvittäisi näiden molempien esitysten tulonjakovaikutuksen. Ja kun epäkohtia ilmenee, niin sitten siinä tilanteessa toimiin ryhdyttäisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

18.55 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Ala-Nissilä käytti tässä erinomaisen puheenvuoron. Olen täysin samaa mieltä, että autoveron alentaminen on pelkästään positiivinen toimenpide ja sillä on pelkästään positiivisia vaikutuksia maan talouteen. Suomessa autoverotus on varsin korkea, ja on jo hyvä aika, että puututaan siihen.

Edustaja Uotila otti omassa puheenvuorossaan esille maakuntien ihmiset ja ne ihmiset, jotka siellä ajavat niillä vanhoilla edustaja Uotilan sanoin datsuneilla ja muilla. Ihmettelen sitä, eikö Uotila pidä positiivisena sitä, että nyt tämän veronalennuksen kautta myös näille henkilöille tulee edullisemmaksi uusia se oma autokantansa, ei välttämättä enää ajaa sillä vanhalla Datsunilla vaan hankkia se uusi auto sieltä autokaupasta. Näen, että ei tämä varmastikaan ihmeitä tee, tämä on niin pieni veronalennus, mutta se kuitenkin tulee piristämään autojen kauppaa. Hämmästelen sitä, että oppositio ei kykene nyt näkemään näitä positiivisia vaikutuksia myös ympäristölle, joita tästä seuraa.

18.56 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosi hyvä, että maakuntien miehet ja naiset pystyvät myöskin autojaan uusimaan ja vaihtamaan niitä vähäpäästöisempiin ja uusimpiin autoihin. Mutta olen huolissani näinä ankeina aikoina siitä, että kun niin moni on työttömänä, joutuu tulemaan toimeen perusturvan varassa, niin onko ihan oikeasti mahdollisuutta mennä sinne autokauppaan ostamaan 20 000:n, 25 000:n, 30 000 euron autoa. Pelkäänpä niin, että niistä maakuntien miehistä ja naisista näinä ankei-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

na aikoina aika pienellä osalla on tämä käytännön mahdollisuus mennä maksimissaan reilun 400 euron hyöty kuittaamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt siirrymme listaan, ja toivon, että sitä kautta pyydetään ne loput puheenvuorot.

18.57 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Viitasen tekemää ponsiesitystä.

18.57 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Miksi tällainen vastakkainasettelu? Miksi tällainen vastakkainasettelu? Tein jokunen viikko sitten rakentavan esityksen tässä salissa siitä, emmekö voisi tässä tilanteessa — me olemme käyneet paljon liikennepoliittista keskustelua, meillä on laaja maa, pitkät etäisyydet — huolehtia siitä, että kyllä, toteutetaan tämä autoveron alennus, mutta turvataan myös se julkinen liikenne, joka vie suomalaisia itään, pohjoiseen, länteen ja poikittain tässä maassa. Kun katsotaan, miten tämä on toteutettavissa, niin kyllä, keskipäästöisestä autosta, jonka hinta on 32 000 euroa, tänä vuonna maksetaan veroa 6 660 euroa ja ensi vuonna tuo vero olisi VM:n mukaan tämän veronalennuksen jälkeen 6 380 euroa. Se tarkoittaa noin 280 euroa per tällainen keskipäästöinen 32 000 euron auto. Jos tästä verosta annettaisiin tämä 200 euroa autoveronalennusta ja käytettäisiin sitten tämä 80 euroa julkiseen liikenteeseen, me voisimme tällä mallilla pelastaa kaikki, siis kaikki ne junaliikenteen yhteydet, joista eilen tässä salissa käytiin aika raastavaa keskustelua, kaikissa niissä maakunnissa, niin pohjoisessa, idässä, keskisessä, läntisessä kuin eteläisessäkin Suomessa.

Jotenkin tuntuu erikoiselta, että nyt ollaan haluttu vain yhtä väestöryhmää — eli niitä, joilla on mahdollisuus ostaa yli 30 000 euron pienipäästöinen auto — tukea tässä maassa. Vierastan sellaista vastakkainasettelua, ja minusta tämä olisi paitsi oikeudenmukaista myös aluepoliittisesti oikeudenmukaista ja myös ympäristön kannalta kestävä. Voisi sanoa tavallaan, että jos eduskunta tällaisen kompromissiratkaisun tekisi, se olisi ihan varmasti Suomelle, suomalaisille ja alueille varsinainen jackpot, ja myös sillä perusteella kannatan tätä edustaja Viitasen tekemää ponsiesitystä.

18.59 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Feldt-Ranta puheenvuorossaan totesi, että vastakkainasettelua tulee välttää. Olen samaa mieltä. Mutta nyt valitettavasti edustaja itse syyllistyy tässä vastakkainasetteluun asettamalla tämän autoveronalennuksen ja maakuntien liikenneyhteydet vastakkain. Näinhän ei missään tapauksessa ole. Kuten hallituksen vastauksesta opposition välikysymykseen ilmeni, hallitus tulee turvaamaan myös nämä maakuntien liikenneyhteydet sen käytettävissä olevilla keinoilla.

Edustaja Uotilalle taas vielä totean, että olette aivan oikeassa siinä, että varmastikaan kaikilla ei tule tulevaisuudessakaan olemaan mahdollisuutta siihen, että voivat käydä uuden auton hankkimassa. Mutta autoveron alentamisen myötä yhä suuremmalla joukolla se mahdollisuus sitten on, ja itse pidän sitä ainoastaan positiivisena asiana.

19.00 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Kärnälle sen verran, että minäkin tulen maakunnasta. Minä tulen rakennetyöttömyyspaikkakunnalta, missä työttömyysprosentti on jotain 17—18 prosenttia. Siellä niistä työttömistä noin tuhat on työttömyysturvan alemmalla asteella, ja tällä työmarkkinatuella he tulevat toimeen. He ovat pitkäaikaistyöt-

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

tömiä. Kun mietitään heidän lapsiaan ja näitä, jotka käyvät opiskelemassa — siellä käy erittäin paljon Joensuussa opiskelemassa, ja heidän junayhteytensä katkeavat hallituksen päätöksellä lähiaikoina — niin ei heillä ole varaa ostaa sitä uutta autoa. Siinä mielessä tuntuu pahalta tällainen verohelpotus, joka kohdistuu selvästi rikkaampiin ja hyvätuloisiin.

19.02 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan haluaisin sanoa myös sen asian tässä ääneen, että kun paljon puhutaan tästä ympäristöystävällisyydestä, niin kuin äskenkin täällä kuulumme, niin kyllähän se jos mikä on myös ympäristökysymys, jos hallitus nyt toimii niin, että se lakkauttaa nimenomaan joukkoliikenteen vuoroja, junavuoroja maakunnissa. Sehän on hyvin ekologista käyttää raiteita, liikkua junalla, ja kyllä minä näen, että tämä on myös ympäristökysymys mitä suurimmassa määrin, puhumattakaan siitä, että kyllä meillä Pirkanmaalla, esimerkiksi kun matkustimme Pirkanmaan demarikansanedustajien kanssa lakkautettavalla aamujunalla Mänttä-Vilppulasta Tampereelle ja juttelimme ihmisten kanssa, siellä kaikki olivat kovin pöyristyneitä, että miksi heiltä viedään junavuoro alta. Siksi olemme esittäneet omassa vaihtoehdossamme sitä, että osa tästä autoveron alennuksesta peruttaisiin ja käytettäisiin niin ikään hyvin ympäristöystävällisen raideliikenteen säilyttämiseen. Tämä oli mielestäni ihan erinomainen tämä edustaja Feldt-Rannan huomio juuri tästä, että ylipäättään asioita ei kannata pistää vastakkain, ja myös tätä ajatella kannatan.

19.02 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies! Minä halusin pyytää vielä puheenvuoron, kun edustaja Kärnä, edustaja Enontekiöltä ymmärtääkseni, täällä asettaa tavallaan autoilijoita ja julkista liikennettä vastakkain. Olin viikonloppuna Lapissa työmatkalla ja Sodankylässä kokousta. Tapasin siellä laajasti Lapista ihmisiä: Itä-Lapista, Meri-Lapista, Pohjois-Lapista, Rovaniemen seudulta ja niin edelleen. Suurin huoli — mieltikää, tässä maassa tehdään valtavia leikkauksia ja sote-uudistusta, ja oli valtavat terroriteot Pariisissa — mikä lappilaisilla oli, oli se, että Lapista on muodostumassa pussinperä, suuri huoli Rovaniemen ja Kolarin yöjunaliikenteestä, seuraavana liipaisimella ehkä lentokenttäliikenne. Toivoisin, edustaja Kärnä, että tekin sen lisäksi, että haluatte olla autoilijoiden puolella — mistä teille kaikki kunnia — ette unohtaisi sitä, että kyllä julkinen liikenne on harvaan asutun Lapin ja muitten haja-asutusalueitten etu, se, että se toimii Suomessa. Silloin sen alasajaminen on kyllä erittäin lyhytnäköistä. Me olemme esittäneet hyvin rakentavaa vaihtoehtoa, jossa voitaisiin molempia liikennemuotoja tasapainoisesti tukea. Toivoisi, että tälle löytyisi eduskunnasta tukea sillä tavalla, että voidaan huolehtia myös jatkossa siitä, että Suomi, joka on pitkien etäisyyksien harvaan asuttu maa, voisi olla maa, jossa koko maa pidetään asuttuna. Ja uskon ja toivon, että lappilaisten puolesta myös tätä viestiä täällä eduskunnassa pidätte esillä, edustaja Kärnä.

19.04 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Feldt-Ranta käytti aivan hyvän puheenvuoron tässä, ja on tietysti täysin selvää, että Lapissa kannetaan myös huolta tästä joukkoliikenteestä. Valitettavasti kokonaisuutena Lapin joukkoliikenne on ajettu alas jo edellisten hallitusten toimesta. Esimerkiksi Enontekiöllä, jos lähdän vaikkapa Leppäjärvestä Hetan kirkonkylälle, siinä menee viikko, että pääsen takaisin sinne 40 kilometrin päähän, mikäli yritän käyttää joukkoliikennettä, ja tämän vuoksi se autoilu on siellä erittäin tärkeää, ja autottomuus on Lapissa valitettavasti usein synonyymi sitten työttömyydelle.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Kannan suurta huolta tietysti Lapin liikennejärjestelyistä, ja toivottavasti tätä voidaan viedä eteenpäin yli hallitus—oppositio-rajojen, mutta uskon myös siihen ja olen vakuuttunut siitä, että maan istuva hallitus nyt tulee kaikin käytettävissä olevin keinoin turvaamaan joukkoliikenteen säilyvyyden koko maassa, myös syrjäisillä ja harvaan asutuilla seuduilla, siinä määrin kuin se on mahdollista. Edustaja Feldt-Rannan esille nostama lentoliikenne on tietysti toinen asiakysymys, ja sen kehittäminen on äärettömän tärkeää meidän pohjoisille maakunnillemme niin, totta kai, paikallisten liikkuvuuden kuin myös matkailun kehittämisen kannalta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jäteverolain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2015 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 35/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden maistraatin toimivallan määräytymistä koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 6/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 6/2015 vp sisältyvät 1.-5. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain 193 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 56/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 56/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 103/2015 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 103/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 48/2015 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 48/2015 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi integroidun kasvihuonekaasujen seurantajärjestelmän eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurikonsortion (ICOS ERIC) oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa

Hallituksen esitys HE 67/2015 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 4/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 67/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Kevasta, valtion eläketurvan rahoituksesta ja evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta

Hallituksen esitys HE 21/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 6/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 21/2015 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 17/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 6/2015 vp

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 17/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilintarkastajan vuosimaksusta ja laadunvalvonnan maksuista sekä tilintarkastuslain 11 luvun 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 47/2015 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 7/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 47/2015 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajaturvallisuuslain sekä terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 46/2015 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 8/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 46/2015 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi säteilyturvakeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 9/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 60/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maksulaitoslain, maksupalvelulain sekä Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 115/2015 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelua ei syntynyt.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä sekä tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2015 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelua ei syntynyt.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

22. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 31/2015 vp
Lakialoite LA 2, 9-10, 25/2015 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 8/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle Aasian infrastruktuuri-investointipankin perustamis- sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2015 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 9/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2015 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 9/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2015 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 25. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle tuomioistuinmaksulaiksi sekä laeiksi hallinto-oikeuslain 12 a §:n ja riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 28 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 29/2015 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 26. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammattipätevyyden tunnustamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 22/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 27. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 66/2015 vp

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 8/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 28. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 97/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 11/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 29. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 19.11.2015 pidettävään täysistuntoon.

30. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 19.11.2015 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen